

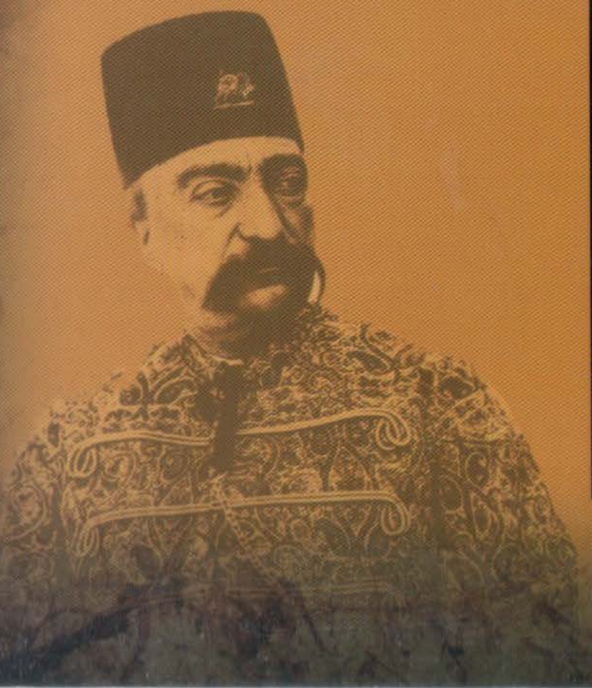
قاجار

در گذر تصویر

متن و تحقیق: فرشاد ابریشمی

آرشیو تصاویر: محمدعلی جدیدالاسلام

به نام یزدان پاک

قاجار در گذر تصویر

متن و تحقیق: فرشاد ابریشمی

آرشیو تصاویر: محمدعلی جدیدالاسلام

به نام یزدان پاک

قاجار

در گذر تصویر

خانه تاریخ و تصویر ابریشمی

سرشناسه : فرشباف ابریشمی، فرشاد، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور : قاجار در گذر تصویر / فرشاد ابریشمی.

مشخصات نشر : تهران: خانه تاریخ و تصویر ابریشمی،۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری : ۲۱۶ ص، مصور، عکس؛

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۹۶-۲۵-۷

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : ایران-- تاریخ-- قاجاریان، ۱۱۹۳ – ۱۳۴۴ق – عکس ها

رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۲ق۴ف/ DSR ۱۳۲۷

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۷۴

شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۵۹۶۲۲

قاجار در گذر تصویر

متن و تحقیق : فرشاد ابریشمی

آرشیو تصاویر : محمدعلی جدید الاسلام

صفحه آرایی : فهیمه شورگشتی

ناظرچاپ : علیرضا میرقادری

لیتوگرافی : فرآیند گویا

چاپ و صحافی : شادرنگ

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۰

شمارگان : ۱۵۰۰ نسخه

قیمت : ۷۰۰۰ تومان

مدیریت تولید : محمدرضا ابریشمی

شابک : ۷ – ۲۵ – ۵۶۹۶ – ۶۰۰ – ۹۷۸

ناشر خانه تاریخ و تصویر ابریشمی

ستارخان بازار سنتی فاز یک ۳۴۳ تلفن ۴۴۰۵۶۷۶۶ – ۴۴۲۱۳۷۹۳

آدرس مکاتبه ای : تهران – صندوق پستی ۳۸۶ – ۱۳۴۴۵

WWW.ABRISHAMIFAR.COM

info@abrishamifar.com

تقدیم به بزرگ مردان دوره قاجار

به میرزا تقی خان امیرکبیر

به ستارخان سردار ملی

به مشروطه خواهان پاک و ساده دل

به جهانگیرخان صور اسرافیل و ملک المتکلمین و ثقه الاسلام

و

جان باختگان در راه آزادی و عدالت

شاهان قاجار

آغا محمد خان قاجار

بتاریخ ۲۷ خرداد ماه سال۱۱۲۱ در شهر گرگان (استر آباد) چشم به جهان گشود. مکان دقیق تولد وی دشت اشرفی در میانه راه گرگان به ساری است. پدرش محمد حسن خان قاجار از نوادگان جهانسوز خان بود. مازندران و بارفروش (بابل امروزی) مرکز حکمرانی محمد حسن خان بود. آغا محمد خان سیزده ساله بهترین تیرانداز و سوارکار قشون پدرش بود و در نوشتن و حفظ قرآن توانا بود. محمد حسن خان مغرور لشکر و سواران خویش شد و به جنگ با کریم خان زند پرداخت و با توجه به پیروزی های اولیه در نهایت شکست خورد و در میدان جنگ توسط سبز علی بیگ حاکم سابق استرآباد کشته و سر از تنش جدا شد. آغا محمد خان و دیگر برادرانش از جنگ گریخته و چند سالی به غارت خراج سالانه کریم خان پرداختند ولی در نهایت دستگیر و با خواجه شدن جزو اسرای به گروگان گرفته شده در شیراز زندانی شد

کریم خان با اسیر نگاه داشتن تعدادی از افراد مهم یک قبیله احتمال شورش را کاهش می داد تا در صورت هر گونه تحرک از آن قبیله اسرا را تنبیه کند. در همین زمان حسین قلی خان جهانسوز برادر آغا محمد خان دست به یاغی گری زد و همین امر باعث دخیل بستن آغا محمد خان در حرم شاهچراغ گردید و با وساطت اطرافیان مورد عفو کریم خان زند (شوهر عمه خویش) قرار گرفت.

پس از مرگ کریم خان وی خود را به سرعت به تهران رساند و در ورامین مدعی سلطنت گشت سپس به ساری و استرآباد (محله خویش)رفت و ولایت مازندران و گیلان را تحت امر درآورد. وی جهت بدست آوردن پادشاهی با برادرانش نیز در گیر شد و با جمع آوری سپاه سمت آذربایجان و کرمانشاهان لشکرکشی کرد. در فارس نیز لطف علی خان زند با همیاری حاج ابراهیم خان کلانتر بر سلطنت نشست. چند سالی جنگ و گریز میان لطف علی خان و آغا محمد خان روی داد تا به محاصره شیراز کشیده شد و با خیانت ابراهیم خان کلانتر و باز کردن پنهانی دروازه شهر، لطف علی خان به کرمان گریخت. محاصره طولانی کرمان آغاز گشت و لطف علی خان شجاعت بسیار از خود نشان داد. بعدها ابراهیم خان کلانتر اذعان داشت که وی دلاور شجاعی بود ولی به درد مملکت داری نمی خورد.

سرانجام ارتش آغا محمد خان کرمان را فتح نمود وجنایتی هولناک برای مردم مظلوم کرمان رقم خوردکه بسیار کور و بقتل رسیدند. زنان و دختران مورد تجاوز سربازان و هر آنچه زشتی بود در این شهر رخ داد. لطف علی خان به بم گریخت و توسط حاکم آنجا دستگیر و تحویل آغا محمد خان گردید. این دلاور مرد نیز ابتدا کور وسپس بقتل رسید و در امامزاده زید بازار تهران دفن گردید. پس از ختم غائله زندیه به تهران آمد و آنجا را دارالخلافه نامید. در همین هنگام والی گرجستان (آرا گلی خان) اعلام استقلال نمود. آغا محمد خان این موضوع را برنتافت و بدان جا لشکرکشی نمود. با وجود رشادت گرجی ها آغا محمد خان پیروز شد و آرا گلی خان به تفلیس رفت. بیچاره مردم تفلیس که همان بلای مردم کرمان به سر آنان آمد و زنان و دخترانشان بدستور آغا محمد خان تا سه روز بر سربازان حلال شدند. آرا گلی خان به گرجستان غربی رفت و آغا محمد خان قصد تعقیب وی را داشت که خبر طغیان اهالی شیروان را شنید و به دشت مغان بازگشت.حاکم شیروان مقاوتی ننمود و پیمان دوستی و اطاعت امضاء کرد و در مقابل پانزده هزار تن از دختران و پسران جوان را جهت سود استفاده جنسی و بردگی به آغا محمد خان داد تا به ثروتمندان بفروشد و ساز و برگ ارتش خویش را مستحکم کند. وی سرانجام در سال ۱۱۷۴ (۱۷۹۵ میلادی) در تهران تاجگذاری کرد. سپس انتقام ها دور جدید گرفت و با سفر به خراسان شاهرخ پسر پیر و کور نادرشاه را به همراه همه کس و کارش بقتل رساند تا انتقام فتحعلیخان (پدربزرگش) را بگیرد. وی با کشف محل جواهرات نادر به سمت بخارا رفت و متوجه شد خطری از جانب روسها ما را تهدید نمی کند و مرو را آزاد نمود و ازبکان را عقب راند وی تا کابل پیشرفت و افغانستان را تحت حمایت دولت ایران قرار داد.

در شهریور ماه سال ۱۱۷۵ سپاه روس به فرماندهی ژنرال کنت والرین شهرهای دربند، باکو و تالش را تصرف نمود و وارد دشت مغان گردید. لشکر روس به طرف آذربایجان و رشت در حال حرکت بود که خان قاجار سپاه به سمت قفقاز برد. اما در همین حین کاترین دوم تزار مقتدر روسیه در گذشت و سپاه روس عقب نشینی کرد. آغا محمد خان شادمان تصمیم به تصرف شهر شوشا در قفقاز را گرفت که روز ۲۷ اردیبهشت ماه سال ۱۱۷۷ بدست صادق نهاوندی و دو همدستش شبانه در اردوگاه بقتل رسید و در نجف اشرف دفن گردید.

فتحعلیشاه قاجار

در پانزدهم شهریور ماه سال ۱۱۵۱ در شهرستان دامغان بدنیا آمد. وی پسر حسین قلی خان جهانسوز برادر جوانتر آغا محمد خان قاجار بود. نام اصلی وی بابا-خان بود که هنگام تاجگذاری فتحعلیشاه را برگزید. در زمان روی کار آمدن وی ولایت سر به طغیان گذارده و ایران از طرف شمال و جنوب هم توسط روس و انگلیس تهدید می شد. وی پس از به قدرت رسیدن خود را به علمای شیعه و مجتهدین نزدیک نمود از حمایت آنان برخوردار گردید. در ابتدای سلطنت حدود سال ۱۱۷۹ بود که سرجان ملکم از طریق بوشهر وارد تهران شد و بسال ۱۸۰۱ میلادی قرار دادی را با فتحعیشاه منعقد نمود تا با عمال انگلیسی در تمام ایران همکاری شود و اجازه ورود فرانسویان به ایران داده نشود. چند ماه بعد الکساندر اول در روسیه بقدرت رسید و جهت دشمنی با فرانسه به انگلیس نزدیک شد. در سال ۱۱۸۱(۱۸۰۳ میلادی) که فتحعلیشاه هنوز در حال کشت و کشتار فرزندان نادر در مشهد بود، روسها به ایران حمله و پس از گرجستان قصد ایروان و قراباغ و گنجه را نمود.عباس میرزا ولیعهد شجاع با قشون خود بسمت قفقاز رفت و جنگ رسمی با روس آغاز گشت. فتحعلیشاه که لشکر را ناتوان دریافت از انگلیس کمک خواست و آنان نیز در قبال کمک به ایران تسلط بر جزایر هرمز و بنادر دریای خزر و بوشهر را مطرح کردند؛ که مورد قبول واقع نشد. در همین دوران بود که ناپلئون بناپارت ظهور کرد و با بقدرت رسیدن او فتحعلیشاه تنها راه بازپس گیری مناطق را نزدیکی به فرانسه دانست.

اما ببینید چه مشکل بزرگ تری رخ داد. روسیه در جنگ معروف ایلو از فرانسه شکست خورد و در خرداد ۱۱۸۶ (حدود دویست و سه سال پیش) پیمان صلح تیلسیت را منعقد کردند و دو دولت تصمیم گرفتند از طریق عبور از ایران، هند را که مستعره انگلیس بود تصرف کنند و هند از آن فرانسه و ایران برای روس ها شود. بدین منظور نمایندگانشان جهت امضاء اجباری قرارداد "فین کن اشتاین" وارد ایران شدند که طی این قرارداد دستور اخراج انگلیسی ها از ایران صادر شد.

در همین دوران بحرانی بود که نماینده انگلیس به ایران آمد و طی قراردادی بین ایران و انگلیس قرار شد تا ۳۰سال رابطه با فرانسه قطع کامل شود. در همین بین نیز نماینده انگلیس لشکر عباس میرزا را فراخواند و وی را از دخالت در نظام ایران منع نمود. تزار روس نیز مجدد با انگلیس هم پیمان شد و در خرداد ۱۱۹۱ پیرو اولتیماتوم تزار روس به ناپلئون جنگ دیگری رخ داد. در آذر ماه همان سال مسکو بدست سپاهیان فرانسه افتاد اما با به آتش کشیده شدن این شهر بدست خود روسها، مجبور به عقب نشینی شدند و روسها با روحیه ای مضاعف و حمله به سمت اروپای مرکزی و کمک اتریش فرانسه را عقب راندند. با اتحاد روس، اتریش و انگلیس در اسفند سال ۱۱۹۲ ارتش ناپلئون در هم پاشید و ۱۵ فروردین ۱۱۹۳ وی استعفا داده و به جزیره آلب (ایتالیا) تبعید شد.

روس ها پس از جنگ عهد نامه ننگین گلستان را به ایران تحمیل و بسیار خاک وطن را از مام میهن جدا نمودند. چند سال بعد در خرداد سال ۱۲۰۵ عباس میرزا به روس حمله کرد و طالش و لنگران را گرفت. اهالی گنجه نیز قیام کرده و پادگان روسها را تصرف و بیشتر مناطق مسلمان نشین قفقاز نیز چنین کردند طی سه هفته اغلب مناطقی که توسط معاهده گلستان در اختیار روسها بود آزاد شد.

با توجه به اختلاف نظر فتحعلیشاه و عباس میرزا در ادامه جنگ و عدم تقویت ارتش، روسها با جمع آوری لشکری بسمت ایران حرکت کرده پس از تصرف ایروان و گذشتن از رود ارس وارد تبریز شدند. مسایل مختلف باعث دلسردی قشون ایران شد و عدم حمایت از مرکز و اختلافات داخلی بین دیگر پسران فتحعلیشاه باعث امضاء قرارداد ترکمنچای و جدایی ایروان و نخجوان از ایران گردید و بسیار ذلت های دیگر. سالها گذشت و ارتش ایران نیز در خدمت مستشاران انگلیسی قرار گرفت. در اواخر سلطنت فتحعلیشاه اوضاع غرب کمی نا بسامان شد که عباس میرزا تا بغداد پیشرفت و نواحی غربی ایران را آرام کرد. دولت عثمانی تقاضای صلح نمود و در شهر ارزند روم بسال ۱۲۰۹عهدنامه ای امضاء شد.

دو سال بعد محمد میرزا فرزند عباس میرزا به هرات لشکرکشی نمود اما مرگ ناگهانی پدر باعث انعقاد قراردادی با امیر هرات در مشهد شد. محمد میرزا با واسطه رشادت پدر بعنوان ولیعهد فتحعلیشاه انتخاب شد. فتحعلیشاه بر خلاف نامش هیچ فتحی نداشت و بسیار خاک ایران تجزیه گشت. وی با حک کردن نام بی مقدار خود را روی الماس دریای نور از قیمت آن کاست و تصاویر منحوس خویش را در کنار پادشاهان ساسانی در طاق بستان حکاکی نمود که قیمت آنجا را هم کاهش داد.نه اینکه بسیار خدمات داشت در چشمه علی شهر ری از خود نقش برجسته حکاکی نمود و تنها افتخارش زن بارگی میان هفتصد همسر و سرسره های آبی معروف وی بود.

محمدشاه

سال ۱۲۲۲ در شهر تبریز بدنیا آمد. وی پس از مرگ فتحعلیشاه بعلت کسرت فرزندان این پادشاه مجبور شد با عموهای خود بسیار نبرد کند. وی با کمک انگلیس و روس و سپاهی مجهز به توپخانه به تهران آمد. و طی یکسال با فرونشاندن شورشهای مختلف و درایت صدراعظم سیاست مدار خود یعنی میرزا ابوالقاسم (قائم مقام فراهانی) بسیار در تحول و ثبات کشور کوشید. وی با توطئه اطرافیان و دسیسه درباریان قائم مقام فراهانی را خفه کرد و حاج میرزا آقاسی را بجای وی گمارد. حاج میرزا آقاسی فردی ابله و کودن بود که مانند سلطان حسین صفوی بجای سیاست و تدبیر با ورد و جادو مملکت را اداره می کرد.

در زمان محمد شاه مسئله هرات پیش آمد که با دخالت انگلیس و اعزام نیرو به جنوب ایران سرانجام ما را مجبور به قبول استقلال افغانستان نمودند. در دیگر رویدادها شورش‌آقاخان محلاتی در کرمان وشورش‌سید علی محمد باب در شیراز و حسن خان در خراسان بود که سرکوب گردید. سرانجام محمدشاه ۴۲ ساله پس از ۱۴ سال و سه ماه سلطنت از دنیا رفت و مملکتی بهم ریخته با شورش ها و فتنه های گوناگون از خود باقی گذاشت.

ناصرالدین شاه

۲۵ تیر ماه سال ۱۲۱۰ در شهر تبریز بدنیا آمد. مادرش مهد علیا نام داشت و پدرش محمد شاه در سال۱۲۲۸ از دنیا رفت و ناصرالدین شاه به همراه امیرکبیر به تهران آمد و بر تخت طاووس نشست. در زمان سلطنت به نواحی شرقی و منطقه هرات بسیار توجه نمود اما با حمله انگلیس به بوشهر ناچار قرارداد پاریس را امضاء نمود و هرات نیز از ایران جدا شد.

حکم اعدام بزرگ مرد دوره قاجار یعنی امیرکبیر را در حالت مستی با دسیسه سفرای کشورهای خارجی و بخصوص دو دول استعمارگر یعنی روس و انگلیس امضاء کرد. این بزرگ مرد در حمام فین کاشان توسط حاجب الدوله بقتل رسید و در کربلا دفن گردید.

پس از امیرکبیر به ترتیب میرزا آقاخان نوری، میرزا حسین خان سپهسالار و امین السلطان صدراعظم ناصر الدین شاه بودند. امیرکبیر مدت سه سال و سه ماه صدراعظم ایران بود و خدمات بسیار شایانی انجام داد. در زمان وی آموزش ارتشیان آغاز شد و شمار سپاه ایران که هنگام روی کار آمدن ناصرالدین شاه تنها ۳۰۰ نفر بود با استخدام آموزگار و نیروی جوان و رونق صنعت اسلحه سازی چندین برابر شد.

امیرکبیر جلوی رشوه خواری را گرفت و بسیار القاب بیهوده درباریان را حذف نمود و دستور داد تا خود وی را نیز فقط جناب خطاب کنند. به مالیات و بازرگانی سرو سامان داد و صنعت گران را تشویق نمود.

گروهی را جهت آموختن علوم روز جهان به اروپا فرستاد. با آوردن آموزگار و تأسیس دارالفنون و نشر روزنامه و ترجمه کتابهای بیگانه در جهت پیشرفت ایران و ایرانی بسیار تلاش نمود. در جهت زیبا سازی شهر تهران نیز با ساخت بازار و کاروانسرای امیر و تیمچه های زیبا به پاکیزگی گرمابه ها پرداخت و بسیار با خرافات توده و جادو و رمالی مبارزه کرد. هدف وی آگاهی توده مردم ایران بود که بسیار از قافله پیشرفت و علوم روز جهان دور بودند.

سرانجام این اقدامات ارزنده که بسیار دست دو دول استعماری را از ایران کوتاه کرده با دسیسه شاهزادگان، اشرافیان، ملایان درباری (و نه روحانیون شریف که در میان توده مردم محبوب بودند) و همکاری مهدعلیا مادرناصرالدین شاه (که مادر زن امیر کبیر می شد) از سمت صدراعظمی بر کنار شد و به فرمانروایی کاشان منصوب گردید و در نهایت چند روز پس از افتتاح مدرسه دارالفنون در خیابان ناصری تهران این بزرگ مرد به قتل رسید.پس از وی میرزا آقاخان نوری ملقب به اعتماد الدوله به صدارت رسید و هر آنچه امیرکبیر آباد نموده بود را ویران نمود. در این زمان بود که لشکرکشی به هرات و بازپس گیری آن انجام شد و سپس با حمله انگلیس به جنوب ایران ناچار به پذیرفتن استقلال افغانستان شدیم.

پس از جنگ هرات بود که روسها هم پس از جنگ ترکمانان با خراسانیان نفوذ خود را در دریای خوارزم و سیر دریا گسترش داده و با مشاهده ناتوانی سپاه ایران شهر خیوه و سرو را هم از ایران جدا کردند. مشاهده نقشه ایران در زمان روی کار آمدن آنجا محمد خان تا پایان سلطنت قاجار شما را با عملکرد این پادشاهان لایق و توانا آشنا می سازد.

با برکناری میرزا آقا خان نوری (اعتماد الدوله) مدتی ناصر الدین شاه خود در راس کارها قرار گرفت تا اینکه مدت کوتاهی میرزا محمد خان قاجار را با لقب سپهسالار به کار گمارد اما پس از چند ماه بجای وی میرزا یوسف خان مستوفی الممالک روی کار آمد و سرانجام طی سفر پادشاه به عتبات عالیات وی میرزاحسین خان قزوینی (ملقب به شیرالدوله) را که سفیر کبیر وی درعثمانی و همچنین شوهر عمه وی بود را به سمت صدراعظمی ایران برگزید.

مکان اولیه مجلسی شورای ملی در میدان بهارستان بالاتر از مسجد سپهسالار (مطهری فعلی) هم منزل شخصی ایشان بود که ناصر الدین شاه بسیار در این خانه مهمان عمه خویش بود. بعدها چون میرزا حسین خان فرزندی نداشت این مکان از برادرش جهت اولین ساختمان مجلس از وی خریداری شد. میرزا حسین خان تا حدودی اصلاحات امیرکبیر را پیش گرفت و به ساماندهی مجدد ارتش پرداخت و جهت آشنایی پادشاه ایران با علوم جدید خارجه وی را به سفر فرنگ تشویق نمود.

پسر از بازگشت شاه از فرنگ مجدد نیرنگ درباریان و شاهزادگان باعث برکناری میرزا حسین خان سپهسالار شد و مستوفی الممالک مجدد بجای وی روی کار آمد. سپهسالار به وزارت امور خارجه و سپس به وزارت جنگ منتقل شد.

با مرگ میرزا یوسف خان مستوفی الممالک شاه صدراعظمی را به میرزا علی اصغر خان امین السلطان (اتابک اعظم) سپرد. در زمان صدراعظمی این مرد نالایق، پادشاه با قرض بسیار و دادن امتیازاتی به اروپا سفر کرد حق گشایش قمارخانه و لاتاری و امتیاز خرید و فروش تنباکو و انحصار دخانیات ایران به شرکت رژی سپرده شد اما با بازگشت پادشاه از اروپا واعتراض مردم با امتیازات فوق ابتدا امتیاز لاتاری و قمارخانه لغو گردید و سپس با روشنگری میرزاحسن آشتیانی ومحمد حسن شیرازی فتوای تحریم دخانیات صادر شد و اعتراض گسترده مردمی تا پشت درهای کاخ گلستان کشیده شد..

تعداد بسیاری در این درگیری ها کشته شدند و سرانجام شاه و صدراعظم خائن کوتاه آمدند و امتیاز لغو گردید. لغو این امتیاز بهای بسیار سنگینی برای مردم ایران داشت و جهت خسارت به انگلیس مجبور به دریافت وام ۵۰۰ هزار لیره از بانک شاهی شدیم ولی نکته مهم آگاهی توده در جهت گرفتن حق خود از حاکمان و همچنین نقش روحانیت در ایران و پیروی توده از آنان توسط دول استعماری مورد بررسی قرار گرفت. در سالهای پایانی سلطنت ناصرالدین شاه فساد و رشوه خواری بیداد می کرد و امین السطان با همراهی کامران میرزا (فرزند ناصرالدین شاه) در حال چپاول و ستمگری بودند. ظل السلطان هم (فرزند دیگر ناصرالدین شاه)حاکم اصفهان در حال ویرانی بناهای زیبای عهد صفوی و ستمگری بی نهایت در حق مردم خوب اصفهان بود.

تنها زندگی مظفرالدین شاه فرزند دیگر ناصرالدین شاه در تبریز آرام می گشت و این ولیعهد بدون حاشیه و اخلاق ناپسند بیش از چهل سال در انتظار پادشاهی بعد از پدر بود.ناصرالدین شاه سه بار به اروپا طی سالهای (۱۲۵۲-۱۲۵۷-۱۲۶۸) سفر کرد و در این سفر لقب شوالیه انجمن گارتر (بالاترین مقام سلحشوری بریتانیا) را دریافت نمود. وی دوربین عکاسی را به ایران آورد و خود از اولین عکاسان حرفه ای ایران شد و با سیستم حمل، نقل و قطار آشنا گشت و ماشین دودی را تا حرم عبدالعظیم راه انداخت.

در زمان سلطنت این پادشاه جنگ و مصائب بزرگ برای مردم ایران پدید نیامد اما چنان بسته و راکد بودیم که هیچ علومی هم وارد کشور نشد و نسبت به پیشرفت جهان آن روز بسیار بسیار عقب ماندیم.

واقعه بابی گری و چند ترور نا موفق این فرقه در کشتن پادشاه ناکام ماند. بابیان بسیار وحشتناک مجازات شدند و بابی گری در ایران از میان رفت. ولی سرانجام یکی از پیروان سید جمال الدین اسد آبادی بنام میرزا رضا کرمانی در پنجاهمین سالگرد قمری سلطنت پادشاه وی را در حرم شاه عبدالعظیم با تفنگ ترور کرد. ناصرالدین شاه چنانچه گویند در هنگان مرگ در آخرین کلمات چنین گفت: "من بر شما جور دیگری حکومت خواهم کرد اگر زنده بمانم."

ناصرالدین شاه در طول حیات خود هشتاد و پنج زن عقدی و صیغه ای داشت. از همسران عقدی می توان به شکوه السلطنه مادر مظفرالدین شاه و نوه فتحعلیشاه و گلچین خانم دختر شاهزاده احمد میرزا، خجسته خانم تاج الدوله دختر شاهزاده سیف الله میرزا و ستاره خانم تبریزی و جیران خانم فروغ السلطنه نام برد.

شکوه السلطنه و جیران (فروغ السلطنه) که شاه بسیار عاشق وی بود در زمان حیات پادشاه در گذشتند. ناصرالدین شاه ۴۲ فرزند داشت که هجده تای آن در کودکی مردند و مابقی از شاهزادگان و امرای ولایت مختلف ایران بودند.

همسران ناصرالدین شاه

محمد علی شاه در کنار فرزندش احمد میرزا

مظفرالدین شاه و عین الدوله

محمد علی شاه

اول تیر ماه سال ۱۲۵۱ در شهر تبریز بدنیا آمد. مادرش تاج الملوک دختر میرزا تقی خان امیرکبیر بود. وی در تبریز اقامت داشت و از نوجوانی تحت تأثیر آموزگار روسی خود بنام شاپشال بود. پس از مرگ مظفرالدین شاه در روز تاجگذاری نمایندگان مجلس را دعوت ننمود و مخالفت خود را با مشروطه با به توپ بستن آن علنی کرد. سپس تنی چند از بزرگان مشروطه خواه از جمله میرزا جهانگیر صور اسرافیل و ملک المتکلمین را در باغ شاه تهران به طرز فجیعی کشت.

مقاومت ستارخان در تبریز و در نهایت سردار اسعد بختیاری و محمد ولی خان تنکابنی و ماجرای فتح تهران باعث فرار این شاه خائن به روسیه و سپس اروپا گردید. وی پس از چند بار با کمک روسیه تهیه سپاه قصد بازگشت به قدرت را داشت که شکست خورد و مختصر ماهیانه خویش را نیز از دست داد.

در نهایت شانزدهم فروردین ماه ۱۳۰۴ در بندر ساوانای ایتالیا دار فانی را وداع گفت طبق وصیت در کربلا دفن گردید.

مظفرالدین شاه

در سوم فروردین ماه سال ۱۲۳۲ در تهران بدنیا آمد. وی چهارمین پسر ناصرالدین شاه و مادرش شکوه السلطنه بود. چهار ساله بود که در اختیار رضا قلی خان هدایت به آذربایجان رفت و در پنج سالگی سمت ولیعهدی را گرفت. این ولیعهدی نزدیک به پنجاه سال انتظار بود و اگر ناصرالدین شاه ترور نمی گشت با وضع مزاجی و بیماری های متعدد مظفرالدین شاه شاید پادشاهی را نمی دید. او نیز مانند پدر چند بار وام برای سفرهای خارجی گرفت.

صدراعظم های وی میرزا علی اصغر خان امین‌السلطان (اتابک اعظم) و عین الدوله و مشیر الدوله بودند. مظفرالدین شاه در عمارت بادگیر تاجگذاری نمود و از رویداد های مهم زمان وی امضاء فرمان مشروطیت بود که بسیار مورد توجه مردم قرار گرفت. مدتی بعد از امضاء بتاریخ دوازدهم دی ماه ۱۲۸۵ در بستر بیماری از دنیا رفت. وی آخرین پادشاه ایران است که به مرگ طبیعی در ایران از دنیا رفت و در کربلا دفن گردید.

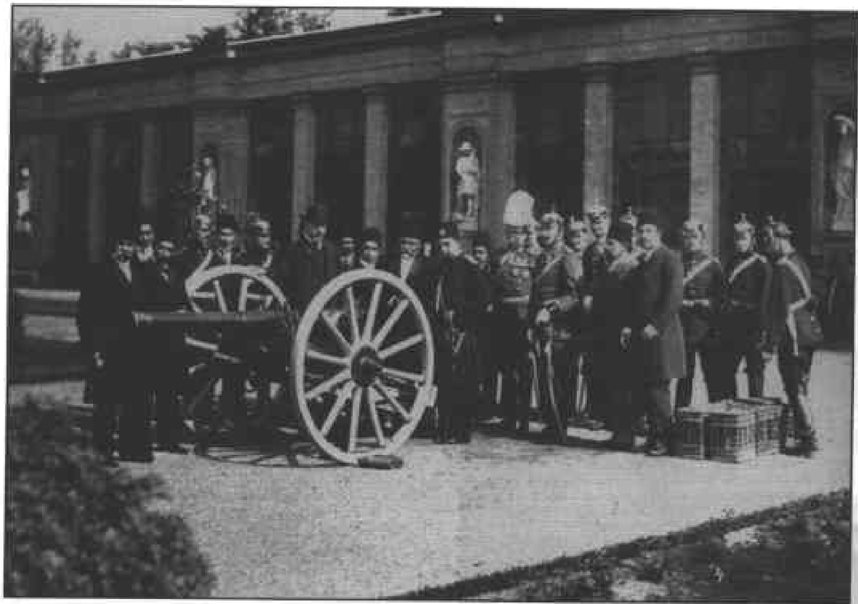

مظفرالدین شاه و اتابک اعظم

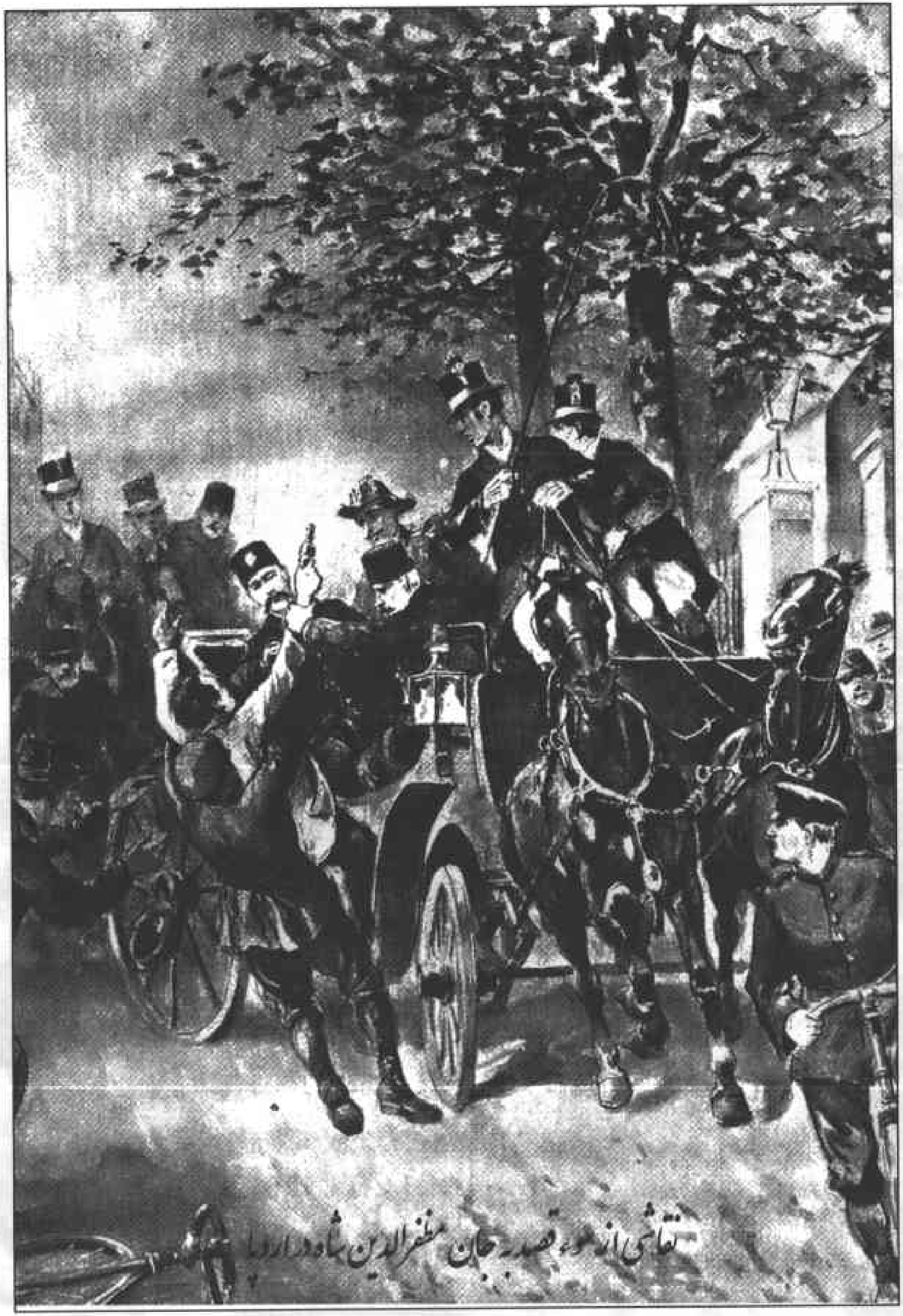

مظفرالدین شاه در سفرهای اروپایی

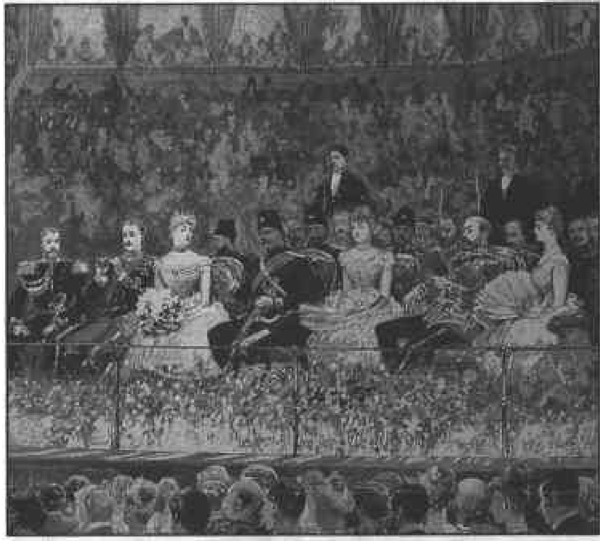
نقاشی از سوء قصد به جان مظفرالدین شاه در اروپا

مظفرالدین شاه در کنار فرزندش محمد علی میرزا در دوران ولیعهدی

ناصرالدین شاه و همراهانش در کنسرت دولتی دربار بریتانیا. ناصرالدین شاه میان همسر ادوارد هفتم پادشاه بریتانیا و همسر الکساندر سوم تزار روسیه نشسته است.

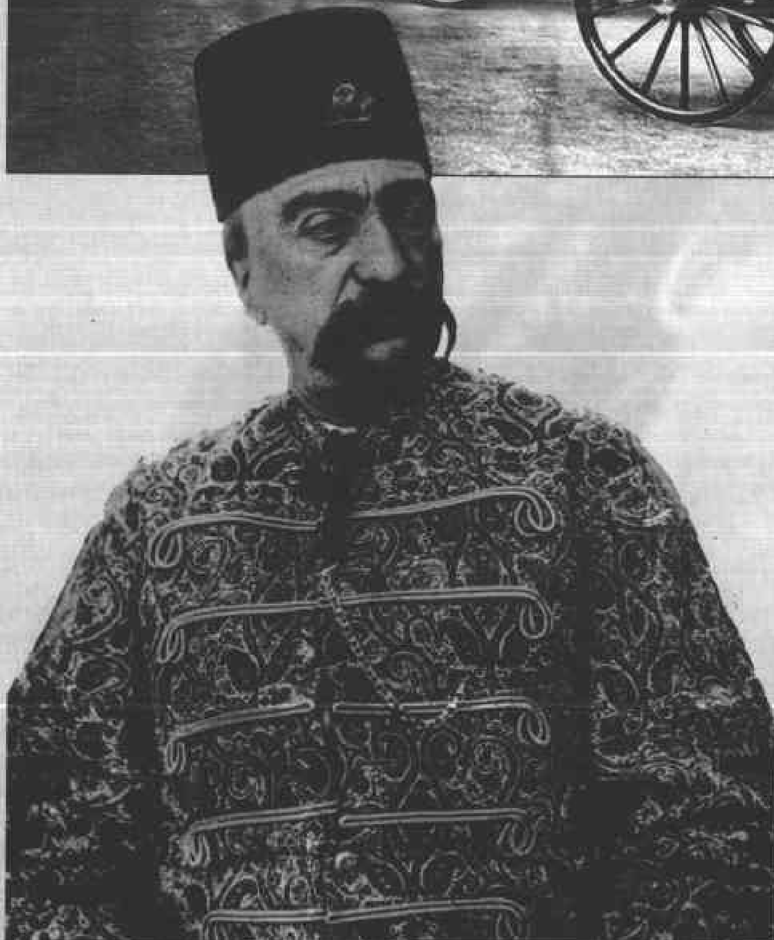

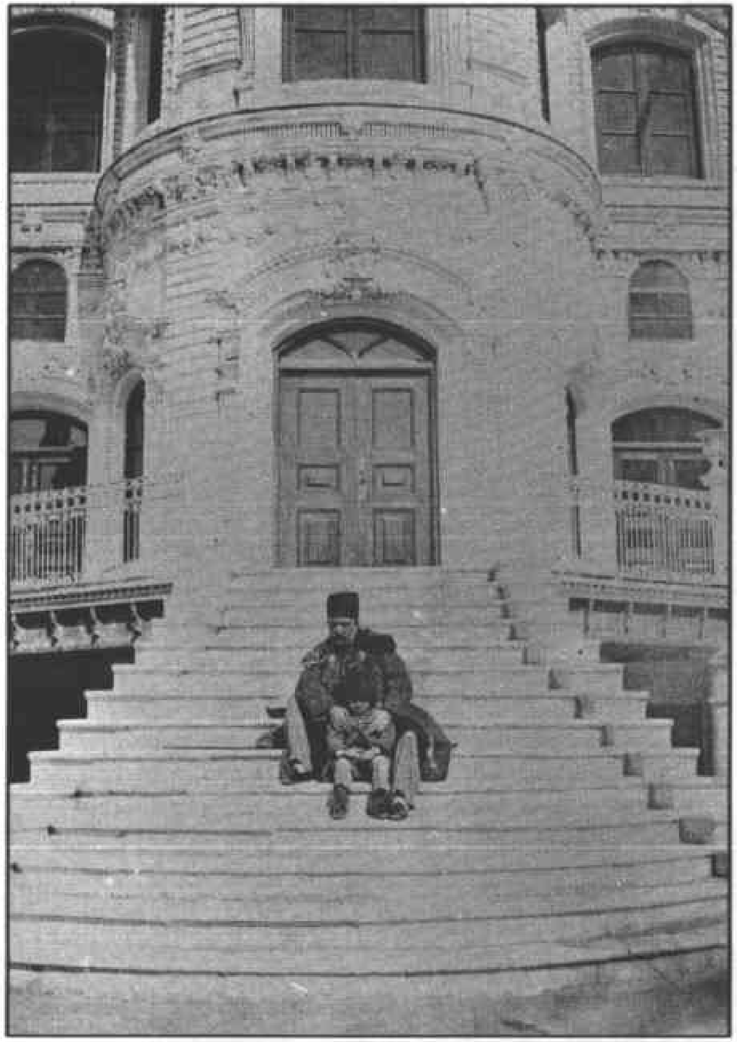

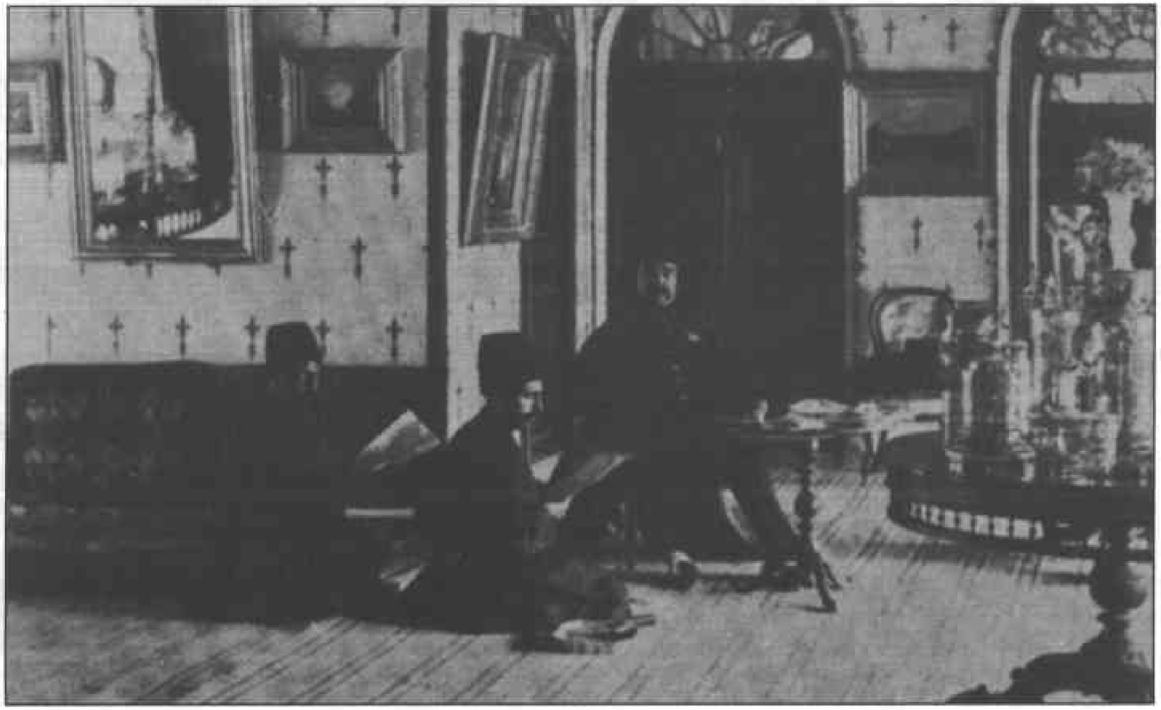

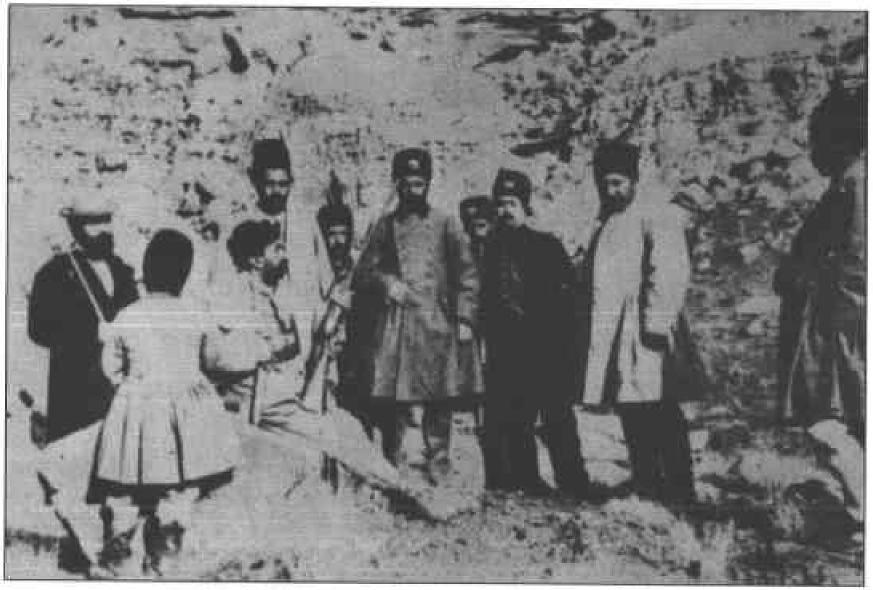

محمد حسن میرزا در کنار پدرش محمد علی شاه مخلوع

احمدشاه

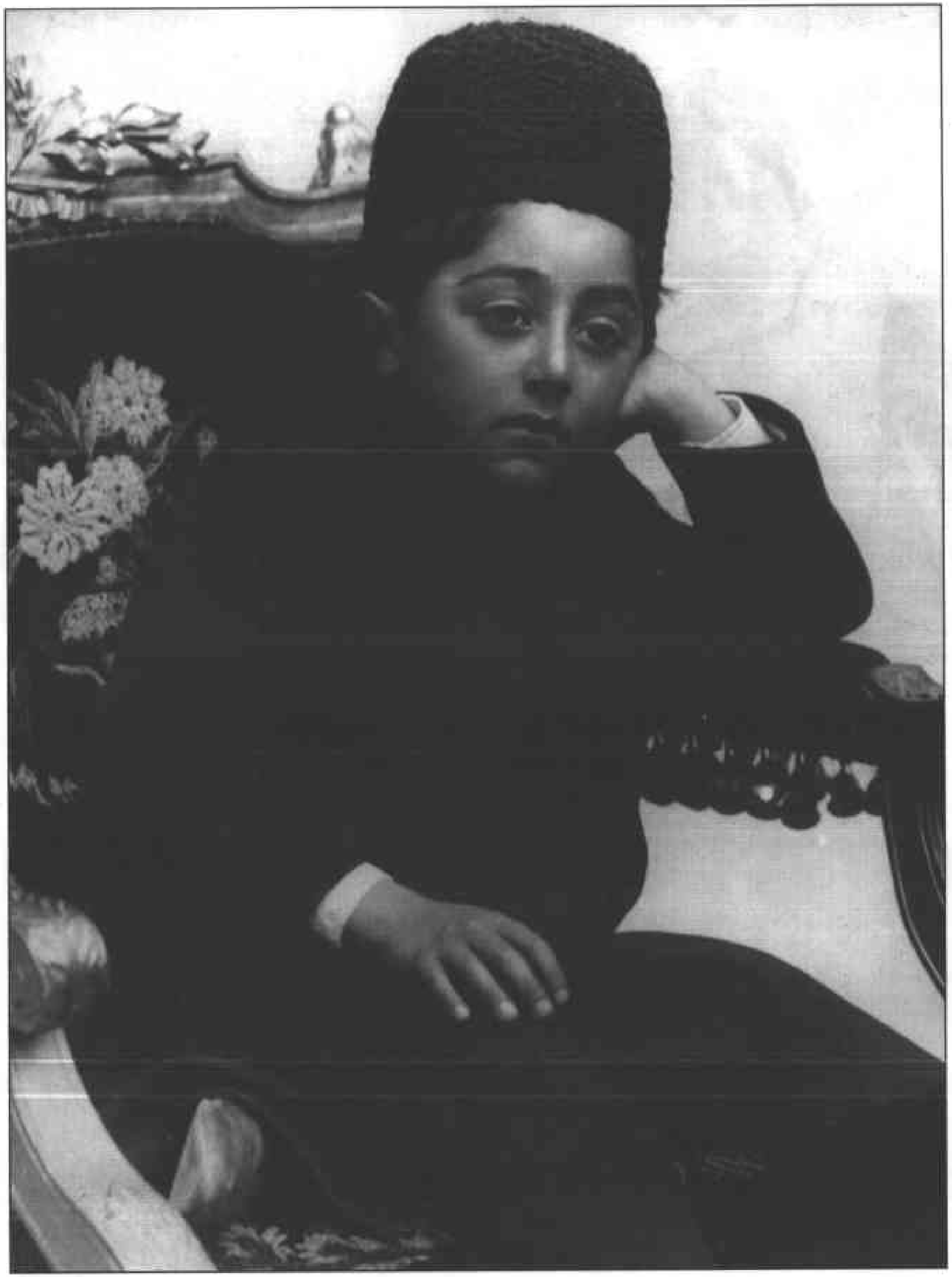
بهمن ماه سال ۱۲۷۵ در شهر تبریز بدنیا آمد. هنگام خروج بتاریخ اول مهر ۱۲۸۹ ناصرالملک نایب السلطنه شد و اجباری پدر از ایران دوازده ساله بود. تا رسیدن به سن بلوغ و تاجگذاری ابتدا عضدالملک و سپس اداره کشور را بر عهده داشتند. به تشویق ملکه جهان مادر خود با خانم بدرالملک والا که دختر شاهزاده ظهیر السلطان نوه عباس میرزا بود ازدواج کرد.

عروس خانم هنگام ازدواج دوازده ساله و در تنها مدرسه دخترانه تهران مشغول تحصیل بود. حاصل این ازدواج دختری بنام ایراندخت بود. احمد شاه همسر دیگر هم اختیار کرد و تنها پسرش بنام فریدون از فاطمه خانم می باشد.

احمد شاه پس از کودتای اسفند ۱۲۹۹ و قدرت گرفتن سردار سپه از ایران رفت و با سوگند وفاداری وی به پادشاه مجدد به ایران بازگشت. در دوران نخست وزیری رضا خان مجدد از ایران رفت و با رای هیأت موسسان حکومت از قاجار به پهلوی منتقل شد.

احمد شاه در اسفند ماه ۱۳۰۸ بر اثر ورم کلیه در "نویی سوزمن" در حومه پاریس از دنیا رفت. جسد وی در کنار پدر به کربلا منتقل شد.

رجال قاجار

جهانگیرخان سوراسرافیل

مصدق الدوله والی فارس

عباس آقا صراف - ضارب اتابک اعظم

حاج حسن رشدیه

میرزا هدایت الله (پدر دکتر مصدق)

میرزا علی لشکرنویس

حسن پیرنیا

عین الدوله

ظل السلطان

کامران میرزا

بزرگان و اشراف اوایل دوره قاجار

کامران میرزا (فرزند ناصرالدین شاه)

امیر بهادر جنگ

اتابک اعظم

علی خان ظهیرالدوله با جبه و عصا

جمعی از عمله خلوت دربار ناصرالدین شاه (معرفی روی عکس به خط ناصرالدین شاه است)

(۱) طولوزان (۲) قهوه چی باشی (۳) یوسف (۴) میرزا محمد رضا شربتدار (۵) فراش خلوت شمیرانی (۶) آقا داوانی (۷) صادق فراش خلوت (۸) سردار لال

(۹) میرزا علی مقدس (۱۰) محمد تقی بیک تجریشی (۱۱) کشیکچی باشی (۱۲) محمد علی خان (۱۳) معیرالممالک (۱۴) علی خان حاجب الدوله (۱۵) آقا علی کچل (۱۶) میرشکار

(۱) تقی خان مجدالملک (۲) محمود خان حکیم الملک (۳) ابوالقاسم خان ناصرالملک

علی خان ظهیرالدوله در لباس ایشیک آقاسی باشی

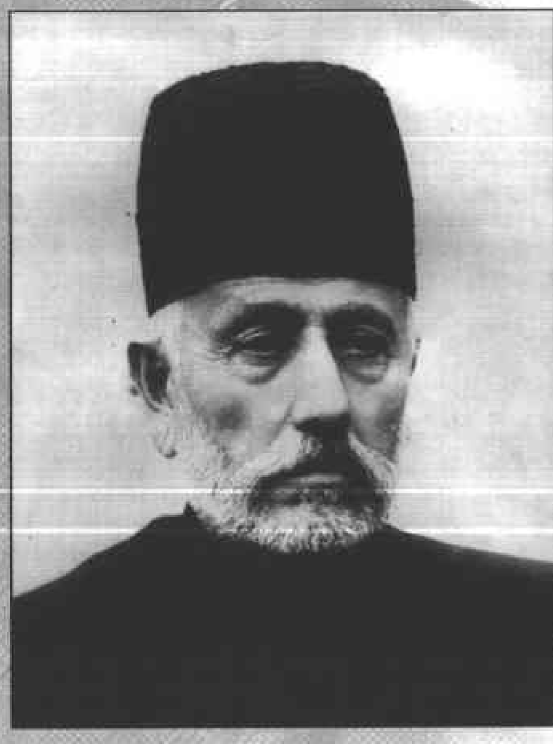

سردار اسعد بختیاری

محمد ولی خان تنکابنی

صمصام السلطنه

یپرم خان ارمنی

شیخ فضل الله نوری

محمد ولی خان تنکابنی

زینب پاشا

اولین اسکناس چاپ شده در تاریخ ایران

غلام علی خان عزیز السلطان (ملیجک)

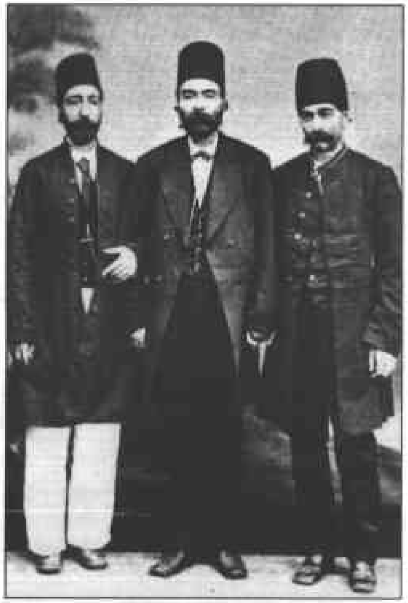
دوست محمد خان معیر الممالک

محمدرضا میرزا رکن السلطنه (۱۳۱۲ق)

علیقلی میرزا اعتضاد السلطنه وزیر علوم

(۱) علیقلی میرزا اعتضاد السلطنه (۲) امامقلی میرزا عماد الدوله
(۳) سلطان مراد میرزا حسام السلطنه

امیر اصلان خان مجد الدوله در زنجان

رحیم خان و رشید ملک

سردار اسعد بختیاری و محمد ولی تنکابنی

عیسی خان ابهری و حسام الاطباء

رسول معمار و علیرضا اقلیدی

ابوالملوک میرزا و امامقلی میرزا عمادالدوله

مشیرالملک شیرازی و قاسم خان والی

فرخ خان امین الدوله و عزیزخان سردار کل

شاهزاده محسن میرزا امیرآخور (۱۲۸۹ق)

محمد ابراهیم خان معمارباشی وزیر نظام، حاکم تهران (۱۲۰۴ق)

ناشناس (باجیه)

کیقباد میرزا (۱۲۸۲ق)

(۱) میرزا محمدخان مصدق السلطنه (۲) مرتضی قلی خان (۳) آقا میرزا آقای وکیلی
(۴) عبدالحسین میرزا فرمانفرما (۵) سید عبدالله انتظام السلطنه (۶) سهم الملک (۷) معاون لشکر

نشستگان: (۱) دوست علیخان معیرالممالک (۲) عین الملک ناظر (۳) علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه (۴) پاشاخان امین الملک (۵) ملک منصور میرزا (۶) کشیکچی باشی (۷) حاج علیخان اعتمادالسلطنه (حاجب الدوله)
ایستادگان: (۱) افشار بیک (۲) محمد حسن خان محقق (۳) علی برادر عین الملک (۴) علیرضا خان عضدالملک (۵) محمد علی خان (۶) میرزا رضاخان عکاس باشی اقبال السلطنه (۷) میرزا علی نقی حکیم الممالک (۸) فریدون آقا

میرزا جعفرخان مشیرالدوله در ماموریت فرنگ

(۱) محمد علی آقا ترجمان اول (۲) میرزا محبعلی اسرار نویس (۳) میرزا علی اکبر حکیم (شریف الحکما)
(۴) میرزا اسحق منشی (۵) میرزا حسن نایب اول

امامقلی میرزا عمادالدوله

این عکس در سال ۱۲۹۱ قمری در پاریس برداشته شده است

سلیمان خان افشار صاحب اختیار

میرزا علی خان امین الدوله

حسنعلی خان گروسی (امیر نظام) در هنگام پیشکاری آذربایجان

حسنعلی خان گروسی (امیر نظام)

غلامرضا خان آصف الدوله

میرزا محمود خان حکیم الملک

میرزا محمود خان حکیم الملک

حاج محمد خان کرمانی

میرزا جواد خان سرتیپ

میرزا علی اصغر خان امین السلطان
این عکس در برلین توسط کارل مولر برداشته شده است

میرزا علی اصغر خان امین السلطان در لباس رسمی

میرزا محمد خان حکیم الملک

نفر سمت چپ ناشناس

میرزا احمد خان علاء الدوله

میرزا محمد خان حکیم الملک و پسرش حسین خان

سمت راست: ظاهراً حاجی کاظم آقا بزرگ مهندس مهدی بازرگان (۱۲۸۰ق)

نظر آقا امین السلطنه وزیر مختار پاریس

عدل الدوله (حاکم یزد)

کرم خان زالتاش

(راهزن قفقازی که بعد در دستگاه امین السلطان منصب بالایی یافت)

میرزا جواد خان مستشار الدوله
امضاء عکاس روی عکس می باشد

فرخ خان امین الدوله کاشی (غفاری)

حاجی آقا رضا فراش خلوت فتحعلی شاه (۱۲۷۸ق)

غلام حسین خان غفاری کاشی
ملقب به وزیر مخصوص و بعداً صاحب اختیار

میرزا احمد خان مشیر السلطنه

میرزا نصرالله خان مشیر الدوله نائینی

وجیه الله میرزا سیف الملک (سپهسالار)
(عکس در استانبول گرفته شده است)

محمد خان اقبال الدوله غفاری کاشی در لباس کردی
(هنگام حکومت کردستان)

علی خان حاکم مراغه

عبدالحسین میرزا فرمانفرما در عکس خط فرمانفرما دیده میشود

عبدالحسین میرزا سالار لشکر در جوانی که بعد لقب فرمانفرما گرفت

(۱) علی خان والی در مسافرت از تبریز به کرمانشاه
(۲) عبدالحسین خان میرپنج نایب الحکومه کردستان (عکس در سنندج گرفته شده)

میرزا حسن خان اسفندیاری (محتشم السلطنه) هنگام قنسولگری در بمبئی

معین الدوله نایب الحکومه خراسان در هشتاد سالگی
(عبدالله قاجار در مشهد عکاسی کرده است)

عمادالملک حاکم طبس

ایشیک آقاسی در اوایل دوره ناصرالدین شاه

امیرخان سردار (امیراعظم) در حکومت استرآباد

میرزا جوادخان سعدالدوله

میرزا احمد خان دبیر حضور (قوام السلطنه)

میرزا احمد خان دبیر حضور (قوام السلطنه)

(۱) میرزا حسن خان وثوق الدوله (۲) میرزا حسین خان شکوه الملک

(۱) حاج محمد علی سیاح محلاتی (۲) میرزا رضای کرمانی در کند و زنجیر

میرزا رضای کرمانی در زنجیر پس از کشتن ناصرالدین شاه

(۱) وثوق الدوله (۲) ادیب گلپایگانی (۳) قوام السلطنه

میرزا عبدالوهاب خان نظام الملک

عبدالحمید خان ثقفی متین السلطنه مدیر روزنامه عصر جدید

نوز بلژیکی متصدی امور گمرکی

میرزا حسین نایب الوزاره پسر میرزا هدایت الله وزیر دفتر

میرزا مهدی خان نایب وزارت خارجه

میرزا حسن خان مستوفی الممالک

میرزا عبدالله حکیم قائنی (۱۳۰۸ق)

(۱) میرزا هدایت الله وزیر دفتر (۲) محمد مصدق السلطنه پسر وزیر دفتر (۳) میرزا حسین وزیر دفتر ثانی

نشستگان (۱) میرزا رضاخان مستوفی (۲) مدبر دواب (۳) احمدخان پیشکار آصف السلطنه صاحب جمع دیوانی
(۴) امین دواب (جد خانواده بهرون) (۵) میرزا محسن خان منشی

میرزا علی شمس الاوبا (۱۲۸۰ق)

شیخ فضل الله نوری و سید عبدالله بهبهانی

(۱)حاج ناصر(۲)حاج محمد حسن امین دارالضرب(۳)سید جمال الدین اسد آبادی(۵) حسین آقا امین الضرب

سید جمال الدین اسد آبادی (۱۳۰۳ق)

سید محمد طباطبائی

حاج میرزا احمد کرمانی (۱۳۰۸ق)

ذوالفقار خان نوری مستوفی خاصّه

میرزا عبدالوهاب بیگلربیگی یزدی پدر میرزا فتح الله مشیرالممالک یزدی

میرزا یوسف خان مستوفی الممالک

میرزا محمد حسن خان مستوفی الممالک

حاج محمد علی سیاح محلاتی (۱۳۰۸ق)

عده ای از نمایندگان مجلس اول

(۱) مخبرالملک هدایت (۲) صدیق حضرت مطاهر (۳) حاجی میرزا آقا باشی (۴) حاج میرزا ابراهیم آقا تبریزی (۵) میرزا مرتضی قلی خان نائینی

(۶) وثوق الدوله (۷) آقا التجاوز مهدی (۸) مستشار الدوله صادق (۹) حسنعلی نصرالملک هدایت

(۱۰) سید حسن تقی زاده (۱۱) ابوالحسن بانکی شیرازی

مراسم بردن عکس محمد علی شاه به مجلس شورای ملی

(۱) شیخ محمد خیابانی (۲) میرزا احمد قزوینی (۳) اسمعیل نوبری (۴) سید حسین عدالت (۵) حاج مهدی کوزه‌کنانی (۶) اجلال الملک (۷) محمد علی بادامچی (۸) میرزا حسین واعظ
(۹) حاج علی دوافروش (۱۰) سید حسن تقی‌زاده (۱۱) معتمدالتجار (۱۲) تلگرافچی

۸) هدایت (۱۰) ابراهیم حکیم الملک (۱۲) یحیی دولت آبادی (۱۴) علی اکبر دهخدا (۱۶) شکرالله قوام الدوله

مراسم گاردن پارتی انجمن اخوت (جشن نصرت ملی) بمناسبت فتح
تهران درباغ انتظام السلطنه

تجار و کسبه در مراسم اعلام مشروطیت

(۱)حاج میرزا علیمحمد صراف اصفهانی (۲)حاج محمد تقی شاهرودی (۳)میرزا محمود شرکت متفقه (۴)حاج میرزا احمد زرگرباشی
(۵)مشهدی باقر بقال (۶)حاج میرزا حسن شالفروش (۷)حاج محمد باقر کاشانی (۸)میرزا عبدالرحیم اباب (۹) ناشناس
(۱۰)حاج محمد اسمعیل قزوینی (۱۱)حاج معین التجار بوشهری (۱۲)حاج محمد علی شالفروش (۱۳)حاج محمد اسمعیل مغازه (۱۴)حاج حسین امین الضرب
(۱۵)ناشناس (۱۶) ناشناس (۱۷)سید محمد حسن داماد (۱۸)حاج سید محمد صراف طهرانی (علوی) (۱۹)سید مرتضوی (۲۰)امین التجار اصفهانی (۲۱)محسن آقای مهدوی

جمعی از مشروطه خواهان که پس از به توپ بستن مجلس به زنجیر کشیده شده اند

گروهی از زندانیان در زنجیر

نمونه دار آویختن آزادی خواهان توسط قشون روس (۱۳۳۰ ق)
(۱) تقی پسر حلاج (۲) ابراهیم شاهچی (۳) ابراهیم پسر حلاج

حاج میرزا موسی خان نظم السلطنه میرپنج در میان چند مجاهد گیلانی

حاج میرزا موسی خان نظم السلطنه میرپنج از سران حمله به تهران پس از تیر خوردن در جنگ
(دکتر امیراعلم به معالجه مشغول است)

گارد انتظامات مجلس شورای ملی (غیر نظامی نشسته کیخسرو و شاهرخ)

میرزا صادق خان مستشار الدوله (صادق)

ابراهیم حکیمی (حکیم الملک)

یفرم خان ارمنی

سردار محیی (معزالسلطان رشتی)

(۱) میرزا علیمحمد خان تربیت (۲) سردار محیی رشتی (معزالسلطان) و یکی از مجاهدین

میرزا کوچک خان جنگلی و دو نفر از همرزمان او

علی محمد خان تربیت تبریزی از فاتحین تهران که بعداً کشته شد

حاج میرزا موسی خان نظم السلطنه میرپنج از سران حمله به تهران پس از تیر خوردن در جنگ
(دکتر امیر اعلم به معالجه مشغول است)

گارد انتظامات مجلس شورای ملی (غیر نظامی نشسته کیخسرو و شاهرخ)

حاج محمد فرشچی تبریزی از مشروطه خواهان

(۱) آقا شیخ جلال از هیأت علیه نجف (۲) آقا سید حسین از هیأت علیه نجف (۳) میرزا احمد از هیأت علیه نجف
(۴) سید محمد شبستری (۵) سید حسن تقی زاده (۶) سید محمدرضا مساوات شیرازی

سید حسن تقی زاده (۱۳۲۶ق)

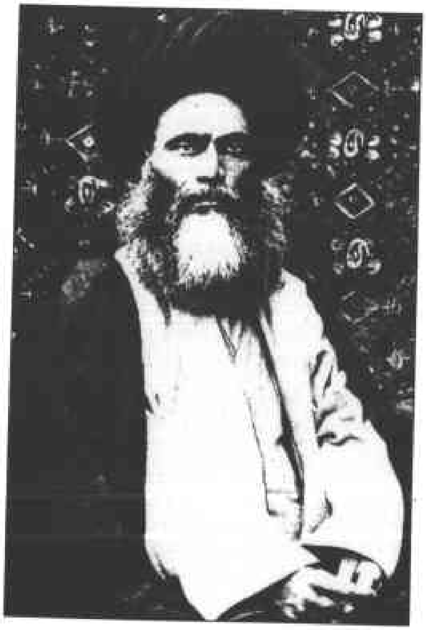
کلنل محمد تقی خان پسیان

محمد ولی خان سپهسالار تنکابنی در دوره ریاست وزرائی

جعفر قلی خان بختیاری (سردار بهادر) که بعداً سردار اسعد شد

آقا سید علی یزدی (پدر سید ضیاء الدین طباطبائی)

(۱)ضرغام السلطنه بختیاری (۲)سید حسن مدرس در میان جمعی از مجاهدین بختیاری

سید حسن مدرس پس از تیر خوردن در بیمارستان

(۱) والکیف روس (۲) حاج موسی خان نظم السلطنه (۳) سردار محیی (معزالسلطان) (۴) علی محمد خان تربیت (۵) برادر معزالسلطان و جمعی از مجاهدین

(۱) وثوق السلطنه دادور، وزیر جنگ در دوره مشیرالدوله (۲) صولت نظام

ابوالحسن میرزا شیخ رئیس القاجار

(۱) عبدالرضا فخمی (۲) امیر مفخم بختیاری (۳) امیرمجاهد (۴) علیقلی خان سردار اسعد (۵) امیر اعظم (۶) محتشم السلطنه اسفندیاری
(۷) محمدولی خان سپهسالار تنکابنی (۸) ناصرالملک همدانی (۹) صادق مستشار الدوله (۱۰) صمصام السلطنه بختیاری

(۱) ذوالریاستین و چندتن از دراویش

ابوالحسن میرزا شیخ رئیس القاجار

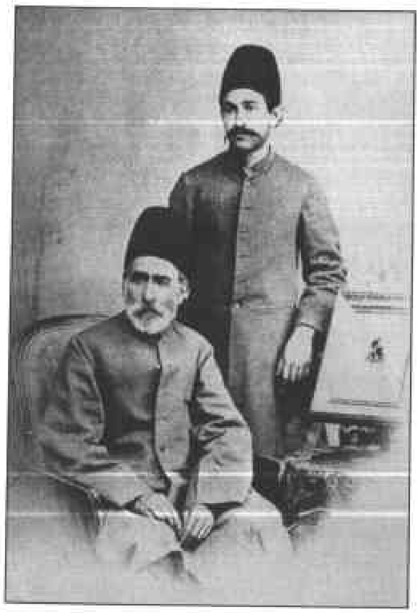
محمود خان ملک الشعرا

(۱)ابراهیم خان انتظام الدوله یوشی(۲)عارف قزوینی(۳)دوستعلی خان معیرالممالک(۴)تاج الدین میرزا عمید الدوله

محمد علی خان سدید السلطنه نفر سمت چپ ناشناس

میرزا محمد حسین ذکاء الملک و پسر محمد علی فروغی (ذکاء الملک دوم)

آقاشیخ محمد حسن شریعتمداری استرآبادی

آقامیرزا حسین از اعیان علمی یزد

میرزا حبیب قاآنی شاعر

میرزا نصیر فرصت الدوله شیرازی - شاعر

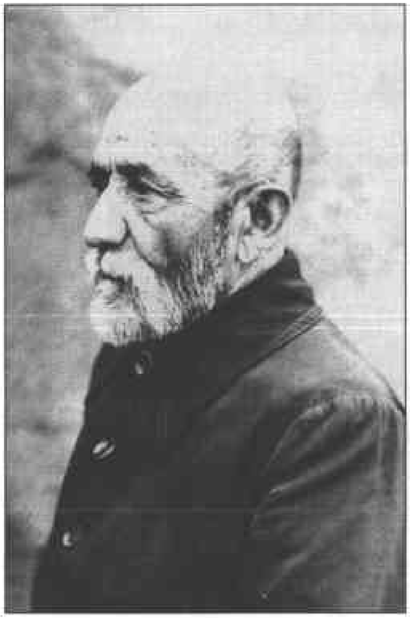
فرهنگ پسر وصال شیرازی - شاعر

میرزا احمد مجتهد و بنان الملک پیشکار دیوان

میرزا غلامرضا خوشنویس

میرزا طاهر تنکابنی

میرزای شهرستانی (۱۲۱۵ ق)

صنیع الدوله (اعتماد السلطنه) وزیر انطباعات

شاهزاده محمد طاهر میرزا (مترجم چند کتاب زبان فرانسه)

موسی نثر همدانی

میرزا زین العابدین حکیم

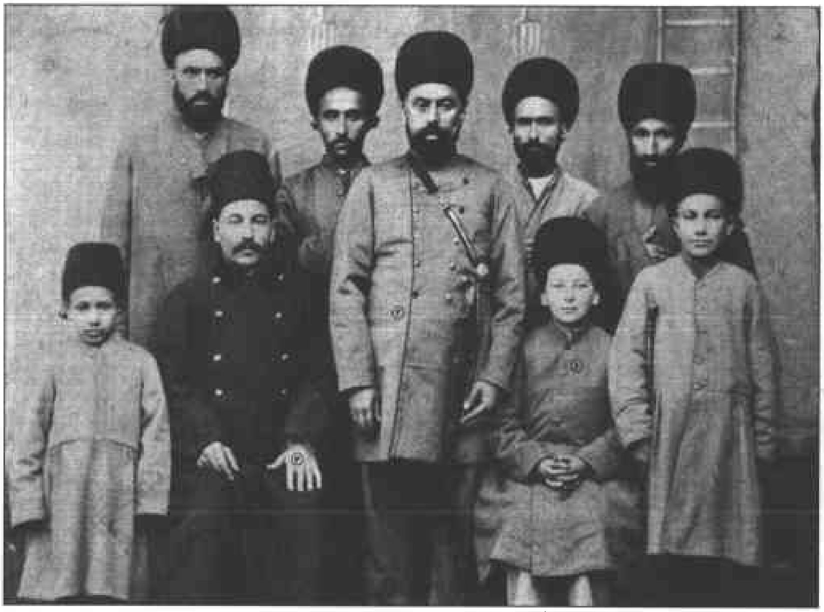
علیقلی خان سردار اسعد و جعفرقلی خان سردار بهادر در میان جمعی بختیاریها در تهران

طایفه فرهادخان توپخانلو از ایل زعفرانلو «با رئیس التجار مهدوی می جنگیده اند»

دکتر خلیل خان ثقفی اعلم الدوله

(۱) میرزا داود خان گرجی (۲) سالار مغزز (۳) امیر امجد در استرآباد

محمد صادق صاحب نسق قمی

میرزا کاظم محلاتی معروف به میرزا کاظم شیمی
«معلم طبیعی مدرسه دارالفنون»

خوانین کاکاوند (۱۳۲۳ق)
(۱) سهراب خان (۲) نجفقلی خان (۳) ابراهیم خان (۴) خسرو خان (۵) مراد علی خان (۶) حبیب الله خان (۷) مهر علی خان

میرزا علی اکبرخان نقاشباشی (مزین الدوله)
«معلم فرانسه مدرسه دارالفنون»

میرزا محمد خان نقاشباشی (کمال الملک) در جوانی و عبدالحسین پیشخدمت

میرزا عبدالله حکیم (منجم)

سید احمد ادیب پیشاوری

نظام العلماء (نصرالله خان)

حسین کاظم زاده ایرانشهر

نوعی تفریح اعیان با سه چرخه های قدیم

(۱) ناشناس (۲) معتضد السلطان (۳) مخبر السلطان (۴) سالار امجد (۵) سید محمد انتظام در باغ انتظام السلطنه

عبدالحسین میرزا شمس الشعرا

اشرف الدین گیلانی (نسیم شمال) با مامورین دارالمجانین

(۱) سید محمد علی خالزاده (۲) علیتقی راوندی (۳) سعدالله خان درویش
(در سفر بغداد برای مبارزه با روس و انگلیس)

جمعی از تجار تهران در دوره ناصرالدین شاه

(۱) آقا سید مهدی (۲) حاجی عبدالحسین کازرونی (۳) آقا کاظم تاجر رشتی (۴) حاجی میرزا عبدالرحیم امین صره (۵) آقا عیسی (۶) حاج محمد کاظم ملک التجار (۷) حاج آقا موسی (۸) حاجی علینقی کاشانی

یکی از افراد خاندان کلاهدوز از تجار یزد

آقا میرزا نصرالله همدانی از تجار یزد

حاجی عبدالرسول افشار از تجار یزد

جمعی از تجار تهران و اعضای آنها در دوره ناصرالدین شاه

(۱) میرزا محمود منشی قزوینی (۲) میرزا صادق منشی (۳) میرزا ابوتراب خان (۴) حاجی میرزا رضا محرر (۵) میرزا احمد خان کاشانی (۶) حاجی علی اکبر دهدشتی (۷) شاهزاده حاجی محمد طاهر میرزا

(۸) رضا خان آجوادان (۹) آقا عبدالباقی ارباب (۱۰) حاجی شیخ ابوالفتح

بدیع الزمان فروزانفر (۱۳۰۴ ش)

دکتر صادق رضازاده شفق در سن ۲۴ سالگی (۱۳۳۱ ق)

حاج علی کرمانی از تجار یزد

مجلس محاسبات تجار

(۱) میرزا باقر محرر (۲) حاجی رمضانعلی یزدی (۳) میرزا عبدالغفار منشی (۴) حاجی محمد حسین رجبعلی کاشانی (۵) حبیب الله خان آجودان (۶) حاجی محمد ابراهیم تهرانی

(۷) آقا سید آقا کاشانی (۸) نصرالله میرزا (۹) حاجی مرتضی آقا تبریزی (۱۰) آقا میرزا ابراهیم شیرازی

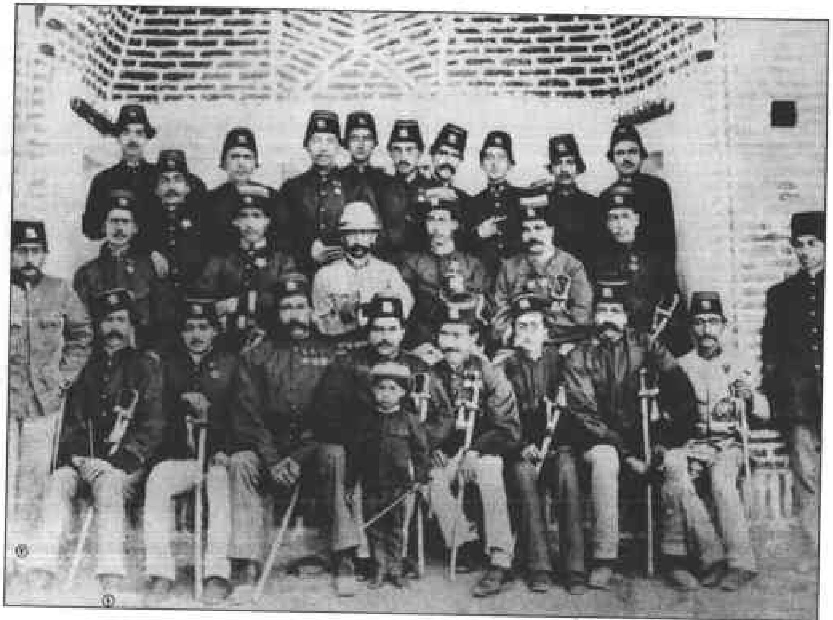
حاج حسین آقا امین الضرب مهدوی

(۱) حاج محمد حسن امین الضرب (۲) میرزا علی اکبر مستوفی موزه (۳) دکتر محمد مصدق (پسر وزیر دفتر)

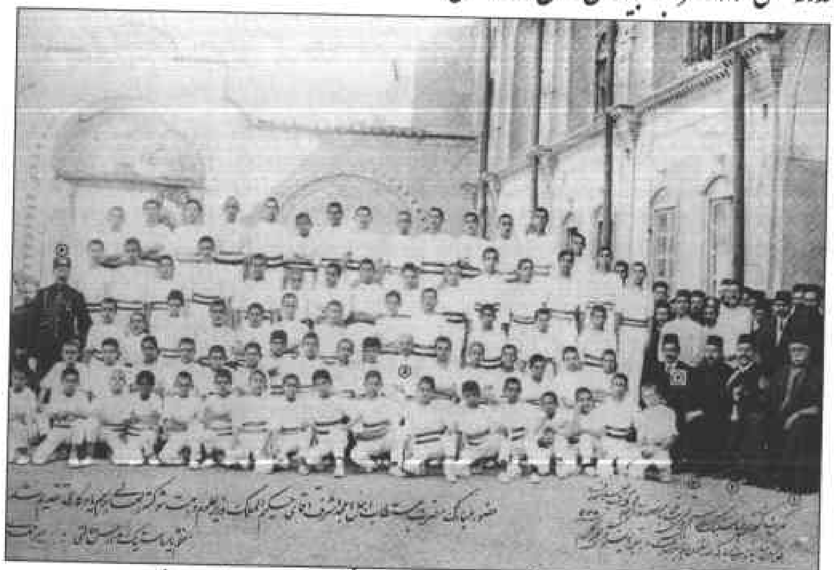

حاجی سید ابوالقاسم راجی یزدی (کلاهدوز)

معلمان و شاگردان مدرسه نظام ناصری در دوره ناصرالدین شاه

(۱)دکتر خلیل خان اعلم الدوله ثقفی (۲)دکتر عبدالمجید خان حاذق الدوله ثقفی

میرمهدی ورزنده معلم ژیمناستیک مدارس دولتی در میان شاگردان مدرسه دارالفنون در جشن سالانه

(۱)کمال الملک (۲)دکتر پرتو اعظم ۰۳)... هدایت (۴) حکیم الملک (۵)میرزا مهدی خان ورزنده (۶)ادیب الدوله

(۱)محمد افشار ۰۲)محمد صادق افشار تاجر یزدی (۳) محمود افشار

جمعی از تجار تهران در دوره ناصرالدین شاه

(۱) آقا ابوالحسن اصفهانی (۲) آقا محمد حسین کاشی (۳) حاجی محمد اسمعیل قزوینی (۴) حاجی محمد اسمعیل تبریزی (۵) میرزا احمد کاشانی (۶) آقا محمد علی کاشانی (۷) آقا علی محمد تبریزی (۸) حاجی حسن نخجوانی (۹) حاجی محمد مهدی کاشانی
(۱۰) حاجی محمد تقی کاشانی (۱۱) حاجی محمد صادق کاشانی (۱۲) حاجی محمد حسین تبریزی (۱۳) حاجی ابوطالب طهرانی (۱۴) حاجی محمد رضا قزوینی (۱۵) حاجی احمد تبریزی (۱۶) حاجی میر محمد آقا تبریزی
(۱۷) حاجی حسین ملک التجار کاشی (۱۸) حاجی علی اصغر امین معادن (۱۹) میرزا محمد علی اصفهانی
(۲۰) حاجی محمد حسین طهرانی (۲۱) حاجی اسمعیل طهرانی (۲۲) حاجی علی یزدی (۲۳) آقا شیخ محمد یزدی

مجلس محاکمات تجارت

(۱) حاتم خان آجودان (۲) حاجی ملا حسن طهرانی (۳) حاجی احمد اردبیلی (۴) میرزا ابوتراب خان (۵) آقا سید عبدالرحیم معین التجار (۶) میرزا حسن خان منشی (۷) آقا محمد امین ارباب (۸) میرزا یوسف خان پسر مشیر لشکر
(۹) حاجی میرزا علیقلی مشیر لشکر (۱۰) حاجی میر تقی آقای تبریزی (۱۱) حاجی اکبر شیرازی (۱۲) آقا محمد ابراهیم ارباب

خوانین حسنوند لرستان (۱۳۲۳ق)

جمعی از تجار تهران در دوره ناصرالدین شاه

(۱)حاجی میرزا احمد شیرازی (۲)حاجی عباس مقدم (۳)حاجی عبداللطیف دهدشتی (۴)حاجی محمد رضای شیرازی
(۵)آقا علی مقدم (۶)حاجی محمد جعفر خراسانی (۷)حاجی محمد جعفر استاد عطارها (۸)آقا میرزا ابراهیم شیرازی

جمعی از تجار تهران در دوره ناصرالدین شاه

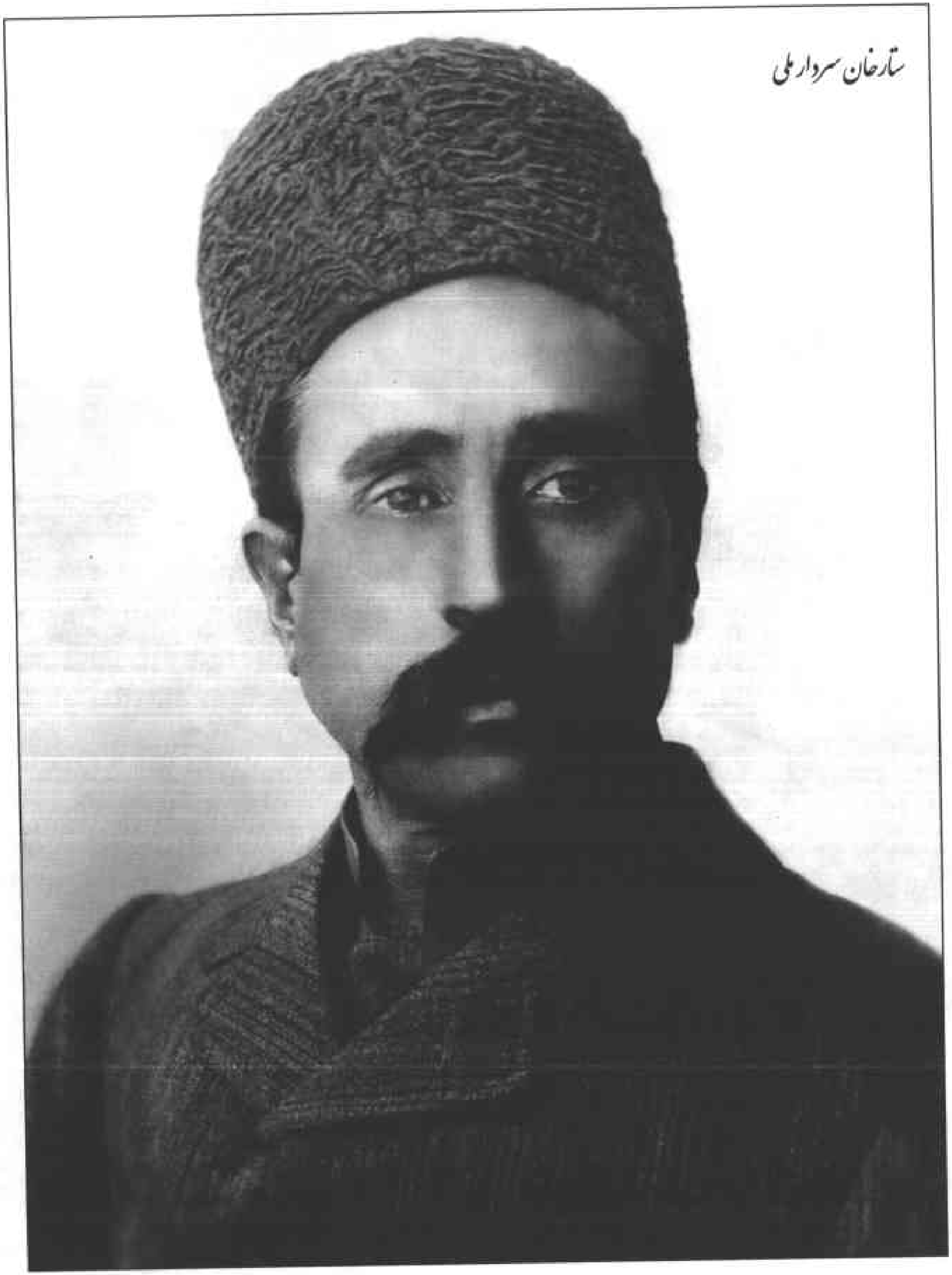
(۱)ناشناس (۲)حاجی عبدالرزاق اسکوئی (۳)حاجی ابوالقاسم جهرمی (۴)مشهدی محمد حسین مازندرانی (۵)آقا محمد حسین مازندرانی (۶)محمد حسین تبریزی (۷)حاجی آقا کوچک قزوینی (۸)آقا محمد حسین جهرمی
(۹)آقا محمد رضا جهرمی (۱۰)حاجی محمد ابراهیم اسکوئی (۱۱)حاجی مختار تبریزی (۱۲)ناشناس (۱۳)حاجی محمد علی کاشانی (۱۴)مشهدی محمود تبریزی (۱۵)حاج محمد آقا طهرانی (۱۶)حاجی قاسم جهرمی (۱۷)آقا علی مقدم
(۱۸)مشهدی آقا تبریزی (۱۹)حاجی میرزا شکرالله شیرازی (۲۰)میرزا ابوالقاسم اصفهانی (۲۱)حاجی علی احمد طهرانی (۲۲)آقا اسدالله یزدی (۲۳)ناشناس (۲۴)آقا محمد اسمعیل جهرمی

مشروطه خواهان

ستارخان سردار ملی

باقرخان سالار ملی

حسین خان باغبان

هوارد باسکرویل

امیر حشمت نیساری و یارانش

منتصرالدوله و پسرش با مجاهدین گیلان

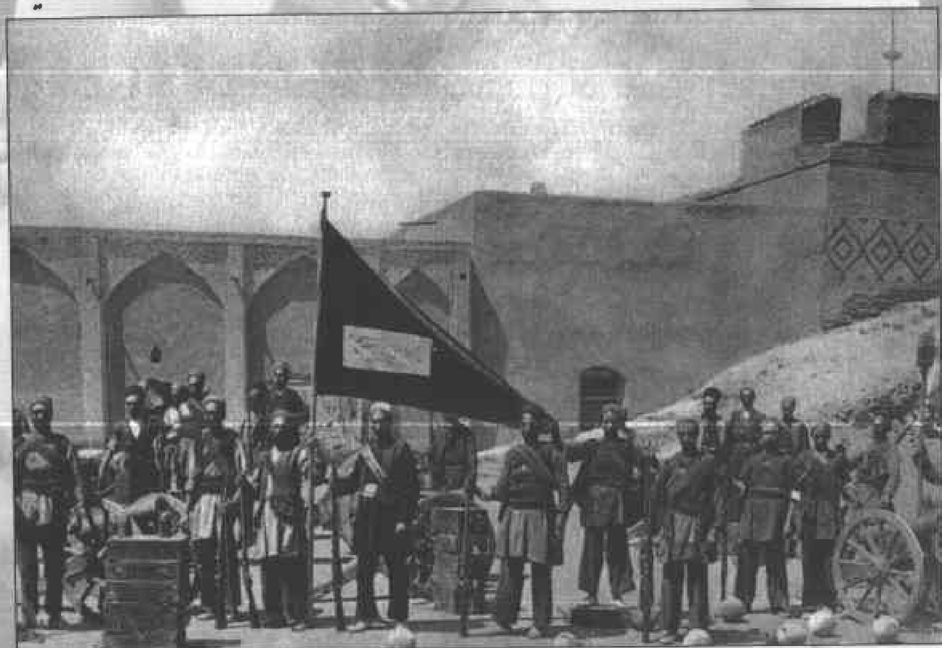
حاج عدل الملک و شیخ سلیم و مجاهدان در تبریز

ارگ دولتی و فدائیها

منتصرالدوله و سردار محیی
و پسر منتصرالدوله

عمیدالسلطان، معزالسلطان و برادرانش

میرهاشم

تشییع جنازه گرجی

واز خداوند توفیق مسئلت این اولاد غیور ایران را خواهانیم اینک تلگرافیکه از انجمن محترم اذربایجان بجهت بیداری عموم اهالی ایران نموده اند درج

میشود امیداست قارئین محترم بدیده دقت نگریسته و قرائت فرمایند و تاسی نمایند انجمن ایالتی کرمان

از تبریز به کرمان — اداره تلگرافی دولت علیه ایران — صفحه

نمره	عده کلمات	تاریخ اصل مطلب			اطلاعات
		روز	ساعت	دقیقه	
۶۱	۵۲۶				

انجمن محترم ایالتی حضرات علماء و اعیان و تجار و اشراف و کسبه و اصناف و رؤسای مجاهدین و عموم ملت غیرت مند ممالک محروسه ایران

ایدهم الله تعالی ناله را هرچند بخواهیم پنهان برکشیم سینه میگوید که من تنگ امد فریاد کش مقتضای آنکه اذربایجانها در هر دوره

و هر تاریخ در طریق فداکاری و بوم پرستی و رضا پیشقدم و مقترین بوده و جان و مال و خانمان را فقط بجهت حفظ حقوق هموطنان خود نموده

اینک با فؤاد دل شکاف تمامی نفوس نکبت اسلامیه و ملت باحمیت ایران را با پای و امداد وطن غرقه بخون میطلبد ای وکلای روحانی و ای علماء

ذوی الاحترام ای تجار و اشراف ای اعیان با همت ای سرکردگان ای دلاوران ایلات و طوایف ایران که نام و نشان شما سر لوحه تاریخ ملل عالم است وطن عزیز

ما مدفن نیاکان ما از دست میرود تجاوزات و تعدیلات نامشروع اجانب از حد گذشته موقع حفظ ناموس ملیتمان محفوظ نمیماند مگر با استقلال

وطن و استقرار دولت محبوبمان استقلال وطن میسر نیست جز بترک نفاق و توسل بحبل المتین اتحاد جا دارد که خون گریسته و جامه بر تن بدریم

و تنگ این لباس را بر خود ببندیم که هموطنان غریب ما از بلاد خارجه سنگ عمخواری بر سینه زده و اول بتمامتون ناگوار دولت انگلیس را خاطرنشان

ما میکند که عدم امنیت جنوب و دشت را دست آویز نموده و در صدد حلول عساکر انگلیس هستند چه بدبختی بالاتر از این خواهد بود در این موقع

که اذربایجان با تمام قوای خود در صدد رفع بهانه است که از این فشار خلاص گردد خدای نخواسته سمت جنوب وطن عزیز ما دچار فشار دیگر شود

ایران مال ایرانی است و این جامه هفت هزار ساله برای ما بس تا آخر هنوز زرا و چاره مسدود نگردیده هنوز خون ایرانی منجمد نگشته با همان

همت و رشادت جامعه ملیه که خود را از قید استبداد نجات داده ایم همین بلایه مدهش خارجی را هم که داعی امنیت و ماحی استقلال ما است

میتوانیم از خود برانیم و پس از این همه هدیه آه و هدر اموال دست بسته بدول خارجه نشویم و سیله این موفقیت همانا رفع اختلافات

داخلی است که مقاصد مخصوص و ضدیت عناوین مشروطه و استبداد و تقویت فرق مختلفه سیاسیه را که سم مهلک حیات ما است جدا

بیک سو نهاده و دست اتحاد بهم داده غیرت و معرفت ایرانیت را بروز دهیم معاونت از دولت محبوب خود نمائیم و در اتحاد و اجتماع

قوای قاهره ملیه بکوشیم عقاید خود را از روی حقیقت متفق سازیم تا سفینه وجود هم نشکسته وطن را با حال نجات رسانده و امید ببندیم

و بلاد خارجی طرح عنوان که با مثل نشویم روز همت ملت و روز غیرت است آخر الدواء ما اتحادات و اتفاق ای برادران و ای پیشوایان

قوم دچمی مرقی بحال وطن نمایید و مگذارید عدم اتفاق خودمان بنای استقلال مملکت را متزلزل سازد که افسوس بعد حاصل و نتیجه

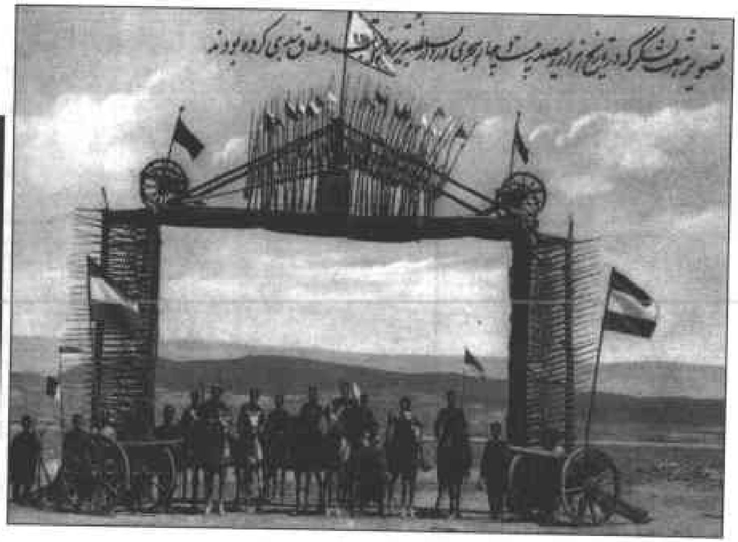
نخواهد داد والسلام علی من اتبع الهدی نمره ۳۳۰۰ انجمن ایالتی اذربایجان

تاریخ ۸ ذی قعده ۱۵ برج عقرب ایت ئیل [redacted] سنه ۱۳۲۸

۱۲۱

ماشاء الله خان پسر نایب حسین کاشی

متحصنین در سفارت عثمانی

یپرم خان و یارانش

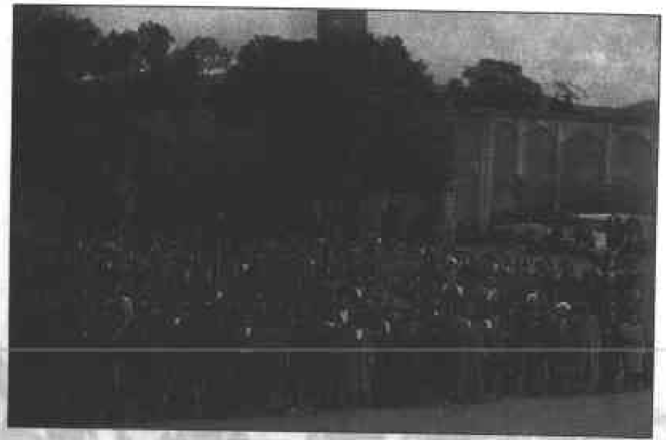
علی مسیو و هوادارانش

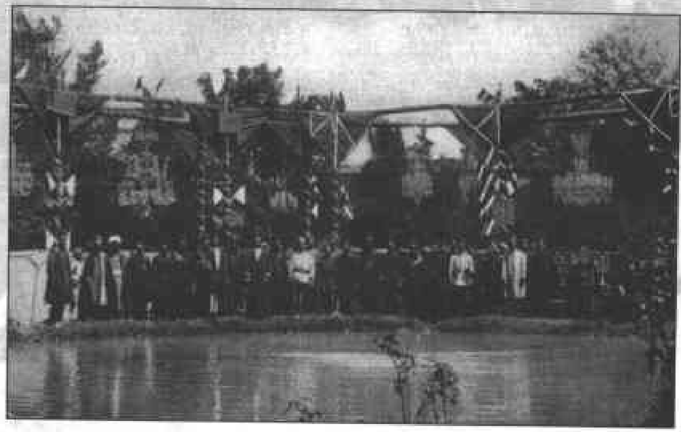

۱۲۵

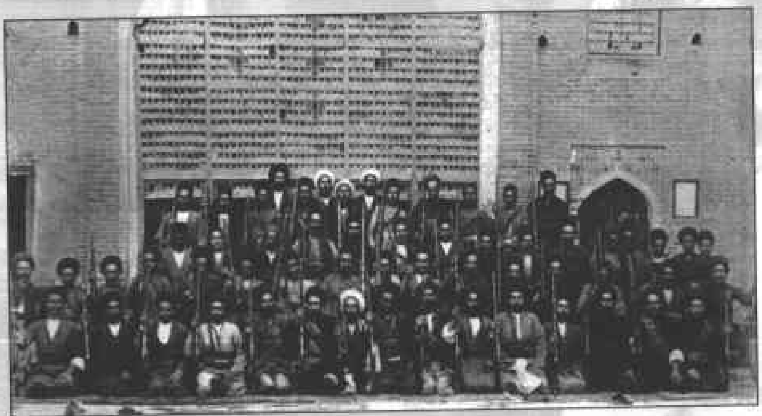

دسته محله شتربان

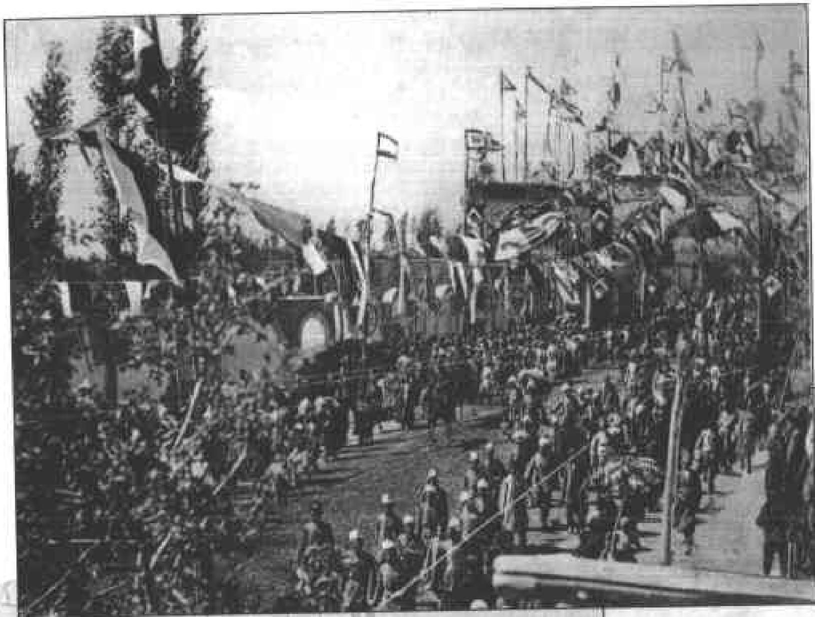
دسته فدائیها در میدان مشق

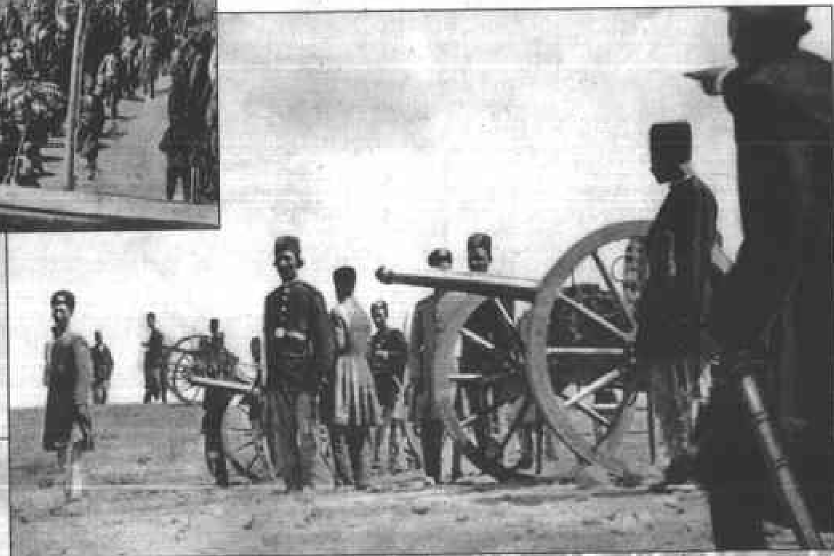

فتح تهران بدست مشروطه خواهان

مردم
و
اوضاع اجتماعی

قلعه کوچک

حاکم سیب با دسته مطرب

زینب پاشا

متحصنین

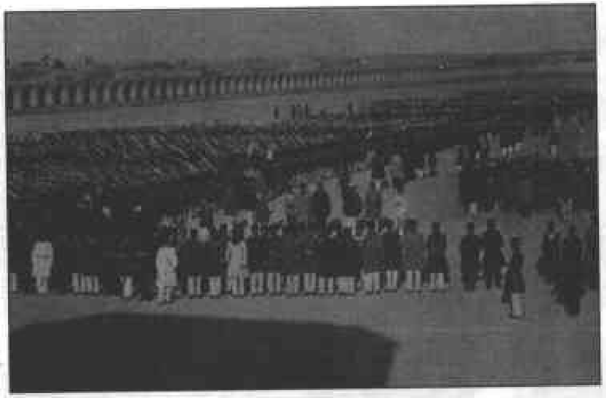

مخبرالسلطنه

امین الدوله، بهاء الدوله، مشیر لشکر، مظفرالملک، امین دربان، هاشم خان، میرپنجه، عمادالملک، قوام السلطنه

میدان سازخانه دارالسلطنه

حبیب اله، حسین قلی، میرزا عبداله، مطلب خان

هفتم محرم الحرام - ۱۲۷۰ خانهٔ زاهد میرزا

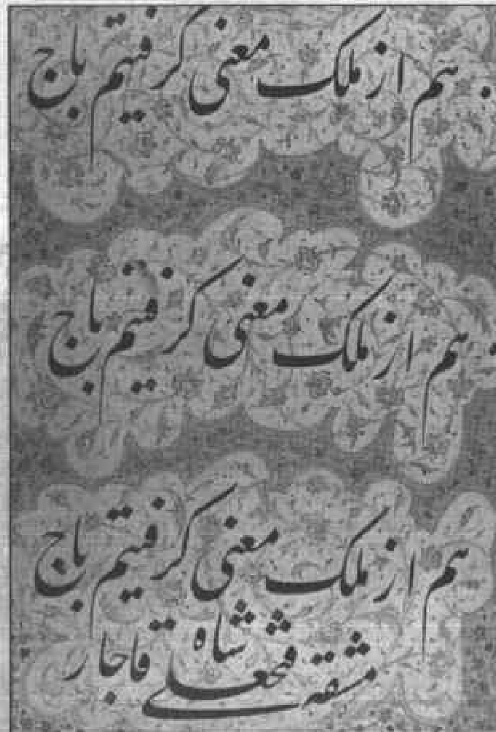
مجلس شورای رشت

نمایش فیل در تشریفات سلطنتی

حاج حسن رشدیه

١٣٣٣

آیت الله طباطبایی و نمایندگان مجلس

نشسته از راست: حمید خان، سعید الملک، عزیزالله و رحیم خان صحاف

حاج جعفر ترابی، نعیم الدین، علی شاچی

مرحوم شریف زاده باشاگردانش

گروه صاحب‌منصبان

احمد شاه، محمد حسن میرزا و خواهرش خدیجه

گروه مطرب

خوانچه های شیرینی در عروسی یکی از رجال

مراسم چراغانی پانزدهم شعبان در شیراز (۱۳۲۸ ق)

یکی از اعیان یزدی سوار بر الاغ در کنار چادر و تجیر در ییلاق (از عکسهای بدست آمده از یزد)

دو نفر خدمتکار تهرانی در دوره احمد شاه

طرز بردن آب به خانه توسط نونهالان در تهران دوره احمد شاهی

خانواده ای زرتشتی با لباس مرسوم زرتشتیان

«این عکس نمونه ای از عکسبرداری در آتلیه درکنار پرده های نقاشی شده میباشد»

چند از زنان زرتشتی با لباس سنتی

«این عکس نمونه ای از عکسبرداری در آتلیه درکنار پرده های نقاشی شده میباشد»

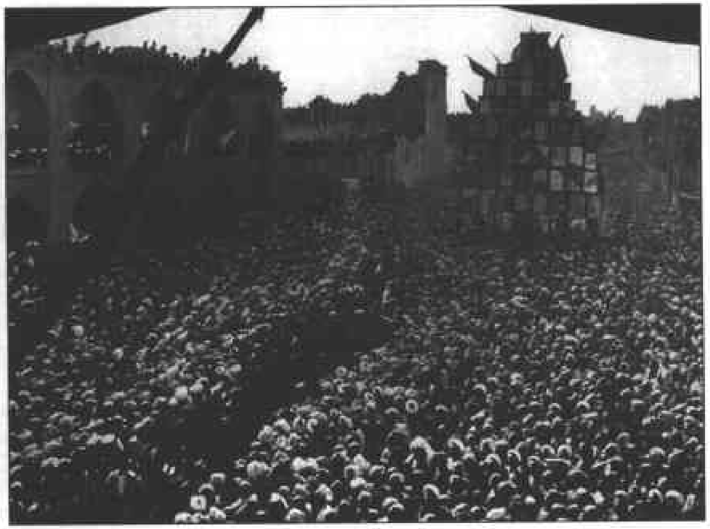

تفریح و تفرج زرتشتیان در یکی از باغهای تهران (ظاهراً جمشیدیه)

تفریح و تفرج در یکی از باغهای همدان

مراسم تعزیه داری و نخل برداری در میدان شاه یزد

مراسم تعزیه داری عاشورا در یکی از تکیه ها

منشیان و اجزاء دفتر بروجرد - ۱۳۲۳ قمری

نمونه قمه زنی و کفن پوشی در مراسم تعزیه داری عاشورا

(۱) ارباب کیخسرو و شاهرخ و گروهی از زرتشتیان تهران (۱۳۲۴ق)

(۱) ارباب کیخسرو و شاهرخ و گروهی از زرتشتیان (۱۳۲۴ق)

نمونه قمه زنی و میخ بر تن زدن از مراسم تعزیه داری عاشورا

نانوایی سنگکی در تهران

اداره پست و صندوق مالیه قزوین

شخم زدن با گاو آهن

کباب بزی و جگرکی در تهران

برنج فروشی در رشت

میوه فروشی در رشت

آجیل فروشی در تبریز

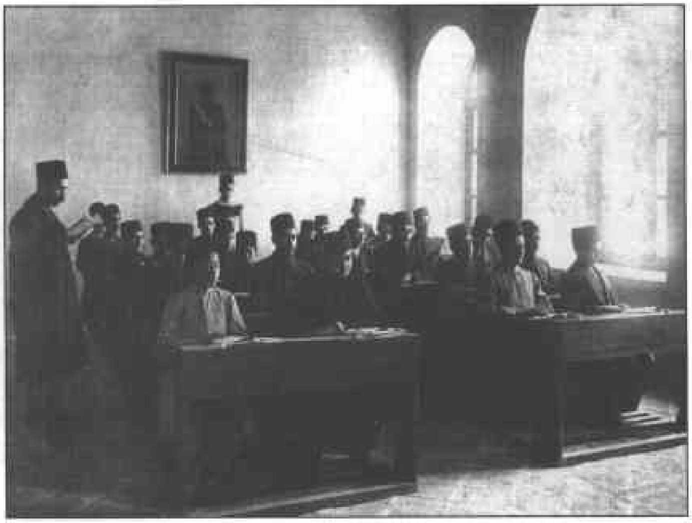
عطاری و قندفروشی در رشت

چند دکان از بازار رشت

روغن کشی با شتر

یکی از کلاس های مدرسه دارالفنون در عهد پادشاهی مظفرالدین شاه

محصلین یکی از مدارس یزد به هنگام نماز (۱)محمد افشار

شاگردان و معلمین مدرسه باقریه (سید حسن) قم

(۱)آقای غرالاشراف(۲)آقا سید علی اکبر معلم کلاس سوم (۳)آقا نورالدین معلم کلاس اول (۴)آقا میرزا محمد خان معلم فرانسه و ریاضی و ناظم مدرسه
(۵)آقا میر سید حسن مدیر مدرسه (۶)آقا میرزا احمد معلم کلاس چهارم (۷)آقا سید نورالدین معلم کلاس چهارم (۸)آقا میرزا حسن مشاق

حمالی و باربری

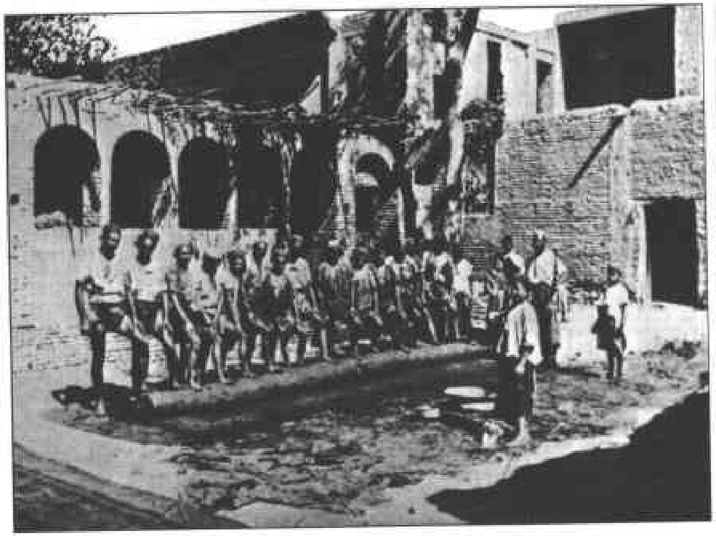

قپانداری

دکان سماورسازی (دواتگری) در اصفهان

پارچه بافی (شعربافی) در یزد

نمد مالی

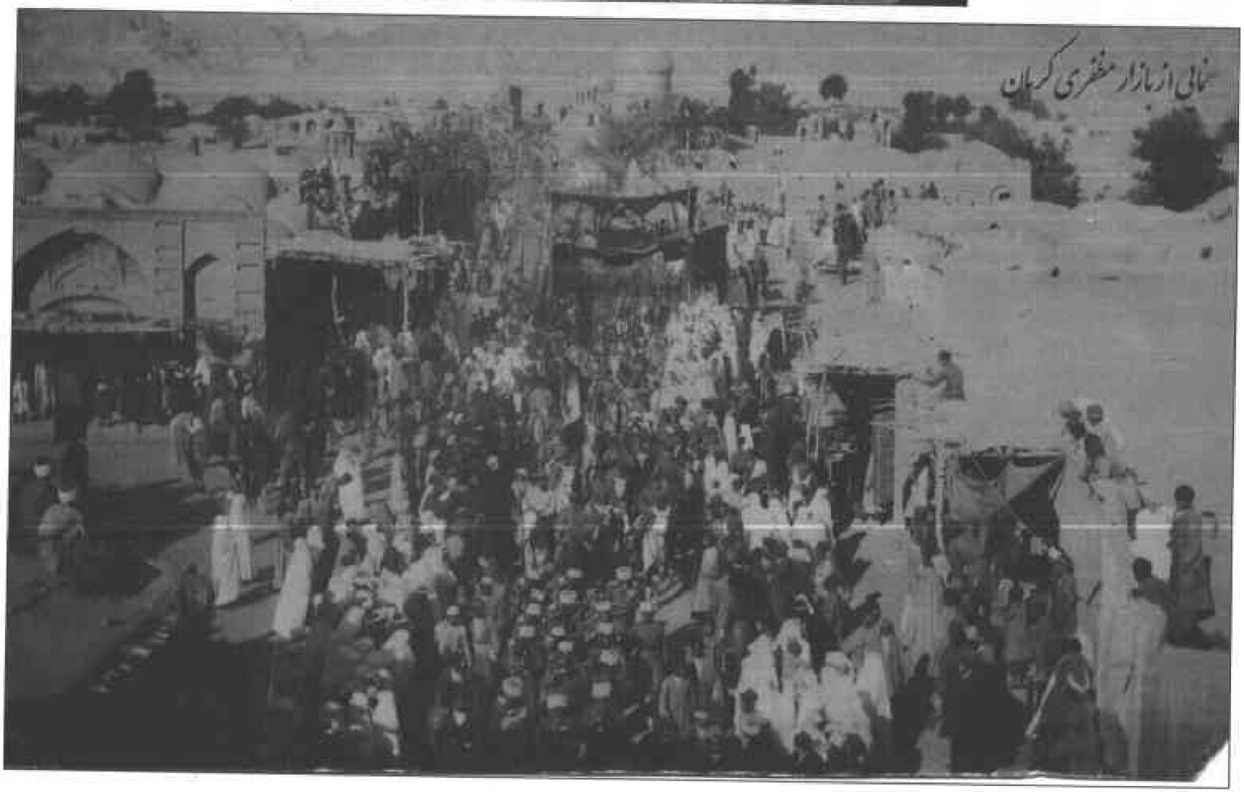

قالی بافی بوسیله دختران جوان

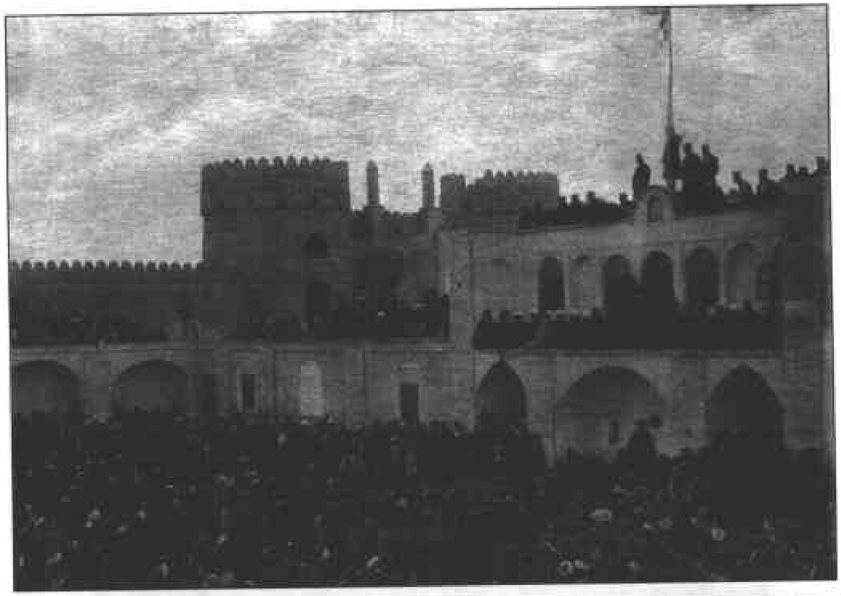
بناهای قاجار

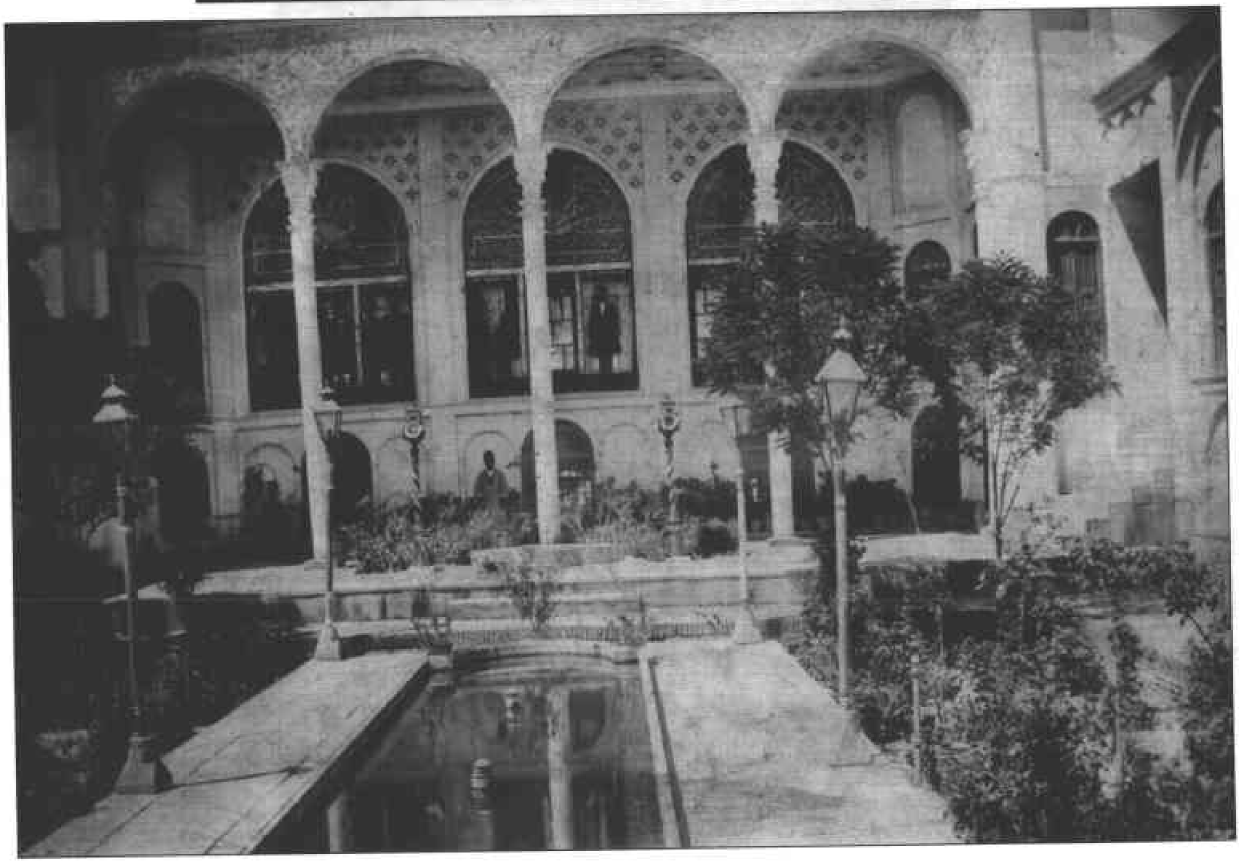

کامرانیه

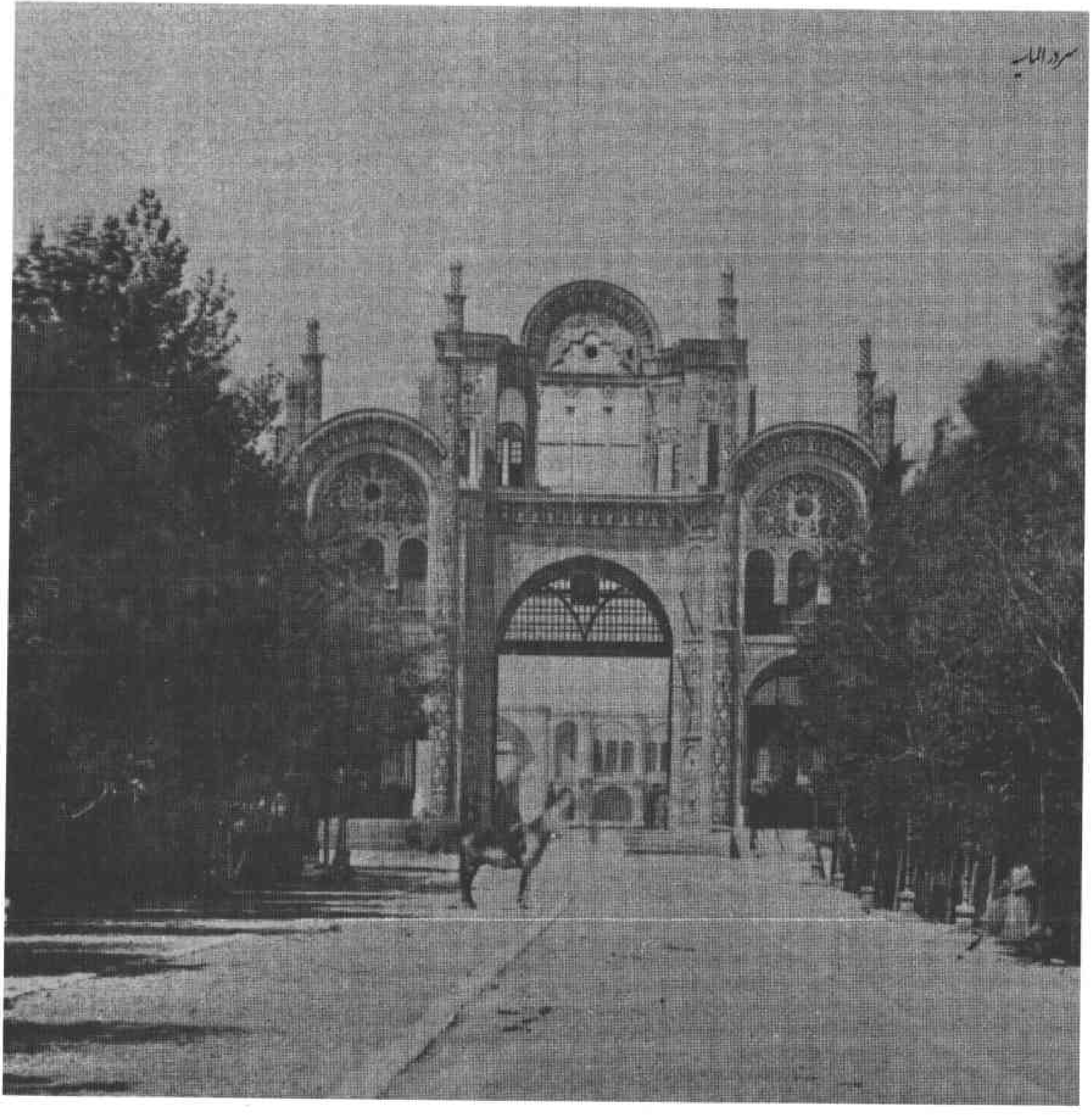

نمائی از بازار مظفری کرمان

ارگ حکومتی شهر کرمان

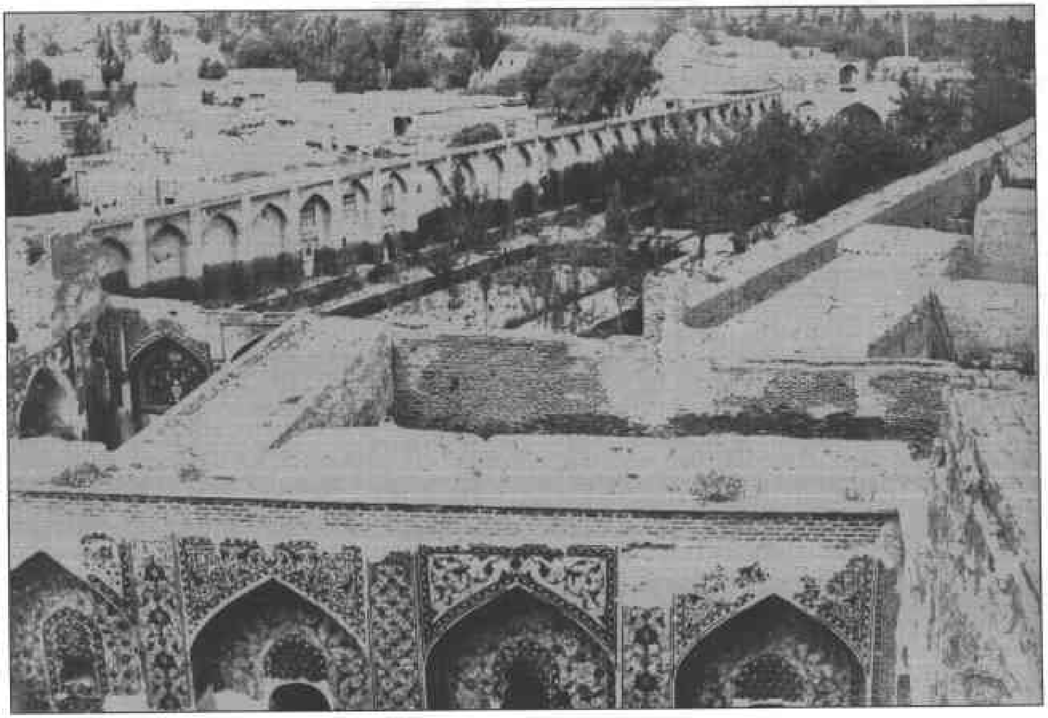

سردر الماسیه

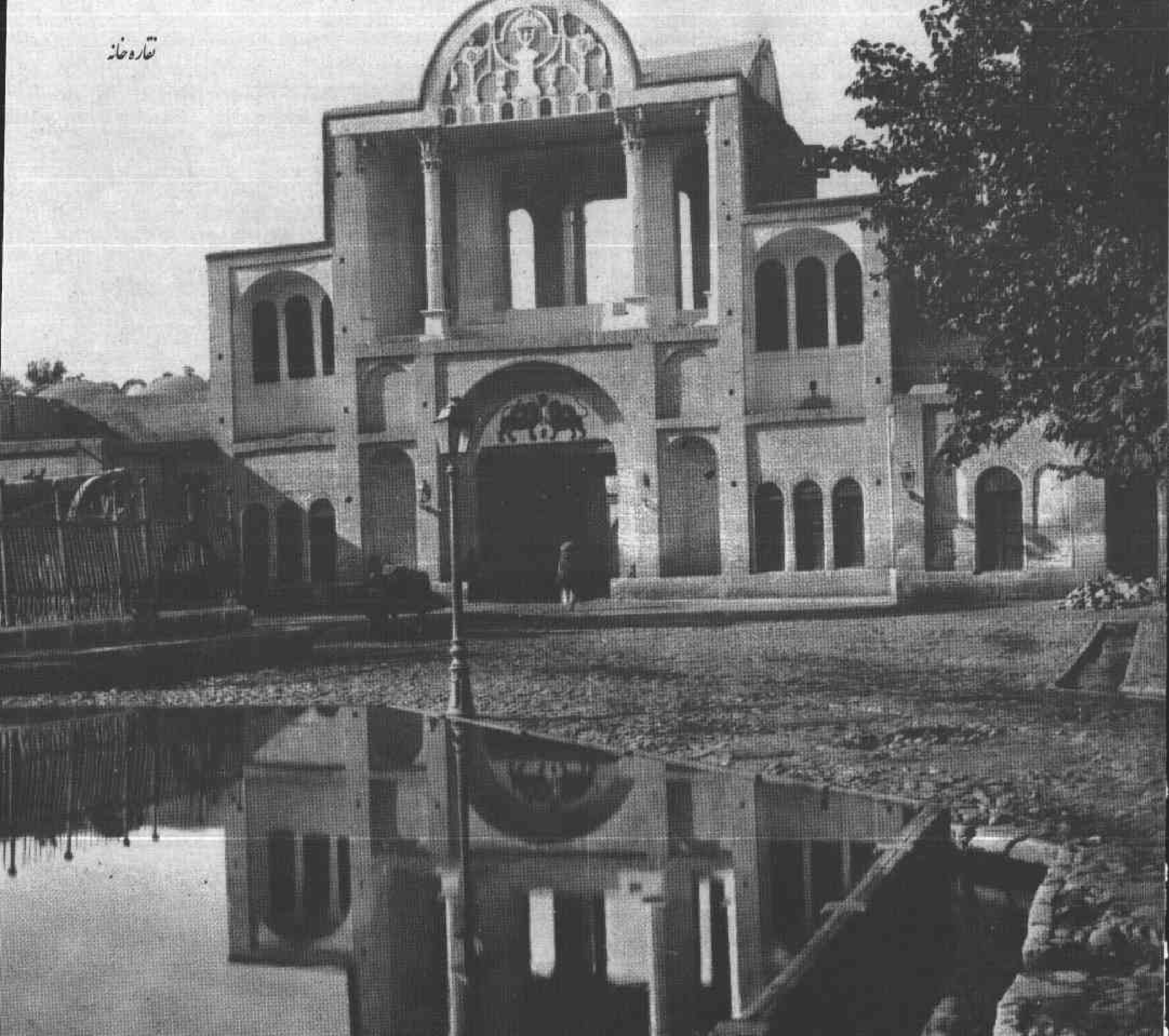
نمایی از حصار شهر کرمان

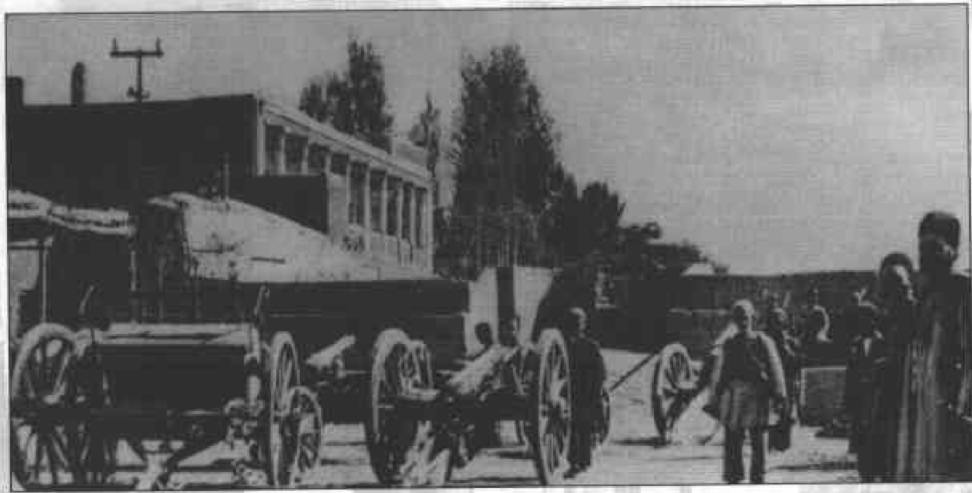

مسجد شیخ

نقاره خانه

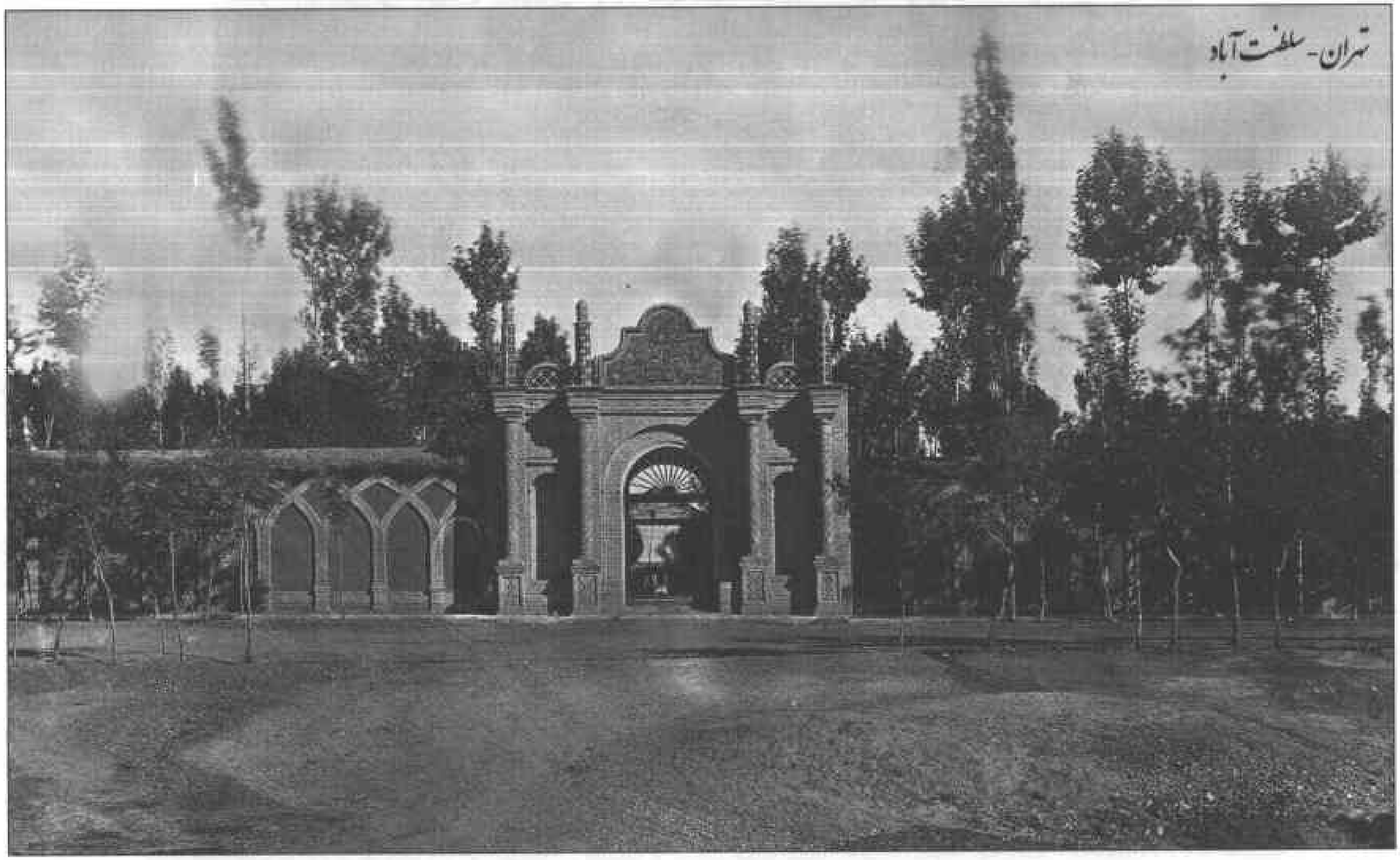

ارگ علیشاه- تبریز

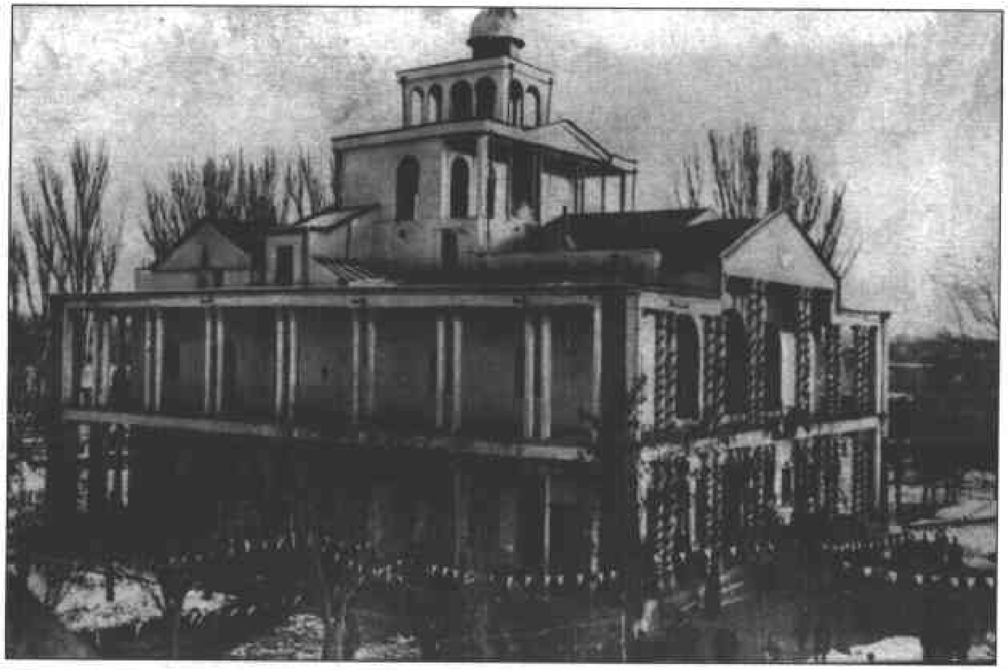

نمای بیرونی دروازه دولت

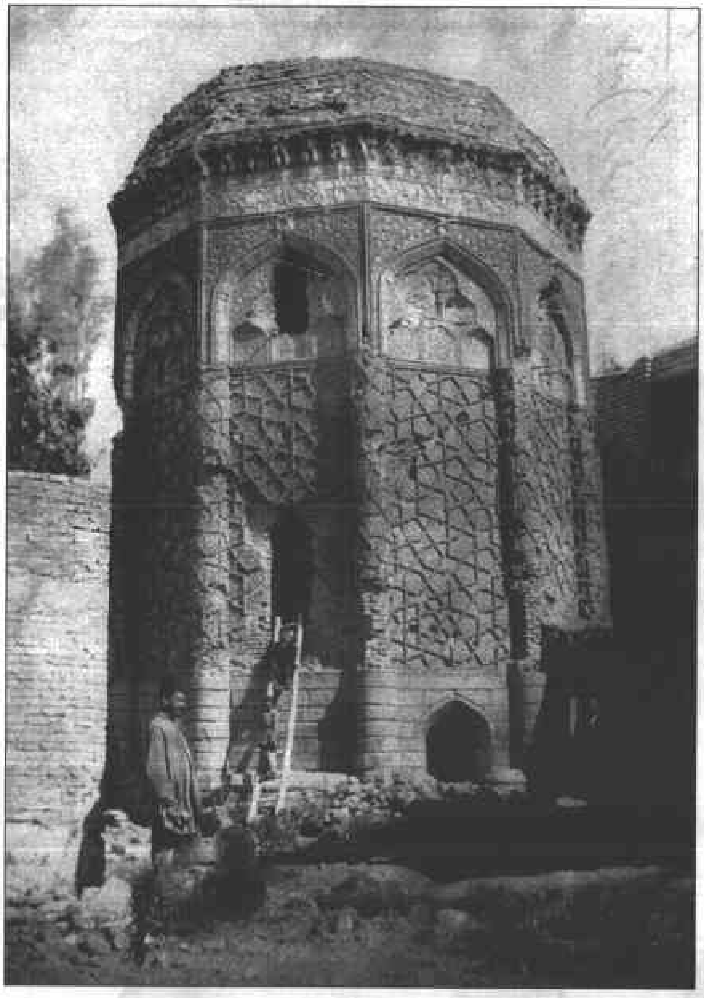

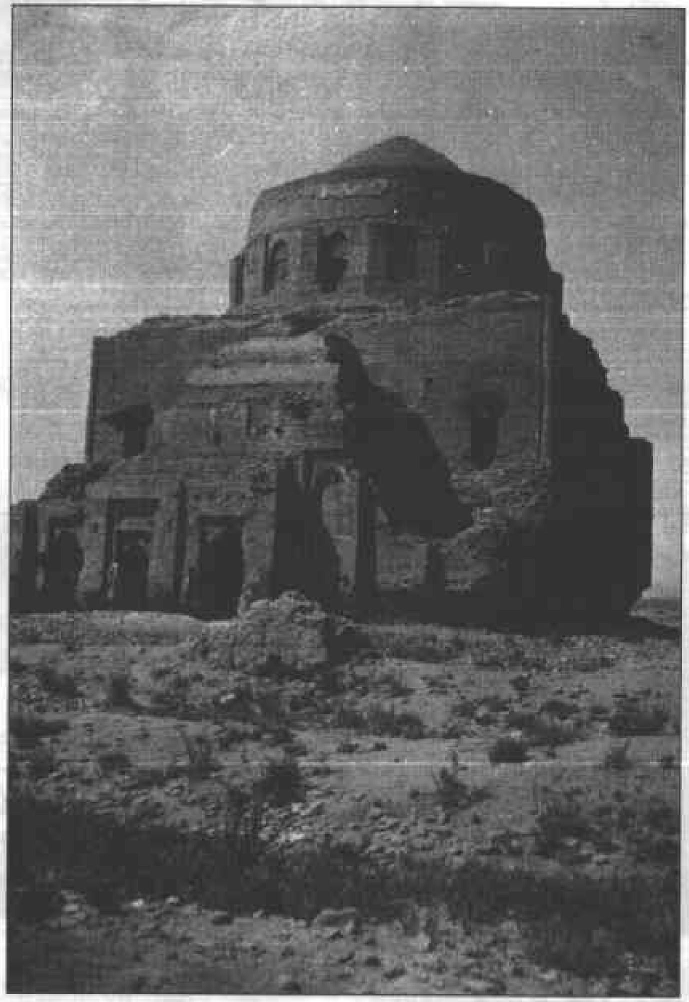
تهران - سلطنت آباد

شمس العماره تبریز

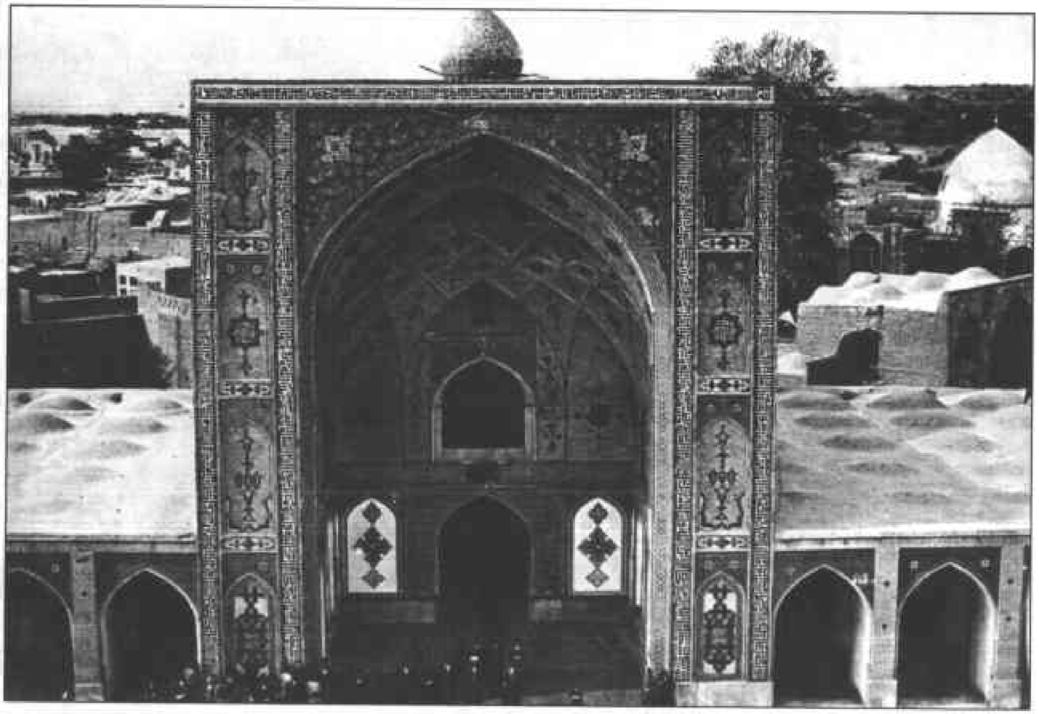
آرامگاه شاه شاعران فردوسی پاکزاد در طوس

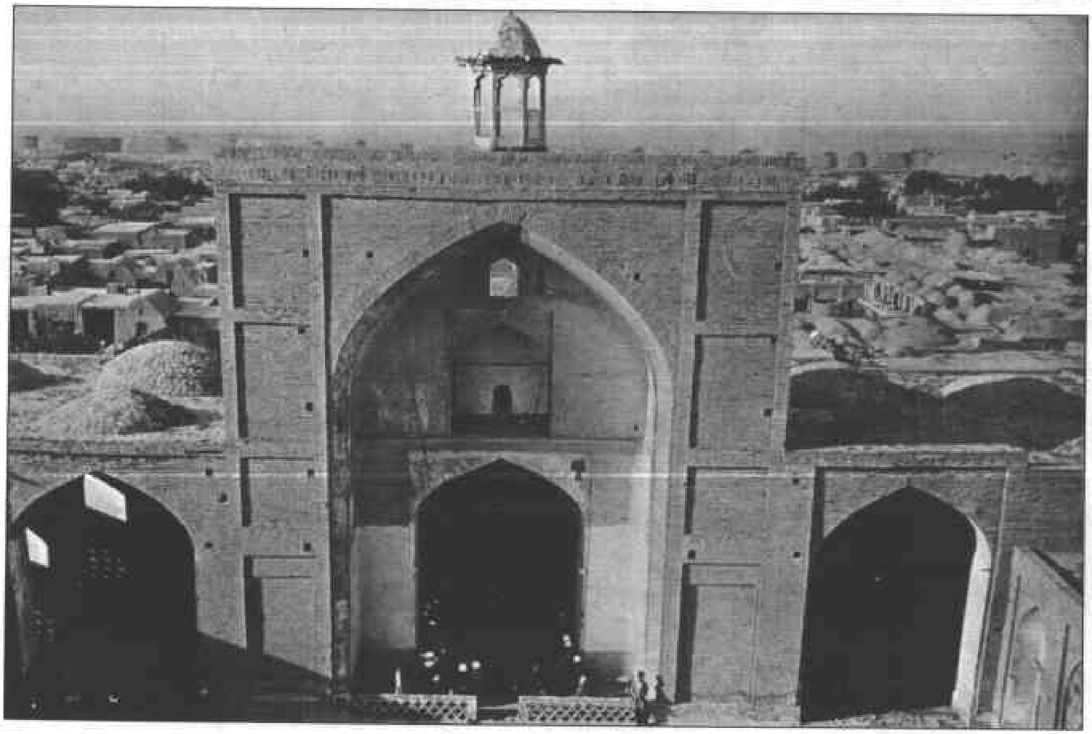
مسجد صاحب الامر تبریز

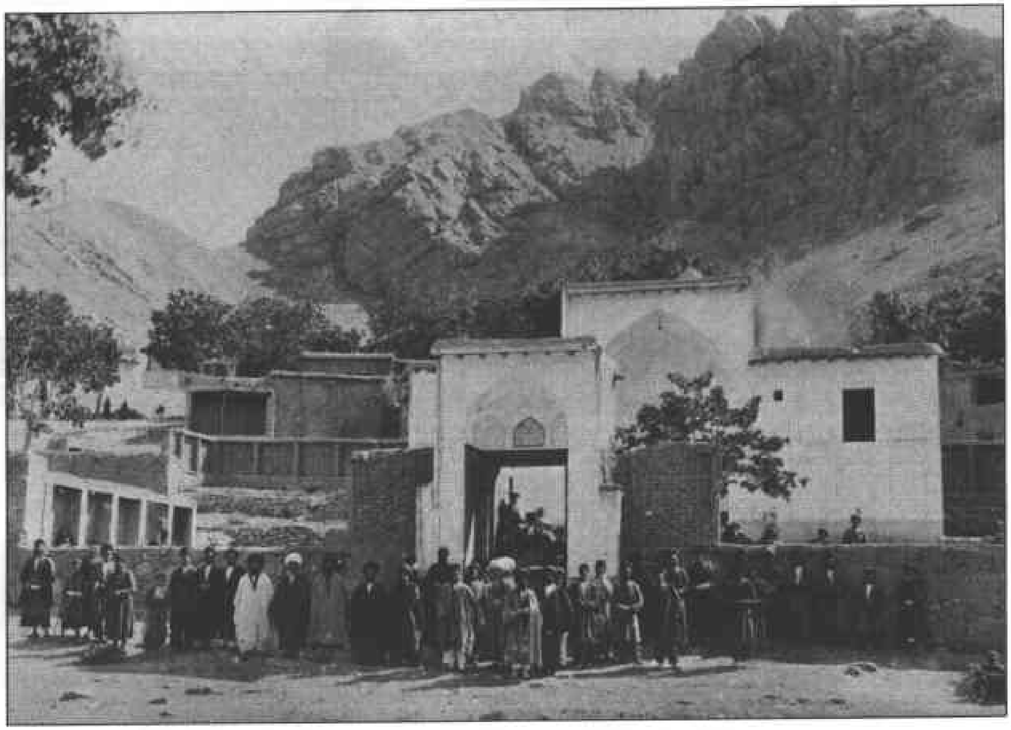
مسجد جامع سمنان

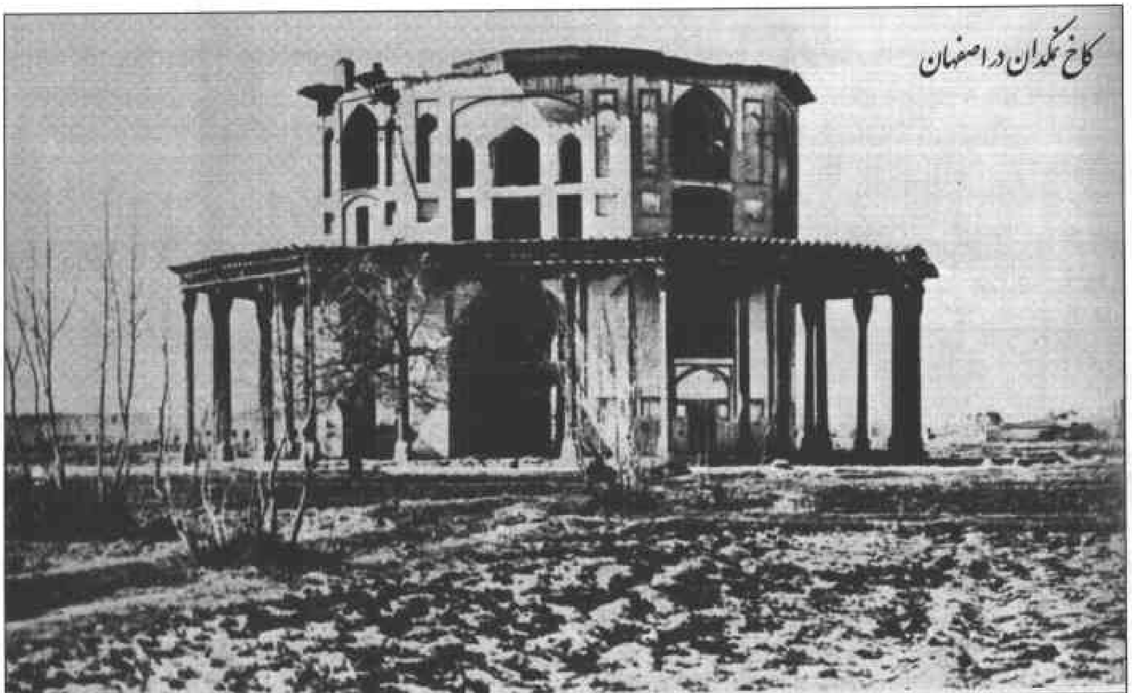

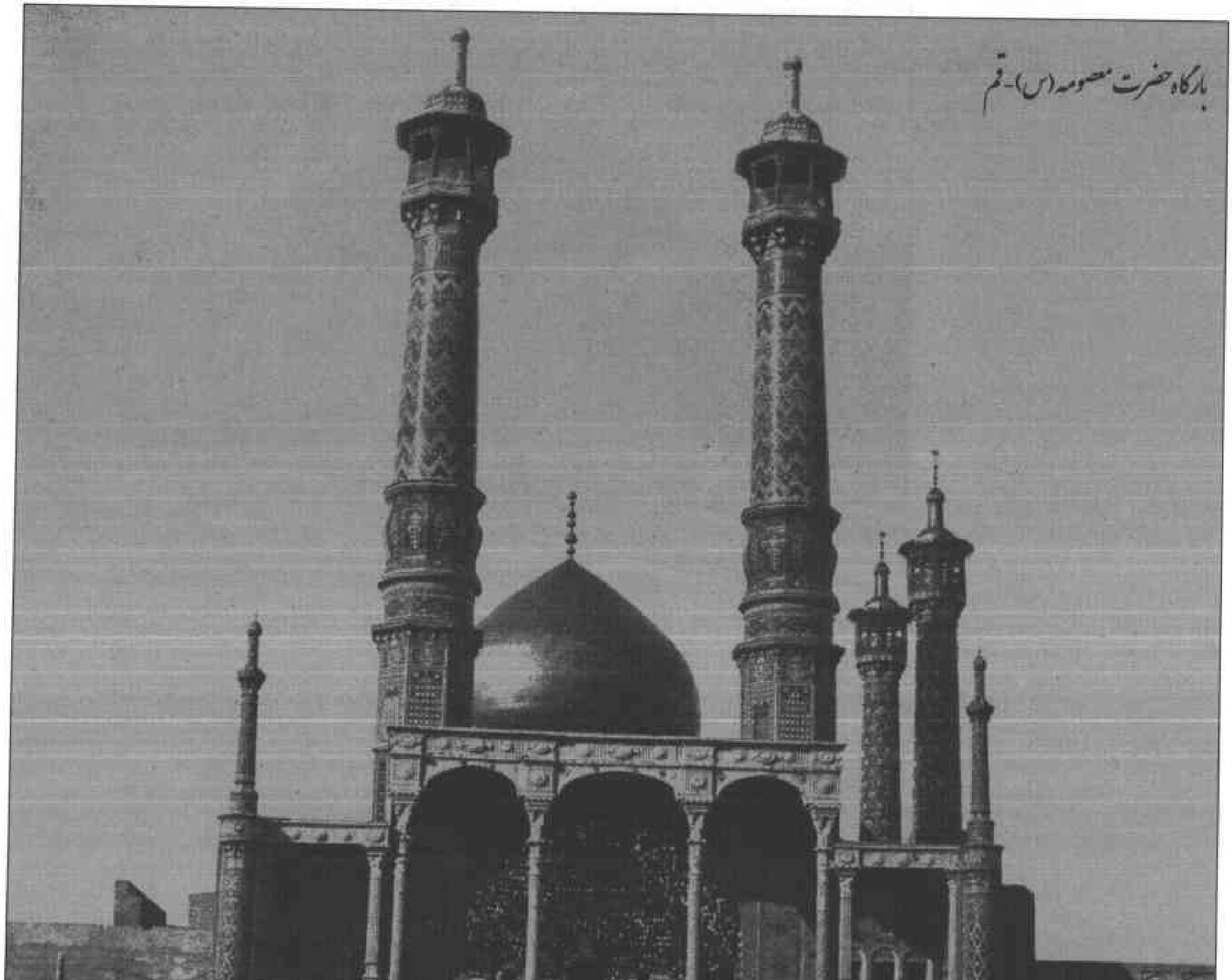
مسجد جامع سبزوار

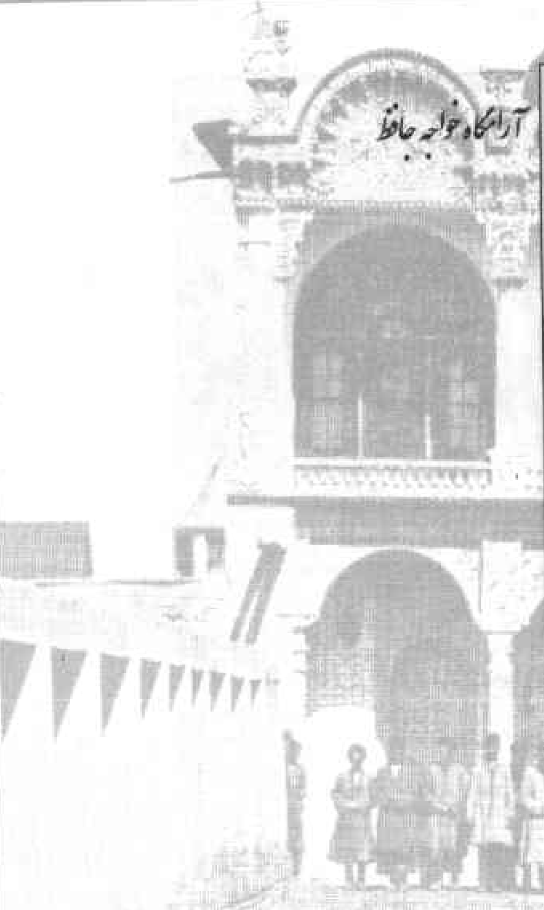
قصبه بومین در نزدیکی
بجنورد در خراسان

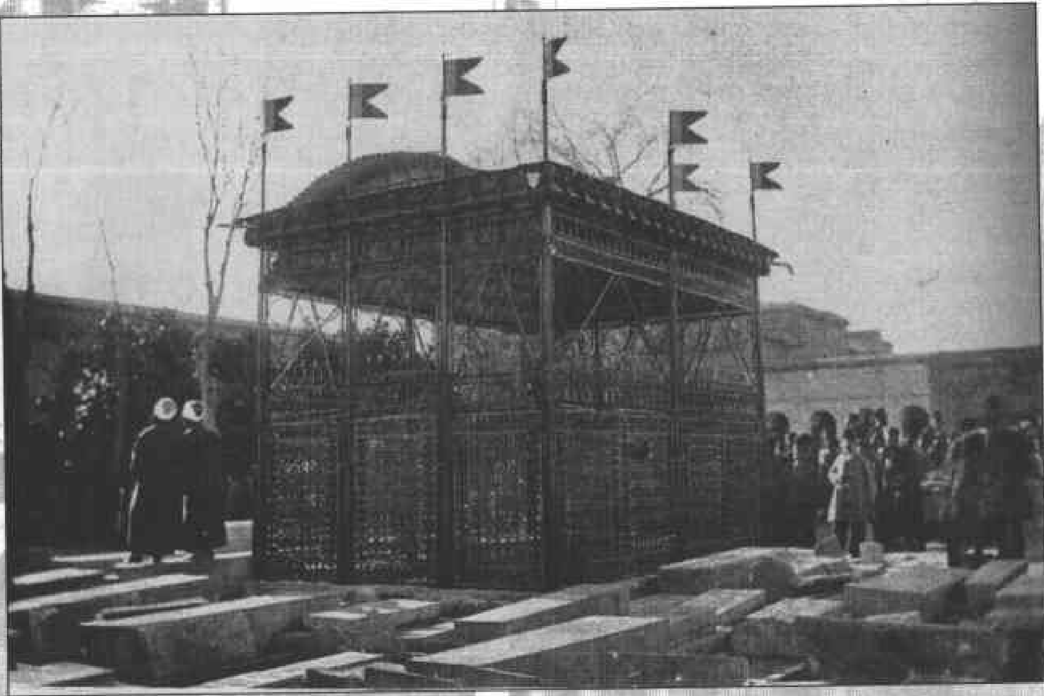

کاخ نمکدان در اصفهان

بارگاه حضرت معصومه (س)-قم

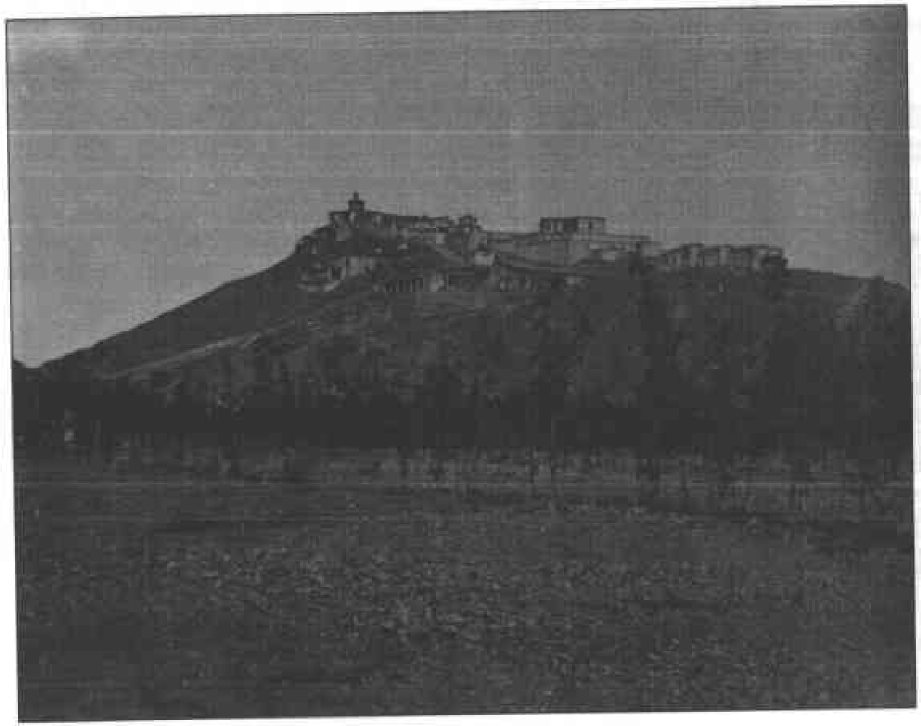

آرامگاه خواجه حافظ

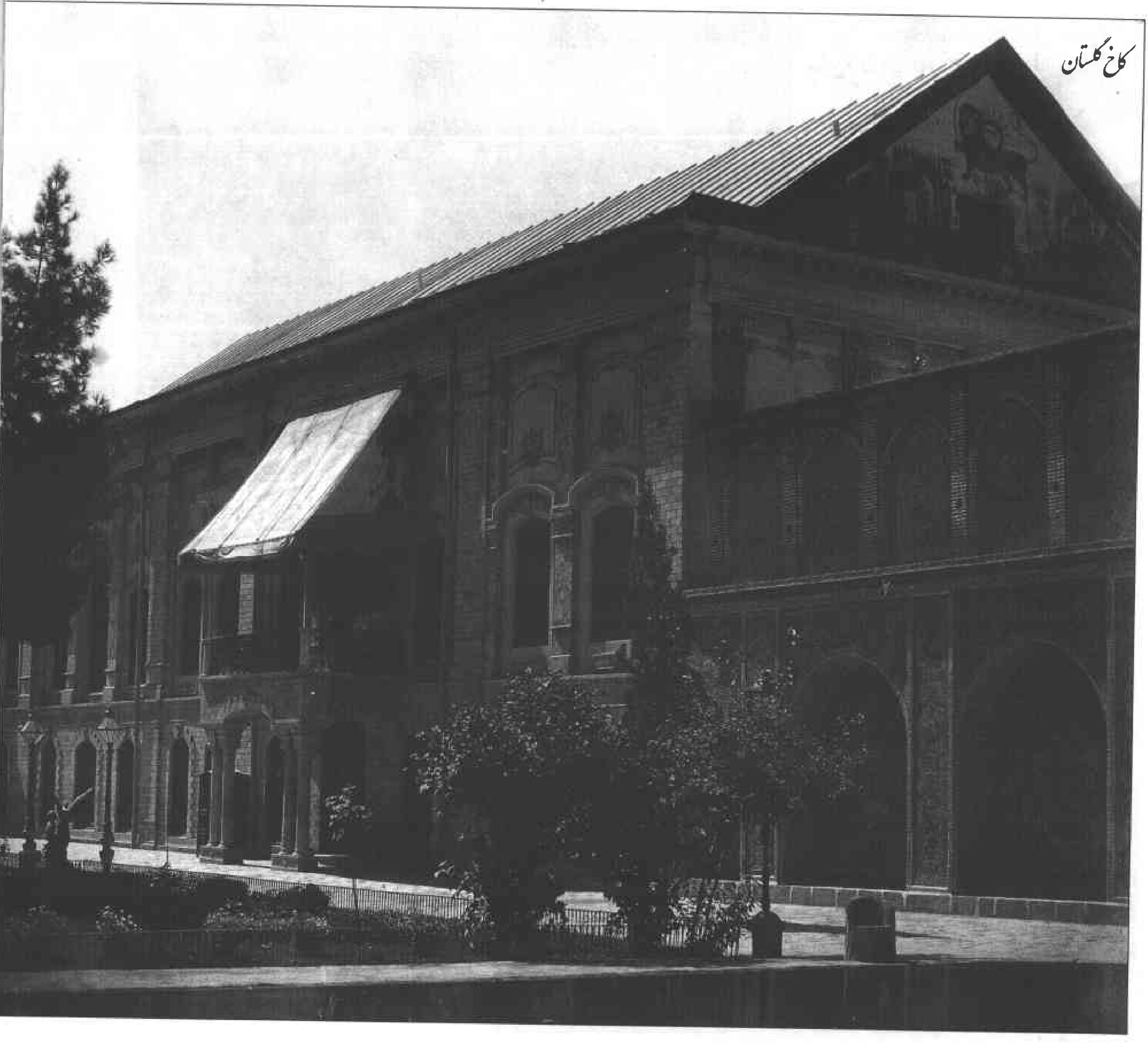
میدان توپخانه (سپه - امام خمینی)

دوشان تپه

کاخ گلستان

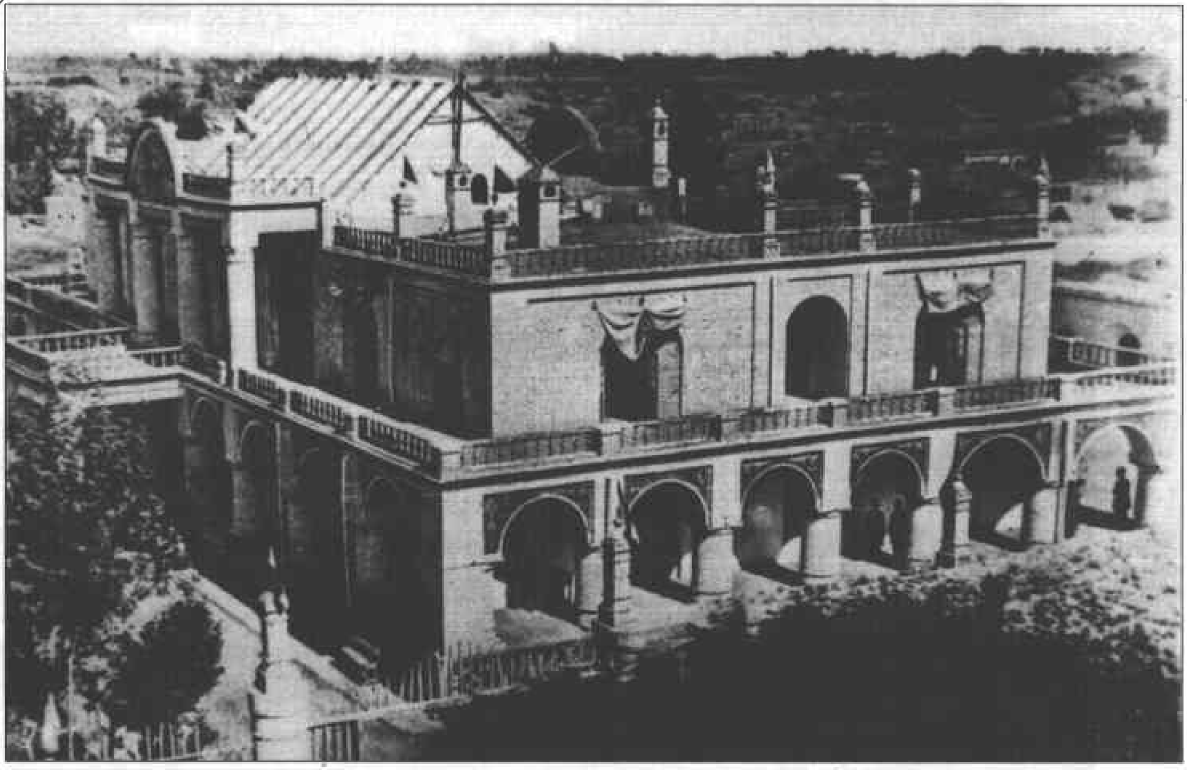

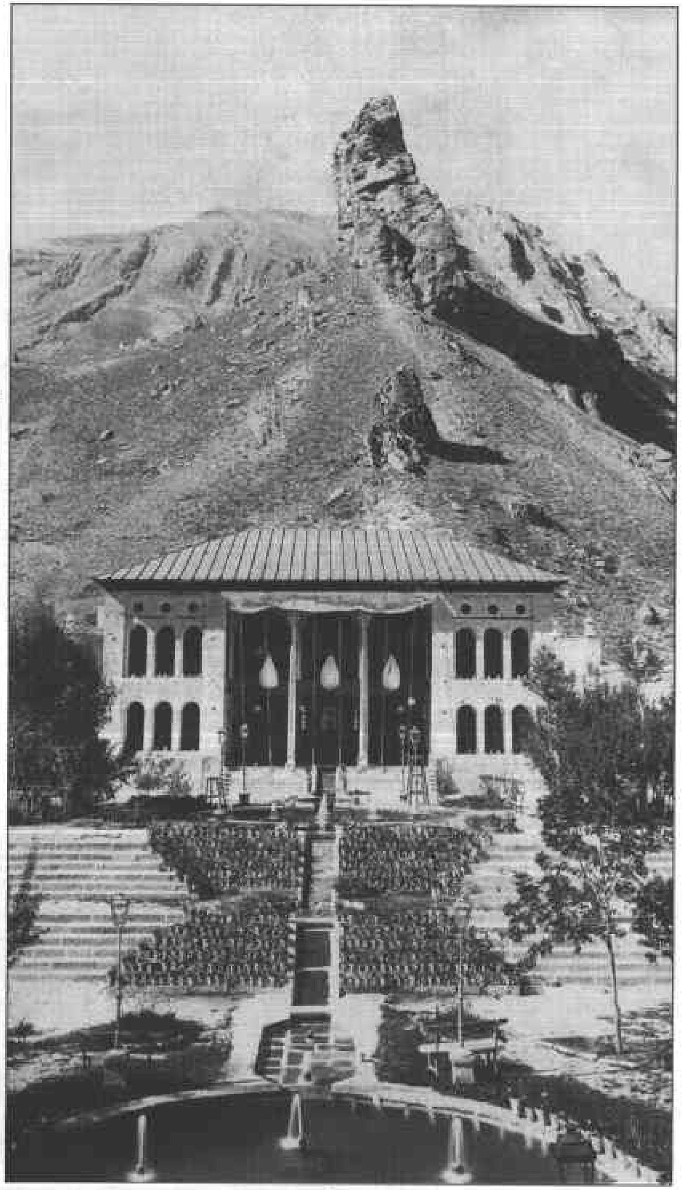

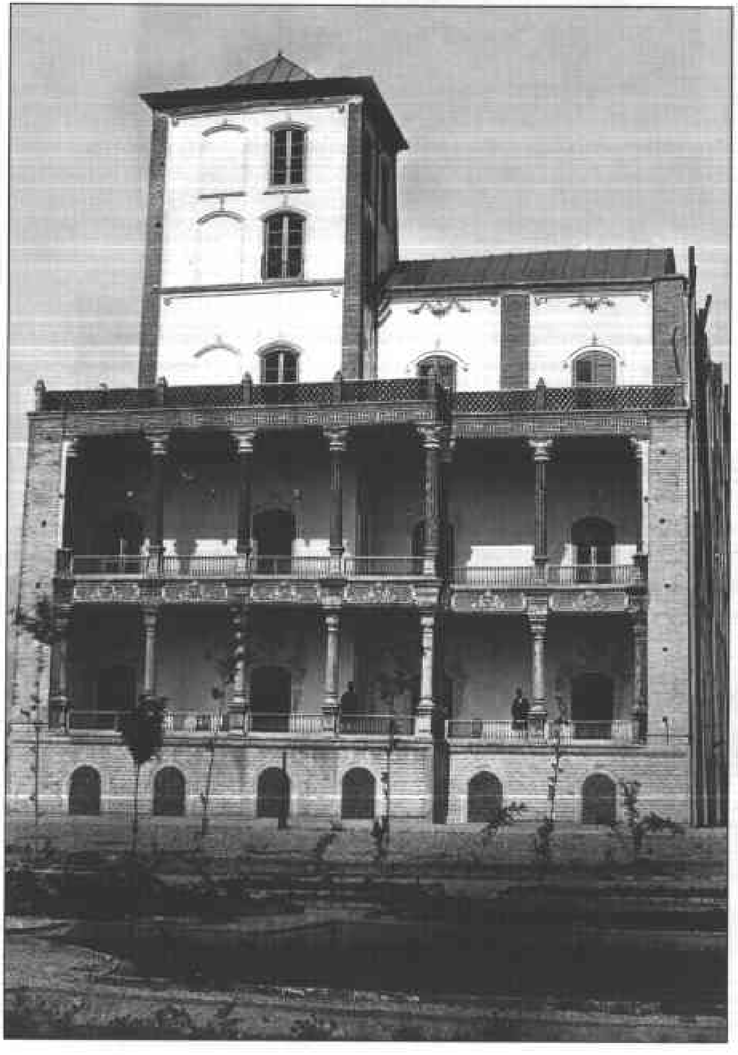
کنسولگری انگلیس در کرمان

شهرستانک

پارک ظل السلطان

مقبره مشتاقیه

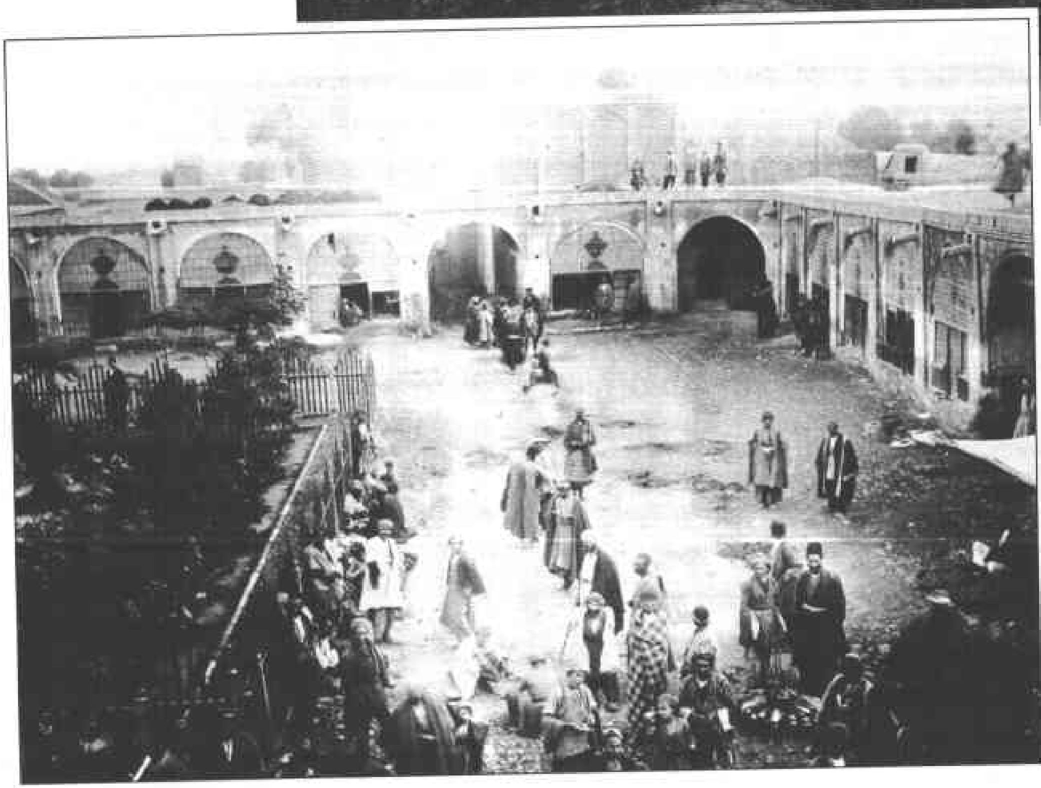
مسجد ملک

مسجد جامع کرمان

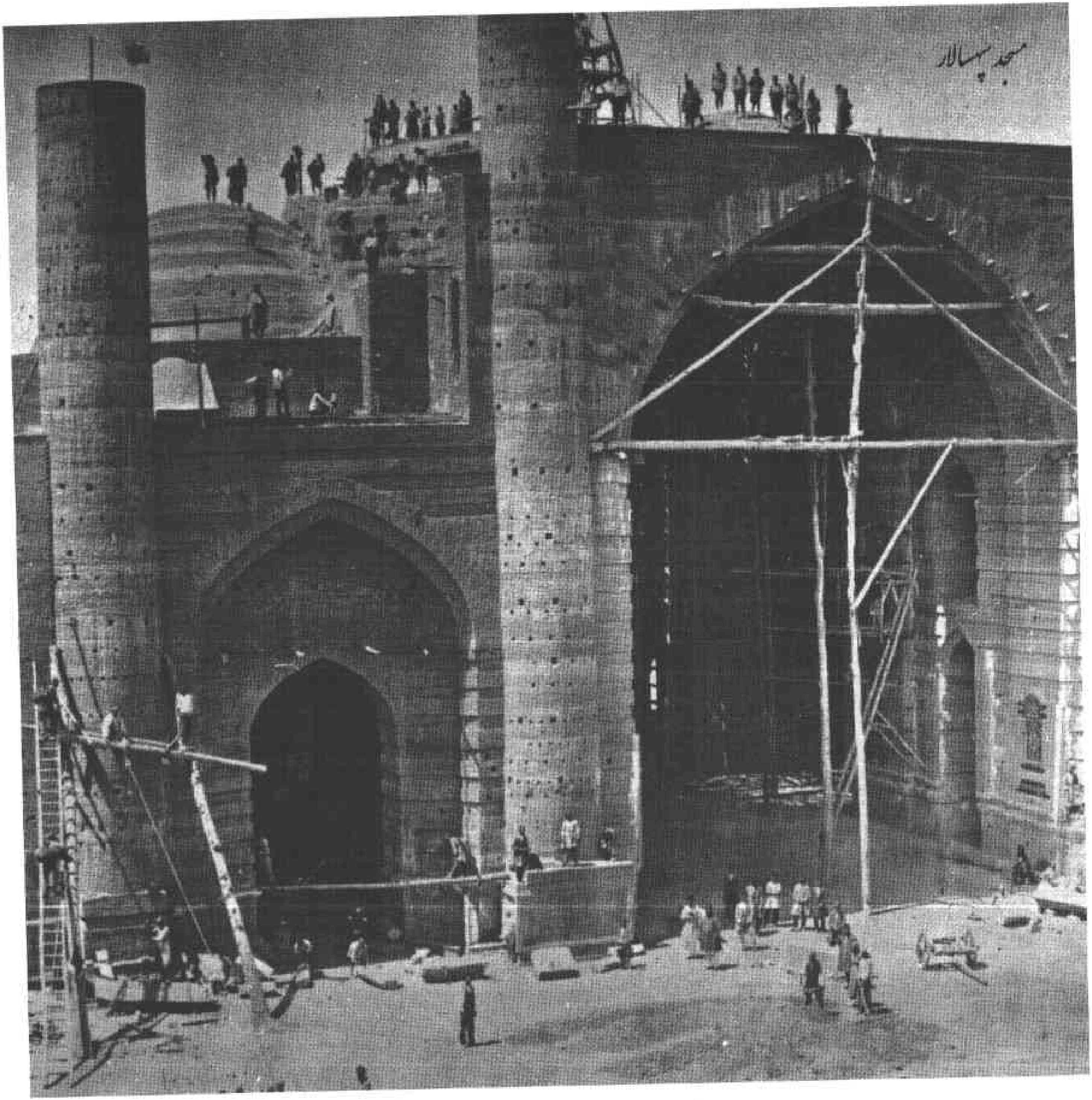
مهمان‌خانه حسن‌آباد

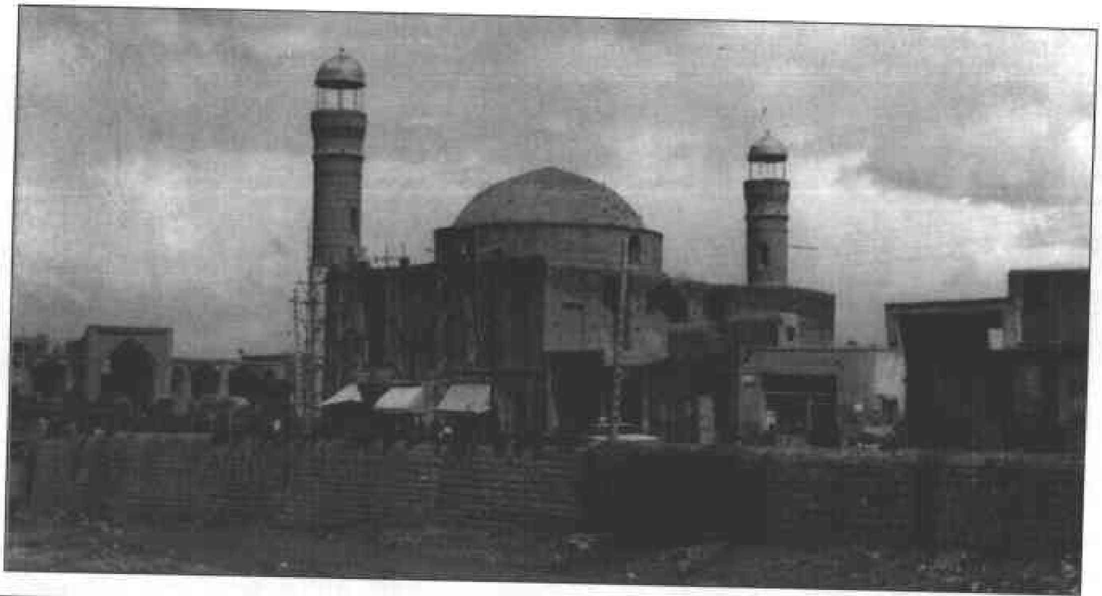

میدان بازار کرمانشاه

دروازه مشق

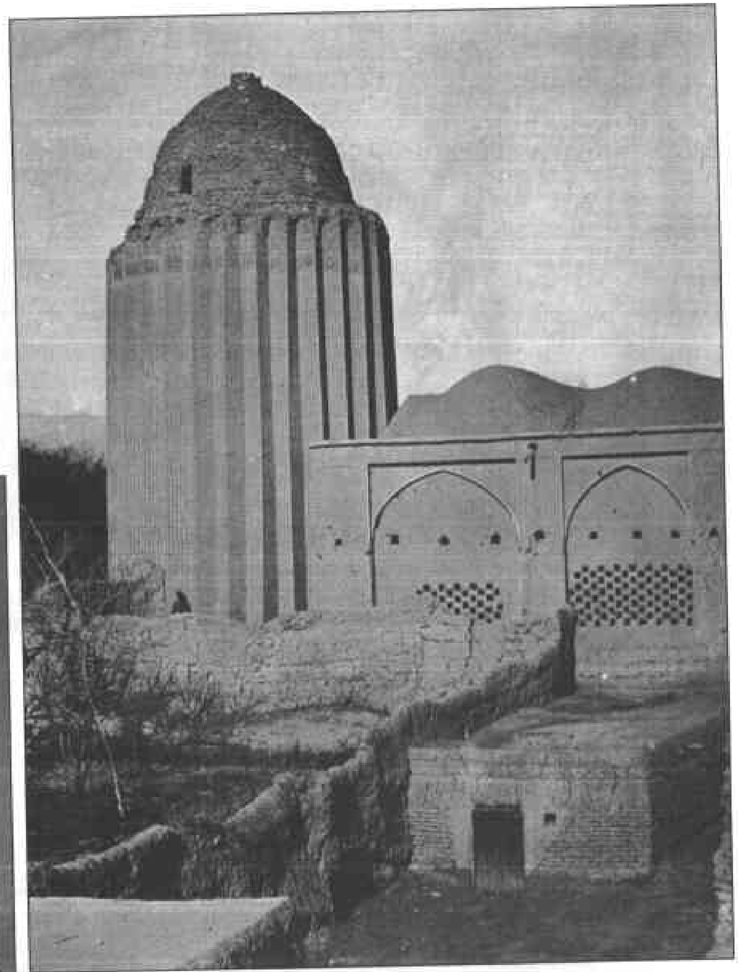

مسجد سپهسالار

سر در میدان توپخانه و میل آسیا

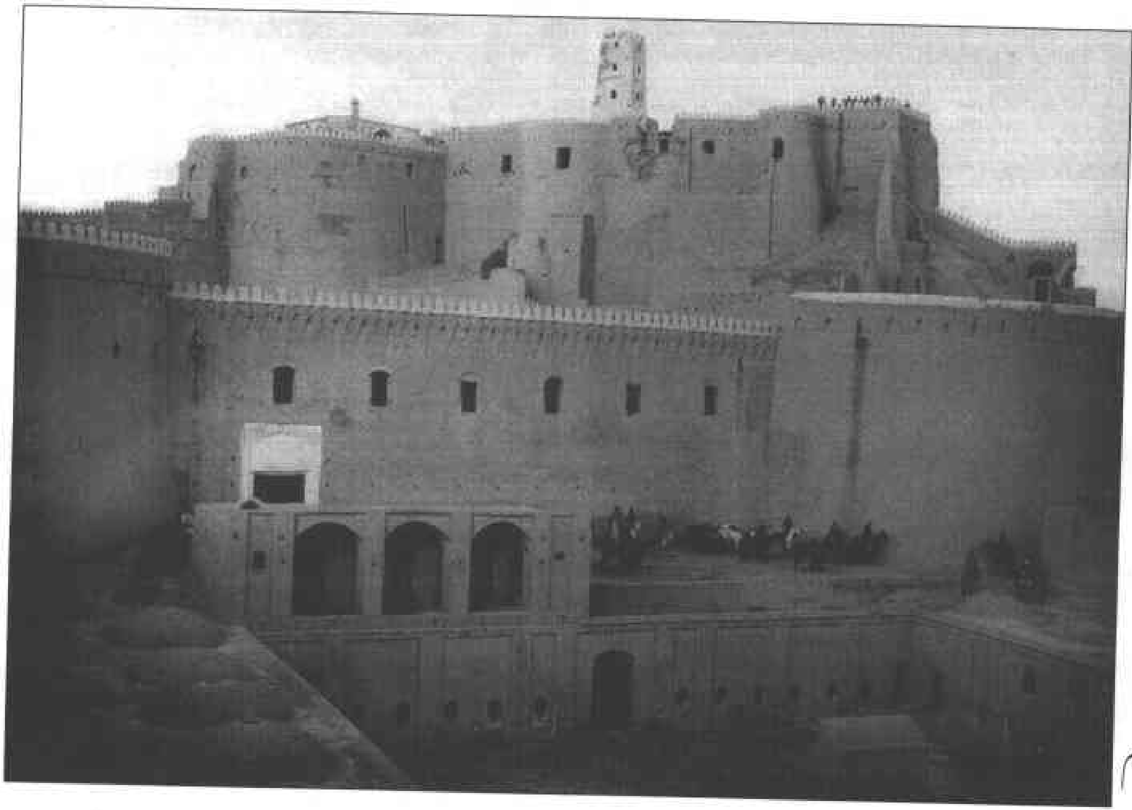

برج مقبره کاشانه در بسطام

اسب دوانی در دوشان تپه

ارگ بم

ارگ علیشاه- تبریز

پل خواجو بر زاینده رود

کوچه ای در ماهان

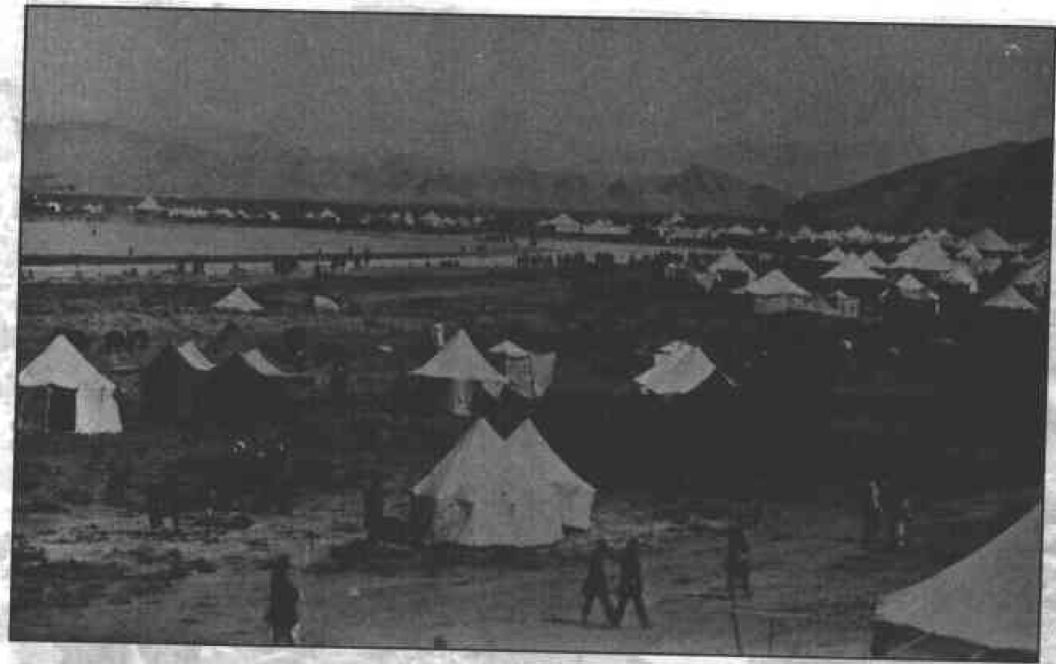
سرخه حصار

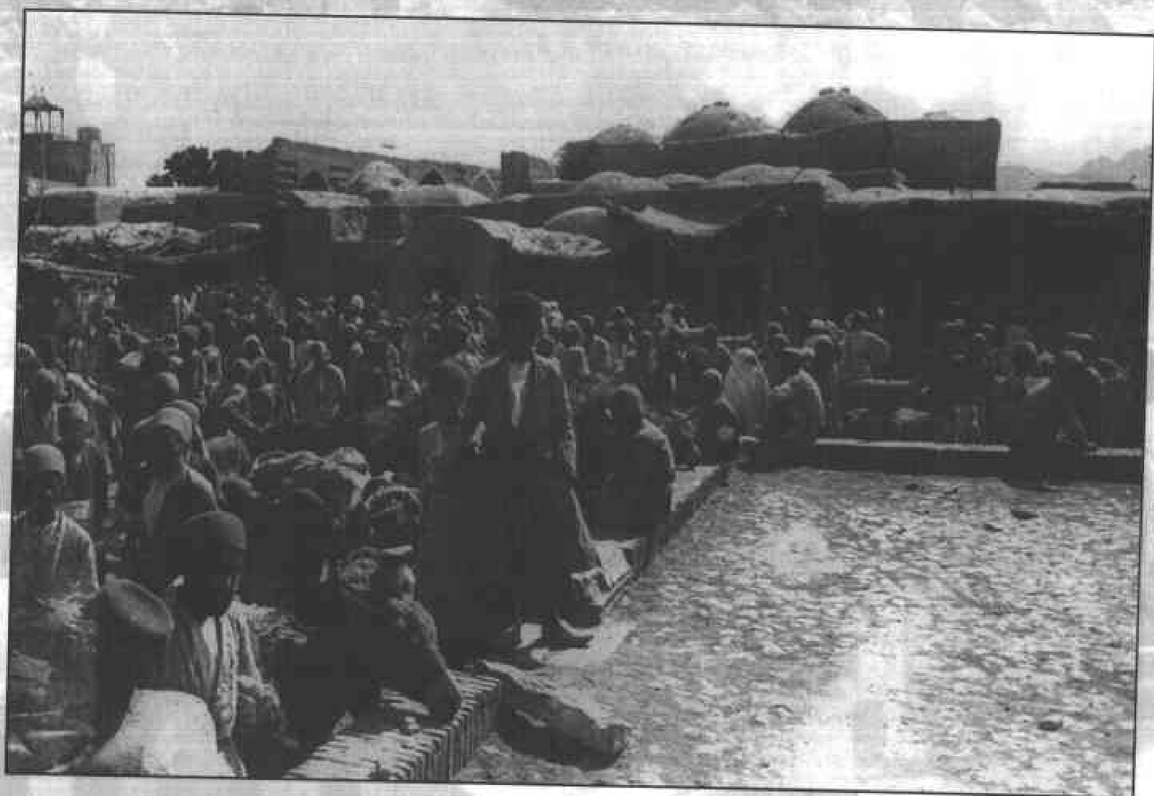
کاروان سرای گنجعلی خان

میدان گنجعلی خان

اردوی همایونی در کنار رود ارس

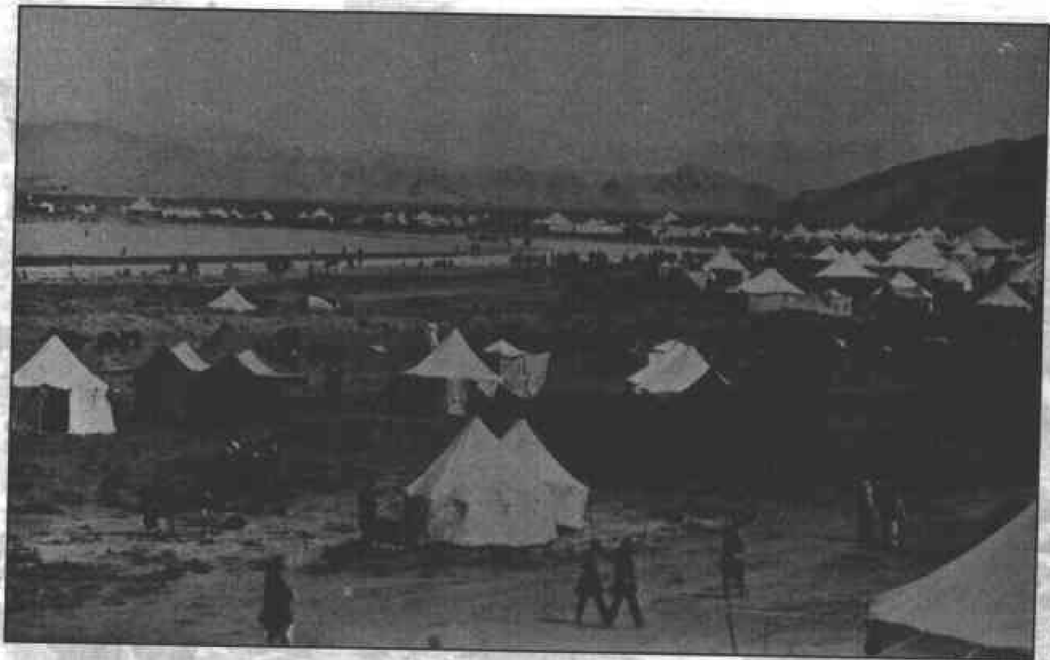
نمائی از بازار کرمان

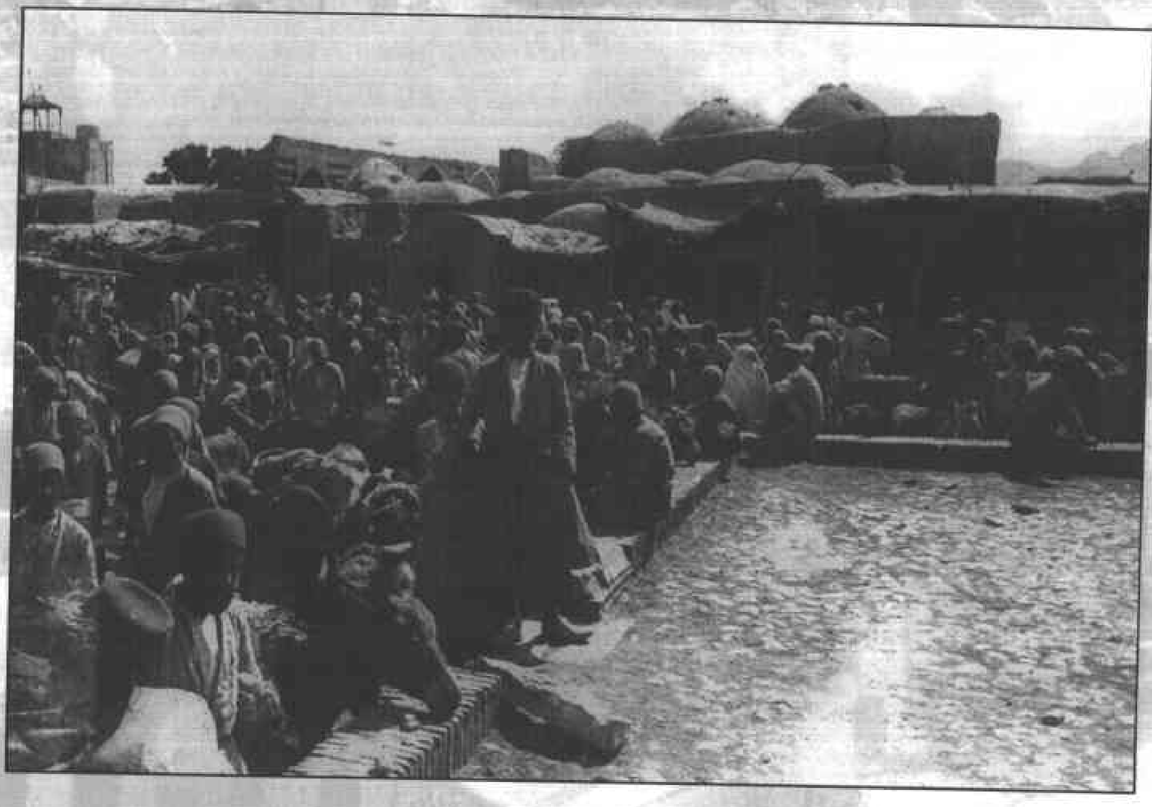
دورنمای تکیه دولت و شمس العماره

روستای کندوان- تبریز

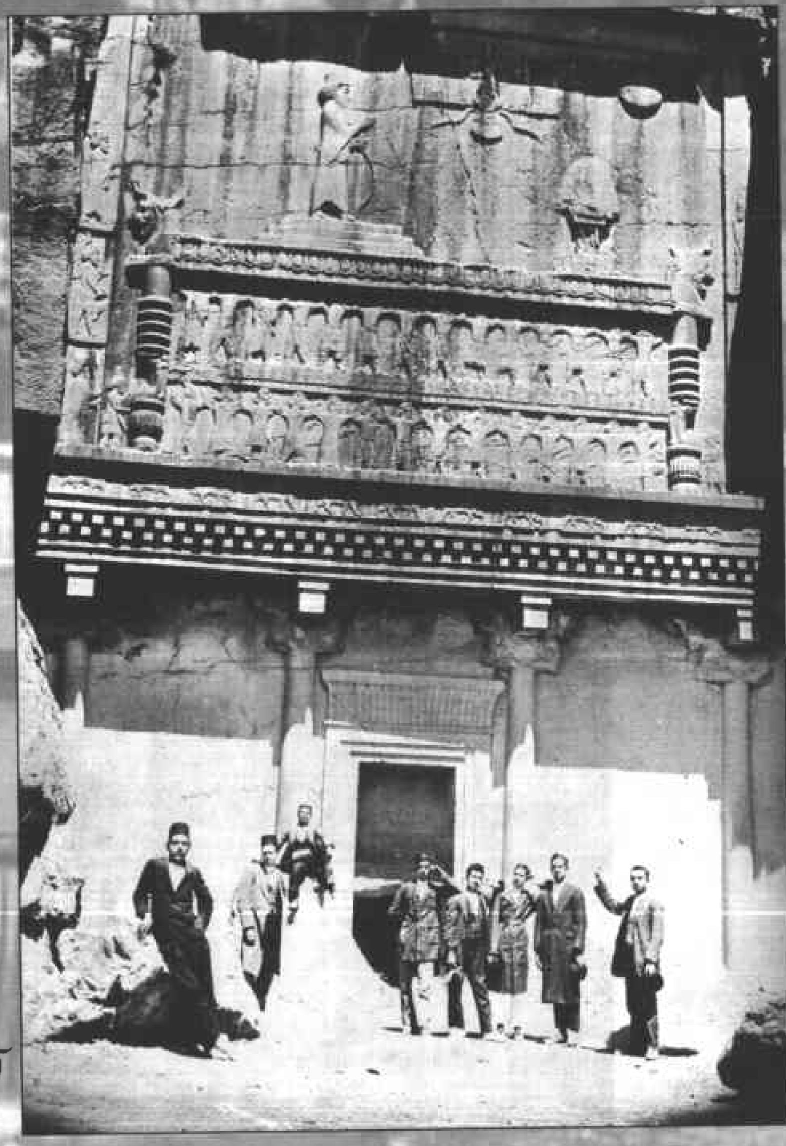
اردوی همایونی در کنار رود ارس

نمائی از بازار کرمان

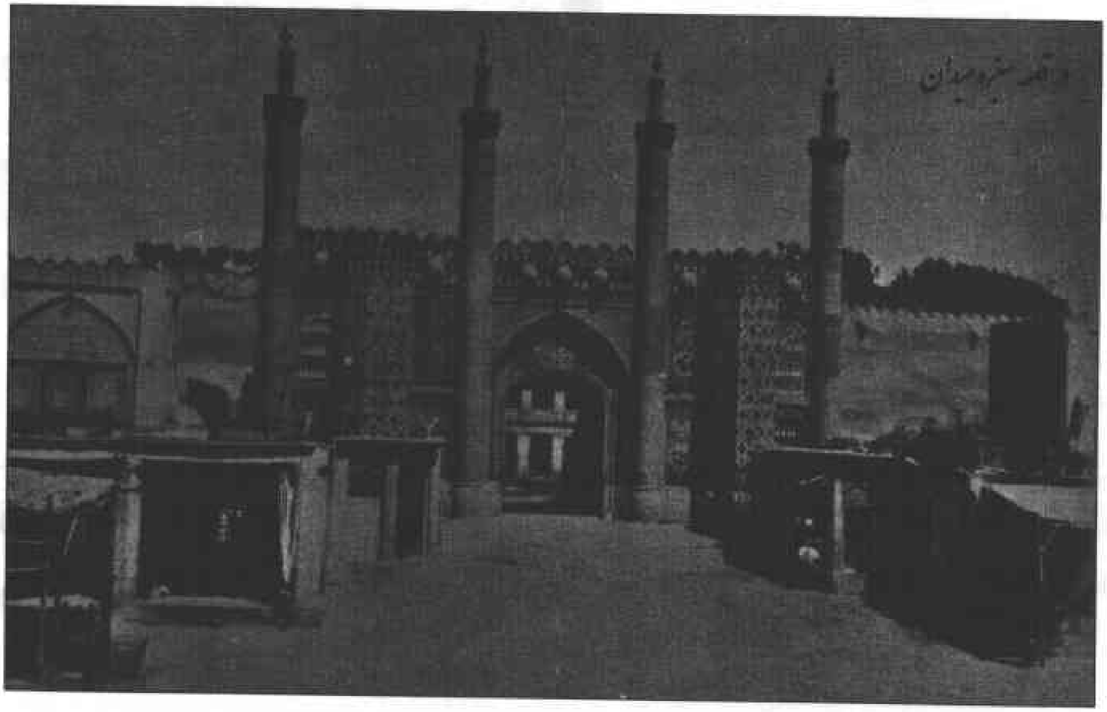

مدرسه ابراهیم خان ظهیرالدوله

آرامگاه اردشیر دوم هخامنشی در پارسه (تخت جمشید)

آرامگاه خواجه حافظ شیرازی

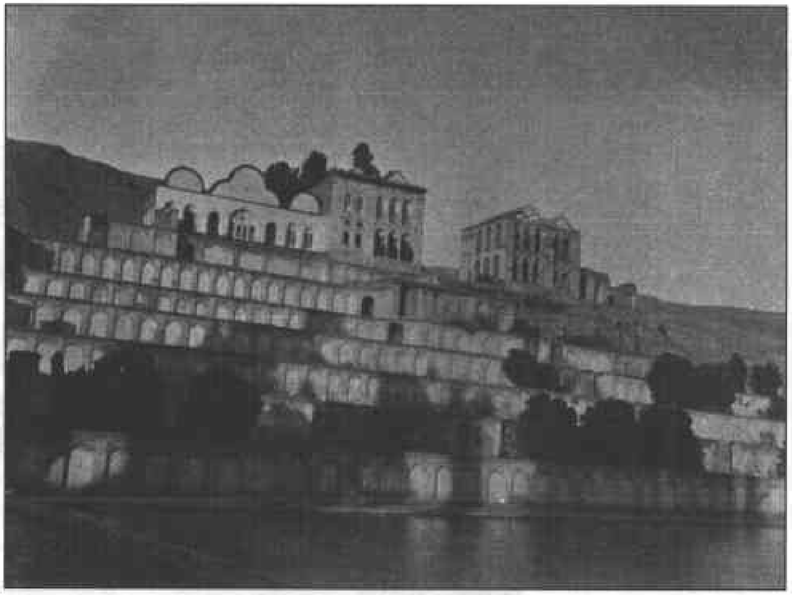

شمس العماره تبریز

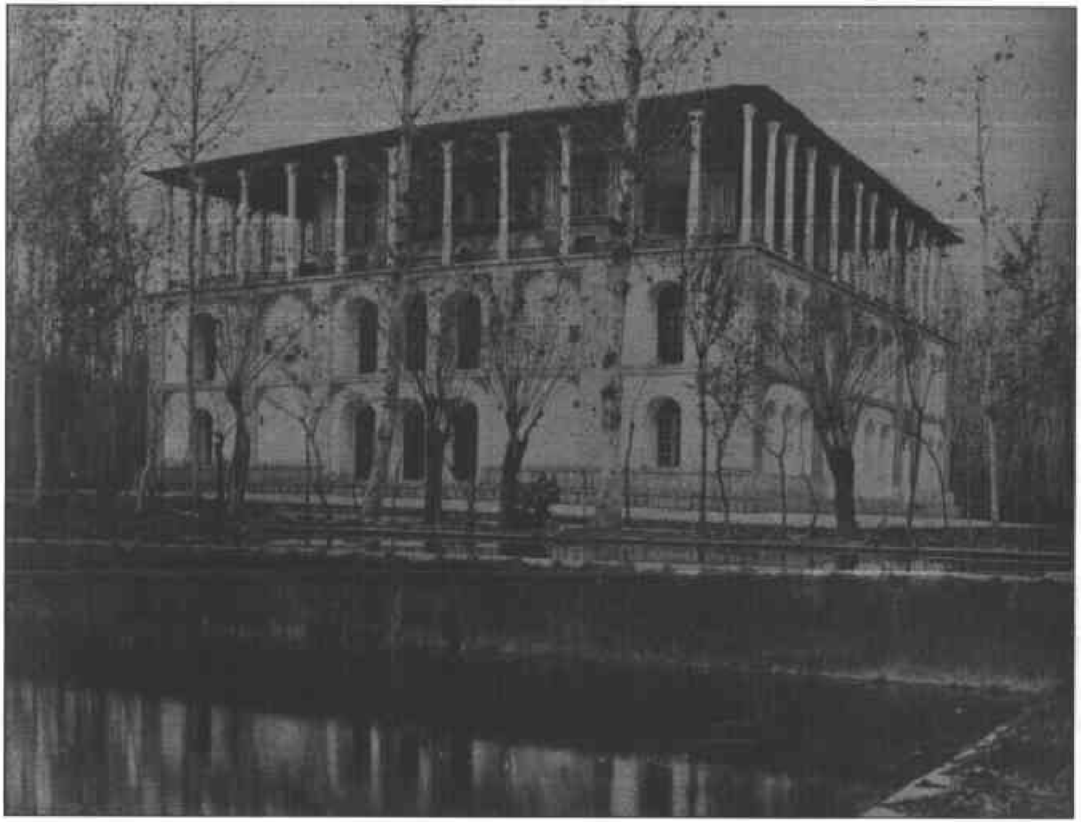
شمس العماره

عکس سردر جلوخان باغ بقعه

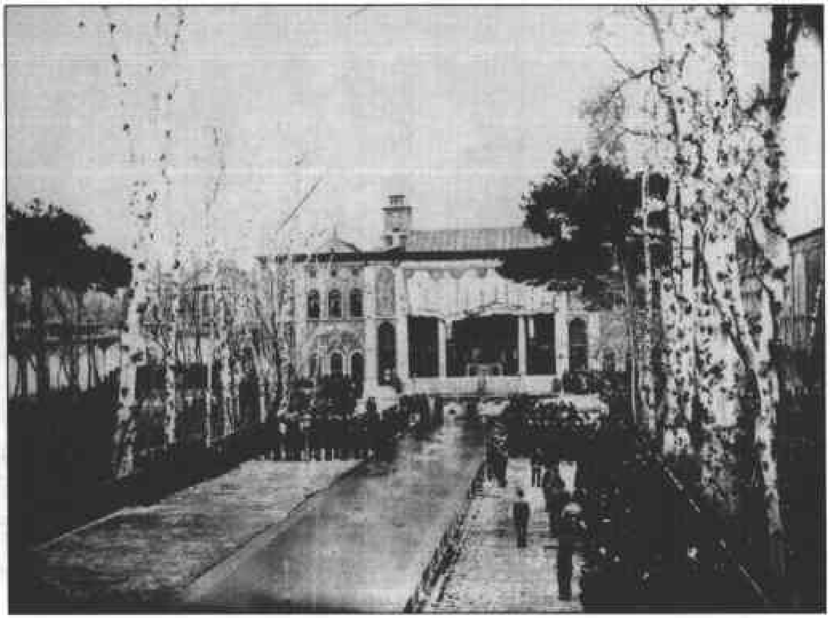

باغ تخت- شیراز

عمارت حوض خانه
سلطنت آباد

مراسم سلام در حضور احمد شاه در کاخ گلستان

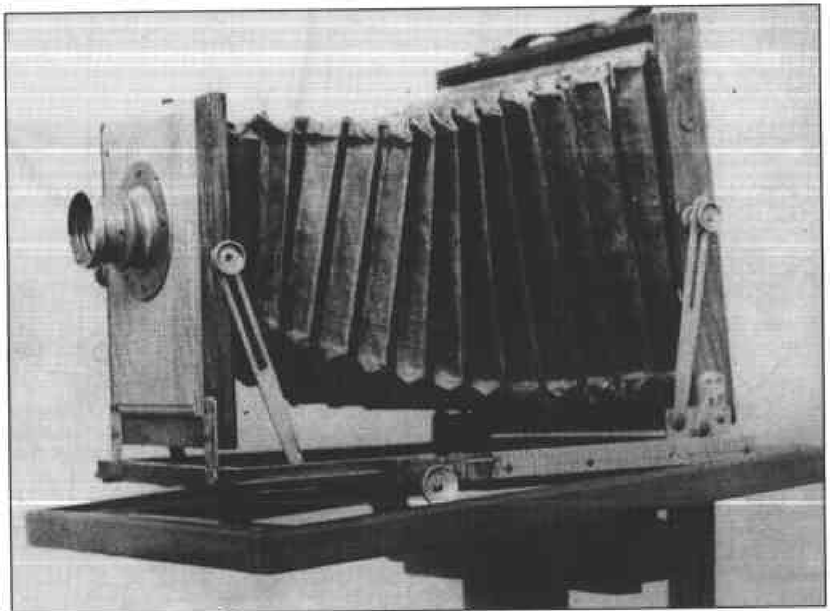

احمد شاه در یکی از مراسم نظامی

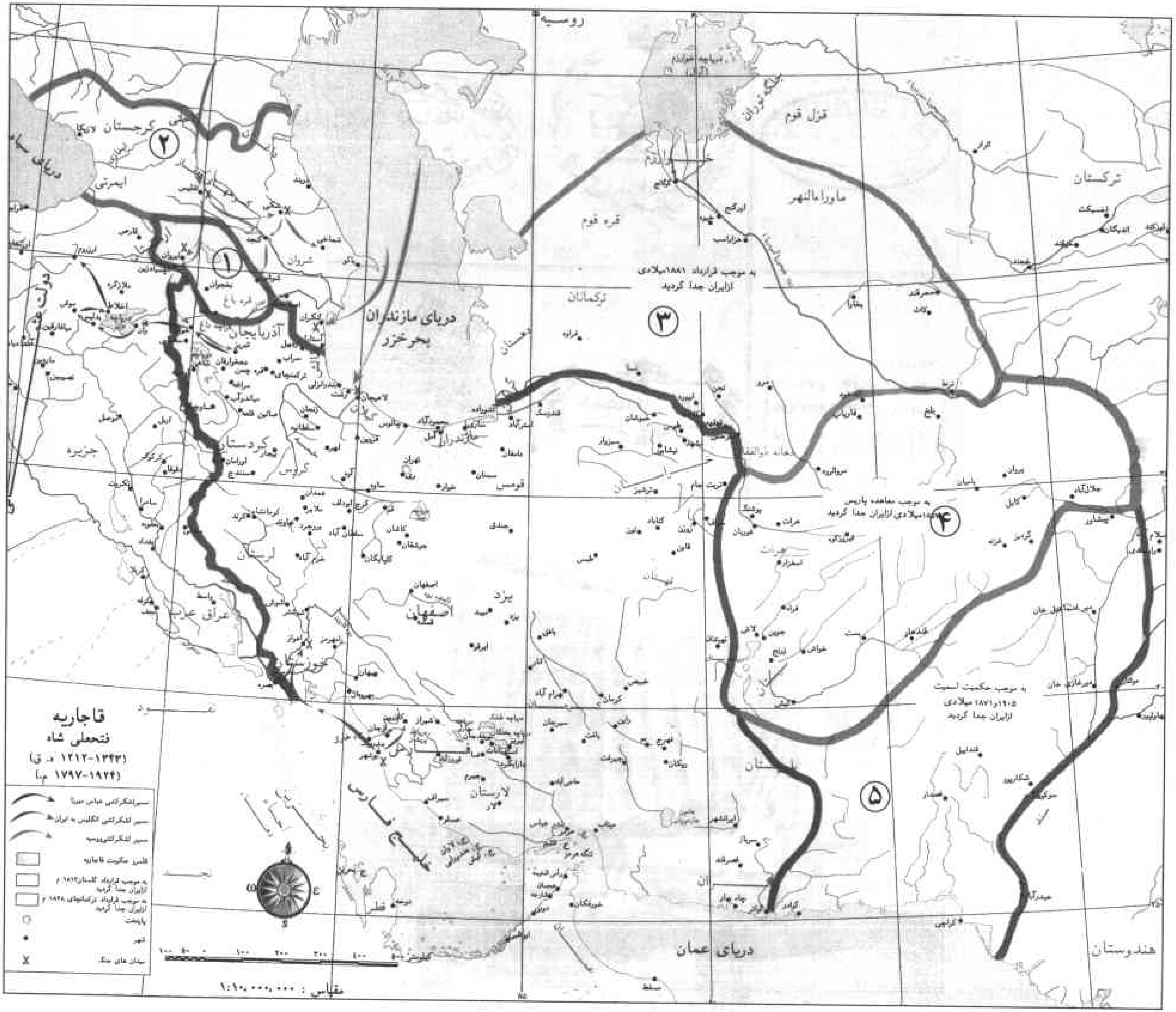
۲۱۳

دوربین عکاسی با سه پایه شیشه های نگاتیو (۳۰×۲۴) با آن می گرفته اند

بدنه آن تماماً چوب و ساخت روسیه بوده و ذره بین آن ساخت فرانسه است

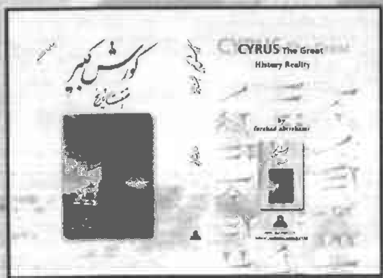

قاجاریه
فتحعلی شاه
(۱۲۱۲-۱۲۴۳ هـ ق)
(۱۷۹۷-۱۸۲۴ م)
روسیه
دریای مازندران
بحر خزر
قزل قوم
قره قوم
ماوراالنهر
ترکستان
ترکمان
به موجب قرارداد ۱۸۸۱ میلادی
ازایران جدا گردید
به موجب حکمیت اسمیت
۱۹۰۵و۱۸۷۱ میلادی
ازایران جدا گردید
گرجستان
آذربایجان
کردستان
جزیره
اصفهان
یزد
دریای عمان
هندوستان
۱
۲
۳
۴
۵
مقیاس : ۱:۱۰،۰۰۰،۰۰۰

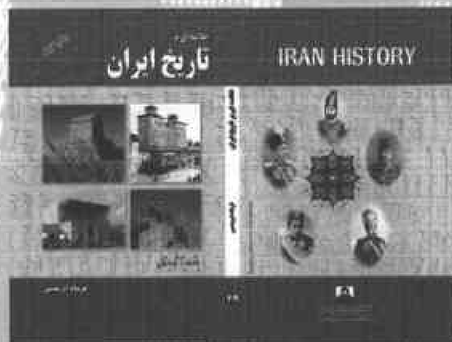

تالیفات مولف:

کوروش کبیر حقیقت تاریخ

داریوش بزرگ افتخار تاریخ

قاجار به روایتی دیگر

خلاصه ای بر تاریخ ایران

خلاصه تاریخ شعرا و نثرنویسان

راهنمای پاسارگاد

راهنمای پارسه

گنجینه گفتار

طهران قدیم اماکن

طهران قدیم مشاغل

طهران قدیم مشاهیر

فوتبال زندگی عشق

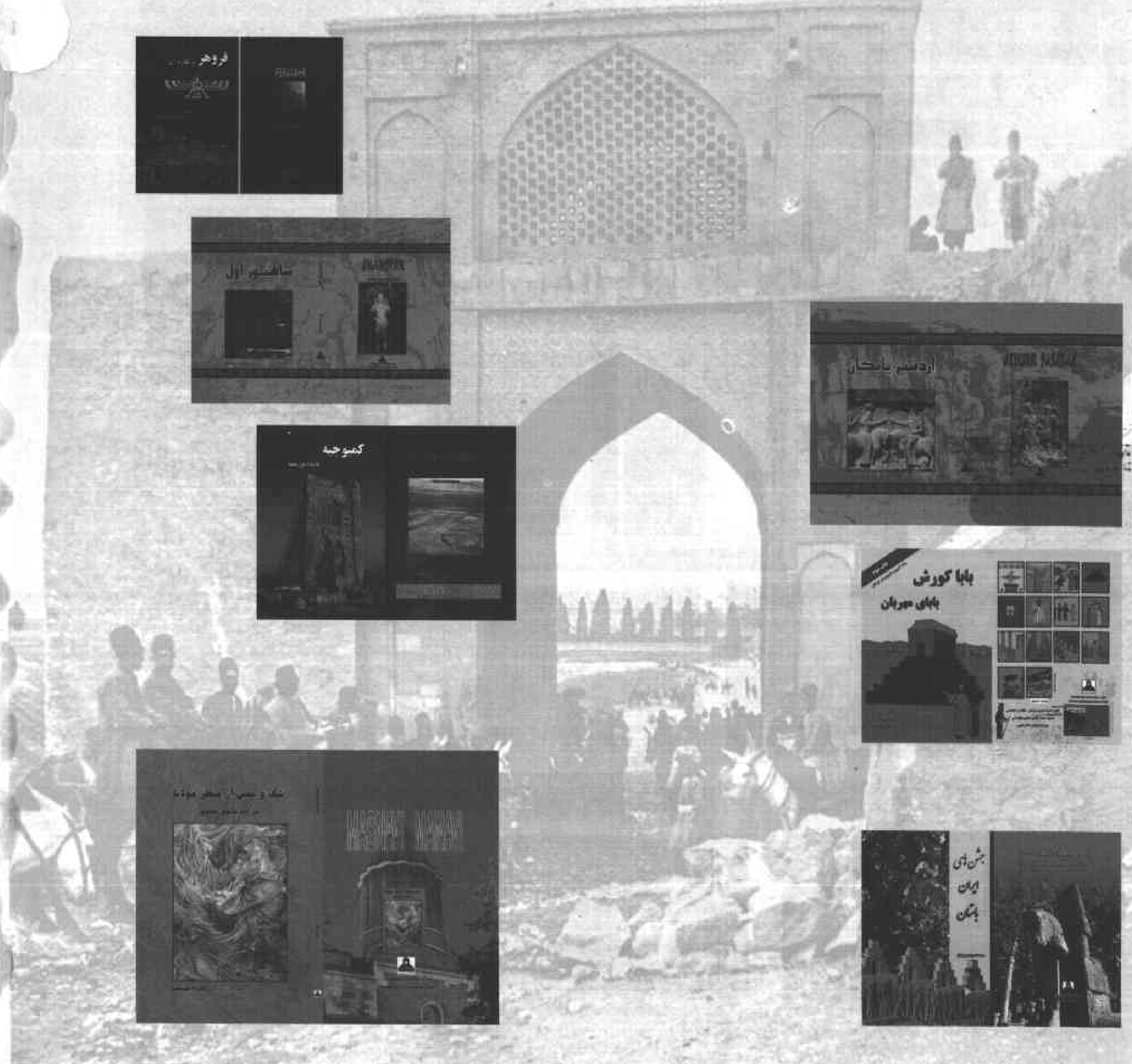
قاجار به روایت تصویر

گذری بر طهران

ایران قدیم مهد تمدن جهان

ساسانیان

روایت عشق و ایثار

فروهر
کمبوجیه
اردشیر بابکان
بابا کورش
بابای مهربان
جشن‌های
ایران
باستان

info @ Abrishamifar.com
WWW.ABRISHAMIFAR.COM